

VILÁG
KÖNYV
TÁR
SZERKESZTI
DR. POGÁNY
JÓZSEF.

.....
KÖNYVE

SWIFT
GULLIVER
UTAZÁSAI
FORDITOTTA
KARINTHY
FRIGYES

RÉVAI KIADÁS

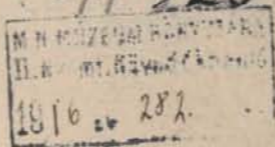
~~L. Steg. J.
874 ml.~~

Minden jog fenntartva.

*A címlap és kötés rajzát
Zádor István készítette.*

11.928.125

SWIFT

Aki végigolvassa Swift Gulliverjét, és ez az, amit el *kell* az írásai közül olvasni, az hetekre megundorodik önmagától. A Gulliver utazásairól szóló könyv a leggyilkosabb pamflet az emberiség ellen és csak a história csodálatos iróniája tette ezt az írást gyerekek kalandos könyvévé. A felnőtt ember, aki nem a külső kalandokat látja, hanem belülről olvassa ezt a könyvet, kétségbeeséssel, tiltakozással, gyűlölettel és undorral ismer rá benne az emberre, és ez a rettenetes, az emberben önmagára. Ha az emberiség valaha egyetlen kollektív megundorodással öngyilkosságot követne el, akkor tenné csak, amikor így látná önmagát, ahogy Swift látja őt. Swift olvasása után az ember nem mer enni, mert látja, hogyan eszik, nem mer járni, mert látja, hogyan mozog, nem mer érezni és nem mer gondolkodni, mert látja egész külső és belső mivoltát, látja, ahogy csak más rajta kívül álló valaki láthatja — és szégyenli magát és gyűlölő undorral undorodik magától.

Talán három nagy utazó, kutató ember van, aki igazi reprezentálója az emberiségnek. Az egyik a Goethe Faustja, aki ég és pokol, tudomány és élet között vándorol, a kutatás olthatatlan szomjuságával. A másik a De Foe Robinsonja, akit az emberek társadalmából vihar vet el a puszta szigetre és aki egy egész emberi világot teremt a két kezével. A harmadik a Swift Gulliverje, aki törpék és óriások, tudósok és állatok birodalmait kalandozza be és kiközösíti magát az emberi világból. Faust naiv meséből emelkedett Goethe-höz, Robinson és Gulliver De Foetól és Swifttől leszállt a gyerekek meséihez. Csodálatos, hogy ez a két könyv egyforma sorsra juthatott. Egy sorsra vitte őket a kalandos külsejük, pedig szöges ellentét mindenképpen a belsejük. Swift Gulliverje egyre emberek, egész nemzetek, népek, fajok közt van, de mindig csak szemlél, rajtuk kívül élő marad. De Foe Robinsonja egyesegyedül áll az egész mindenségben és ahelyett, hogy világok tárulnának elébe, el van zárva minden más embertől, de folyton cselekszik, egészen összeolvad a környezetével. Gulliver az ember harca a társadalommal és az ember harca az emberrel, Robinson az ember harca a természettel. Robinson nagy harc és nagy megbékélés, Gulliver rettentő diszharmónia. Robin-

son is, Gulliver is rövidített, csonkított, rontott kiadásokban lekerült a századok során a gyerekirodalomba, mint a hogy az arisztokrata divatok lekerülnek századok során a néphez. Robinsont a maga teljességében is oda lehetne adni a gyerekek kezébe: az étellel, a természettel való birkózásnak, a szívós energiának gyönyörű példaadása. De Gulliver, az igazi Gulliver, ahogy Swift elképzelte, nem a gyerekek kedves hőse, hanem a legvéresebb, legkinzóbb föllázadás az emberek közt élés' ellen. A legnyugtalanítóbb, a kétségek szakadékáig korbácsoló könyv. Robinson a puszta szigeten, a magányosságban is az emberi társadalom barátja lesz, Gulliver a különböző társadalmak közepette is undorral tölt el minden emberi együttélés ellen.

Megmutatja Swift, milyen félszeg, furcsa, ostoba, őrült, természetellenes, ész ellenére való állat az ember. De ezt nem filozófiai okoskodásokkal vagy erkölcsprédikációkkal teszi, hanem azzal, hogy a megszokottság mázát lekarmolja az emberi dolgokról és más viszonyokba helyezi őket. Az uralkodót körülhízelgő bizantinizmus, a kormányzás bünei és zsarnokságai olyan bűnök, amiket meg tud mutatni a filozófus is, a szociális élet kutatója is, de csak elméletben. Swift hüvelykujjnyira törpíti az embert és a liliputi államon mutatja meg, milyen pukkasztóan

nevetséges, milyen képtelenül kicsinyes, milyen elképesztően barbár az emberi uralkodás világa. Meg akarja mutatni, milyen a nyers erő, milyen az emberi kinyalt-kivasalt szépség, hát toronymagasnyira óriásítja az embert és megmutatja kasza-kapa nagyságúra nőtt késével és villájával evés közben, feneketlen lyuknyira bővült póru-saival szerelmeskedés közben. A császár a liliputiaknál csak egy körömnnyivel nagyobb, mint a többiek és ez már elegendő ahhoz, hogy döbbenő tisztelettel teljenek el iránta a többiek. A minisztereknek kötél-táncosoknak kell lenniök ebben az országban és a pénzügyminiszternek egy hüvelyknyivel magasabbat kell ugrania a táncfigurákban. Egy kifeszített zsebkendőn gyakorlatoztat vitéz lovas katonákat, véres, évtizedes háborukat vivnak azért, hogy melyik végén kell feltörni a tojást evés közben, a politikai pártok ellentéte a cipősarok magasságának különbsége.

De nemcsak ez van meg benne. Még nem ez az igazi Swift, a gyökerei sokkal mélyebben vannak. Nemcsak a társaság félszégeit, nemcsak az állam büneit, a társadalom ellentmondásait, nemcsak a királyok, kormányzók, katonák, udvari emberek, papok nevetséges voltát mutatja meg, nemcsak a ruhában, a különféle kosztümökben, az állam, a vallás, a

nevelés, a társadalom intézményeiben megjelenő embert csufolja meg, hanem — és ez az igazi és legmélyebb nagysága — magát az embert, a meztelen embert is. Mintha valami más csillagról nézvé valaki az embereket, úgy nézi Swift szeme az emberiséget. Irtózatossal objektivitással tud kivetközni az emberi bőrből. Mintha csak a ruháit hányná le magáról. Ha Shakespeare nagysága az, hogy egészen, tökéletesen bele tudta magát élni az ember testébe és lelkébe, ha Goethe nagysága az, hogy mint ember, pillanatokra fölül tudott emelkedni az ember földi mivoltán, ha Heine nagysága az, hogy mint ember tudott csufolódni az emberrel, hát Swift nagysága az, hogy sem testben, sem lélekben, sem fölemelkedésben, sem csufondárosságban nem érez együtt az emberrel. Nem mint ember nézi az embert, nem mint Földlakó a Föld lakóját, hanem ahogy valami más világ értelmé nézhet le ennek a világnak a tébolyára. Ahogy az angol ember meglátja a kontinens félszedségeit, ahogy az árja ember hallja a vadember káromlását, ahogy a fehér ember különállónak, tőle másnak érzi a színes ember szagát, ahogy az ember nézi és másnak, alantinak, hozzá semmiképp közelállónak látja az állat életét, úgy nézi Swift az embernek, az emberi fajnak az életét. Swift nem az egyes

emberek, nem a jó vagy rossz ember, szegény vagy gazdag ember barátja vagy ellensége, nem az emberi nemzetek csufolója, nem is az emberi társadalmak szatirikusa. Mind ennél több — magának az emberi nemnek a szatirikusa. Ha volt valaha ember, aki kívül állott az emberiségen, akkor Swift volt az. Ő nem azt csufolja, ami egyéni, osztály vagy nemzeti, vagy történelmi előítélet, bornirtság, hanem magának az emberi fajnak a bornirtságait. Minden más szatirikus speciális bornirtságok szatirikusa, Swift az univerzális bornirtság kicsufolója. Az ő szemében nem a sánta vagy pupos ember a torz, nem a fősvény vagy a részeges a csufolni való, nem a selypítő vagy a rosszillatu az utálatos, hanem magát az emberi testet látja borzalmasan torzának, magát az emberi gondolkodást tartja állatának, aljasnak, magát az emberi beszédet hallja ugatásnak, magától az emberi szagtól ájul el undorodva. Amíg Gulliver csak a törpék társadalmát, az óriások birodalmát, a tudósok országát látja, addig csak az emberi háborúk és királykodások, emberi haszonlesések és gonoszkodások jelennek meg előtte leleplező világossággal, addig csak az emberi társadalom meglévő formáját, az emberi szokások és gondolatok egy fajtáját érzi alantának, csapnivalónak és kipusztításra érettnek. De

mikor aztán már a mai társadalomból nem más emberi társadalomba, hanem egy állati, egy csodálatos módon uralomra jutott és fönnálló állati társadalomba jut, amikor először kikerül az emberek közül, akkor magát az embert utálja meg. Emberi érzéssel rettenetes olvasni, ahogy megmutatja a lovak nemes, nyugodt, szenvedélytől mentes, élni tudó, haláltól nem féltő, hazugságot nem ismerő, tulajdonon nem civődő, testben-lélekben egyensúlyozott társadalmát és velük szemben az embereknek az állati, mocskos, civődő, aljasságtól és hazugságtól tulcsorduló, koncon marakodó csordáját. Az ember, a lovak fölényesen becsmérlő elnevezésével, a *Yehu*, ahogy Swift megmutatja, a legrettentőbb, a legvéresebb sértésü tükör, amit valaha az emberiség elé tartottak. És Swift nemcsak elébe tartja a tükröt, de mikor fölhördül a meggyalázástól, még fejéhez is csapja és rajta töri szét. A legirtózatosabb szatirája az emberi testnek, érzésnek és gondolkodásnak. Gulliver, aki a yehuk között az egyetlen „kultur“-yehu, görcsös kapaszkodással iparkodik a lovak társadalmába. Boldog, ha a nemes paripák szóbaállnak vele és mindent megpróbál, hogy átalakuljon az ő képükre. Olyan nemesen akar gondolkodni, mint a lovak, úgy akar járni, úgy próbál beszélni. Mikor aztán végül a lovak

társadalmából, akik nem tartják mégsem maguk közé méltónak, újra visszakerül a yehuk társadalmába, majd megőrül a fájdalomtól és az irtózattól. Inkább puszta szigeten akar élni egyedül, mint újra a mocskos, aljas yehuk között. Mikor a felesége és gyerekei meg akarják ölelni, visszatántorodik és elájul az undortól — megérezte rajtuk az emberszagot.

Ennél messzebbre nem szakadhat el már senki az emberiségtől, ennél jobban kívülre nem kerülhetett már ember az emberi társadalmon, az emberi közösségen, ennél gyötrelmesebb és korbácsolóbban kinzó hatása nem lehet irónak. És Swift kinzó hatásától nem is lehet másképp, csak egyetlen módon szabadulni. Ez az egyetlen ellenméreg pedig az, ha megmagyarázza az ember, hogy hogy teremtődött ez az emberi agyba sűrűsödött pokol, mik a gyötrelmeinek motorjai. Meg kell magyarázni, hogy milyen emberi világ volt, amelyben ilyennek lehetett látni az embert, meg kell magyarázni, micsoda emberi társadalom volt az, amely ilyen irtózattá torzulhatott egyik tagjában. Meg kell mutatni, hogy ez a sá-tánember is csak földi anyától származik, asszonytejet szopott, meg kell találni azt a köldökzsinórt, ami minden kénkö, szurok és lóláb ellenére is összeköti a nagy emberi anyaméhhez.

Swift azért tudott ennyire kibujni az emberi börből, mert maga az emberiség is többször vedlett a szemeláttára. A tizenhetedik és a tizennyolcadik század Angliája jelenti Swift számára az emberiséget. Az az Anglia tehát, amely akkor roppant válságok rázkódásait küzkölte keresztül, amely akkor háromszor vedlette egész politikai és szociális bőrét. Swift Jonathan 1667-ben született, 1745-ben halt meg és Angliában 1648-ban roppant forradalom viharzott föl, amely 1649-ben elsöpörte a király fejét és vele az egész monarchiát, amely megteremtette a köztársaságot és Cromwell katonai diktaturáját. De már 1660-ban elkövetkeztek a restauráció napjai, a Stuartok uralma visszatért, hogy aztán 1688-ban, a „dicsőséges“ forradalommal örökre lebukjon. Háromszor változott meg gyors pergésben az egész világ. Osztályok estek és osztályok emelkedtek a harcok során. Alkotmányok és parlamentek állandósága kérészé lett. Szociális és politikai intézmények háromszor fordultak ki sarkaikból. És maguk az emberek is háromszor változtak. Ma csillogó arisztokraták, holnap puritán polgárok, holnapután üzletes kalmárok. Ma hosszufürtü gavallérok, holnap kerekre nyírott fejü puritán harcosok. Ma parancsos szavu nagyurak, holnap

orrhangon beszélő vallásos rajongók. Ma szabad-
szájú, istent tagadó léha szoknya- és szarvasva-
dászok, holnap a próféták és az ótestamentum
szavaival beszélő fanatikusok. Az emberi társa-
dalom háromszor változott meg, megmutatta
tehát, hogy mi benne a változó és mi benne az
állandó. Az emberek lelke és teste, beszéde és
ruhája, tekintete és mozdulata háromszor válto-
zott meg, megmutatkozott tehát, hogy mi benne
a belső ember és mi benne a szokás, az előítélet,
a konvenció alkotása. A lángész, abból, ami vál-
tozott és ami állandó maradt az emberen, meg-
teremthette az ember, a kortól, társadalomtól el-
vonatkoztatott ember alakját. Az ember annyi-
szor öltözött át, annyi szerepet játszott a história
komédiájában, hogy kitanulhatta valaki, mi
csakugyan az ő teste a ruha alatt, mik azok a
grimaszok, amiktől sohse tud szabadulni, mik
azok a hanglejtések, amik mindig visszatérnek
a deklamálásában. A mélyen egyszer sem vál-
tozó középkor írója sohasem juthatott volna el
odáig, hogy meglássa, mi van az emberben állati,
mi van benne a vallás, a társadalom, a szokás
maszkja alatt, mert mindig csak egyazon vallás,
társadalom és szokás változatlan kosztümjében
látta az embert és azt hitte, hogy mindez eltép-
hetetlenül hozzá tartozik a testéhez és lelkéhez,
ahogy a lovak társadalma, amig nem látta levét-

közötte Gullivert, azt hitte róla, hogy a ruhája és cipője is a testéhez nőtt test. A világ forrongó változásai Swift idejében még nem adtak elég anyagot ahhoz, hogy kialakulhasson a fejlődés gondolata, de ahhoz már elegendők voltak, hogy kialakulhasson a fejlődés eszméjének első állomása és látszatra ellenkező pólusa: az ember, az általános emberi absztrakciója.

A forradalmak és ellenforradalmak megtanították Swiftet arra, hogy a kor emberében meglássa az embert, a kapitalizmus és népe elnyomása pedig megtanította arra, hogy gaznak, hitványnak és állatnak lássa az embert. Angliában éppen Swift korában kezdődött nagy arányokban a kapitalizmus urrá levése. Ekkor kezdtek fölgyülni azok a roppant tőkék, amelyek később az ipar és kereskedelem világraszóló urává tették Angliát és a világ első munkásságává az angol proletárságát. De első hatásában ez az „ursprüngliche Akkumulation“ a profit állatjaivá súlyesztette a burzsoáziát és a robot állatjaivá nyomta le a proletárságot. A tőke világra-jövésének szülési fájdalmi rettenetesek voltak, de még rettentőbb volt, amikor éppen a Swift korában végre világra jöhetett a feudalizmus méhéből és megjelent, ahogy Marx mondja, tetőtől-talpig minden pórusából vért és mocskot izzadva. Mintha a pokol szakadt volna a vi-

lággra. A pénz ült az emberi szivek helyére, az asszonyok bestiákká, a hat esztendőös kis gyerekek igavonó munkásokká lettek.

A tizenhatodik század ifju kapitalizmusa még Morust, a nagy humanistát, akinek korában a juhok fölfalták az embert, az emberek pedig huszanként lógtak az akasztófákon, emberszeretővé tette, egy új társadalom, a szocializmus álma felé sodorta, a tizenhetedik és tizennyolcadik század kapitalizmusa már Swiftet az emberek ellenségévé és minden emberi társadalom ellenfelévé tette. Morus idején a kapitalizmus még csak bontakozott. Az emberekben még élt a középkor paraszti robusztus ereje, de Swift idején már évszázados gyötrés törte meg őket, megroppant a renaissanceban oly erős gerincük, a protestantizmusban oly kemény fejük. A feudális bünök még nem multak el és már minden erejükkel megjelennek a kapitalista gyötrelmek. Swift huszonzét esztendőös, mikor megalapítják az Angol Bankot és a „Kapital“ pörölycsapása állapítja meg: „Az idő tájt, mikor Angliában abbahagyták a boszorkányok égetését, elkezdtek a bankóhamisítók égetését.“ Gyerekvérből vagyonokat préseltek ki és gyerekek nyomora az égre kiáltott. Swift egyik leggyilkosabb politikai röpiratában nagyszerű megoldást, közgazdasági, szociális és kereskedelmi

szempontból kitűnő megoldást ajánl arra, hogy a szegények gyerekei ne legyenek szüleik és a közterhére. Meg kell enni őket, hiszen gyöngé, rózsás husuk velekszik a fiatal malac husával. El lehetne készíteni őket sütvé, kirántva, főzve, frikasszénak vagy ragoutnak. A százhuszezer gyerekből huszezet meg kell tartani a faj szaporítására, százezret pedig el kell adni az ország előkelő és gazdag embereinek. Persze az anyát mindig idején figyelmeztetni kell, hogy az utolsó hónapban jól szoptassa a gyermekét, hogy elég husos és kövér legyen az előkelő asztalok számára. Egy gyerekből két tál étel telne ki vendégségek alkalmán, ha pedig a család egyedül van, négy tál kitűnően tápláló étel. Már azért is meg kellene honosítani a gyermekek evését, mert hiszen, ha a gyermekeket jó áron el lehetne adni, ez nagy ösztönzés volna a házasságra és nevelné az anyák gyöngédségét és gondosságát gyerekeik iránt. És végül bizonykodik, hogy neki nincs magánérdeke a dologban. Nincsenek már apró gyerekei, a legkisebb is kilenc éves, a felesége meg már túl van azon a koron, hogy gyermeket szülhessen.

És az az ember, aki így meg tudta látni a szociális nyomoruságot, akinek így fájt az elcsesztettek ügye, mégse tudott szíve szerint is odaállni az elnyomottak mellé. Egész életén át bát-

ran és kiméletlenül küzdött az elnyomás ellen és nemzetének, a leigázott, angol gyarmattá taposott ir népnek nincsen nála hatalmasabb szavu szószólója, — de Swift, ha gyűlölte is az angol urakat, mélységesen megvetette az ir rabszolgákat is. Hires pamfletjeiben villámokat szór az angol uralomra és a hatalmas és gögös lordok reszkettek, ha tolla hegyét látták, de azért Swift így ir a saját népéről is: „Évről-évre, vagy inkább hónapról-hónapra egyre inkább hajlok a gyűlölet és a bosszu felé és dühöm oly alanti, hogy annyira sülyed, hogy visszhangozza annak a rabszolga-népnek a tébolyát és aljasságát, amely közt élek.“

Az ir nép elnyomása éppen Swift idején volt a legfeneketlenebb. Az ir história különben is a legborzalmasabb fejezete az emberi történelemnek. Olyan hideg ítéletü történetiró, mint Kautsky, mondja róla: „A hóditóháboruk és a feudalizmus négyszáz éves borzalmait követték a vallási fanatizmus rettenetességei, amelyek másfélszázadon keresztül Irországban több kint és nyomort szórtak el, mint a harminc éves háboru Németországban, a hugenottaháboruk Franciaországban, az inkvizició Spanyolországban.“ Az irek forradalmat forradalom után állottak, a zöld sziget minden fűszála már ir vértől piroslott, de végre is belefáradtak a meg-

tizedelésbe. Még 1641-ben az ir fölkelés robantja ki az angol forradalmat, de aztán belefásult az ir nép a harcba és hiába volt minden hívó szó, többé évtizedekre nem mozdult meg. Az elnyomott irek annyi bátor fölkelés után, egészen elsatnyultak, mindent türtek és közömbösségükben egészen elállatiasodtak. A viszályok tovább civódtak Anglia és az ir gyarmat között, de az ir nép elfásult és Macaulay szavával, annyira nem érdeklődött már ezek iránt, mint ahogy az indiánok nem érdeklődtek Ó-Angliának és Uj-Angliának a bélyeg-actról való vitája iránt.

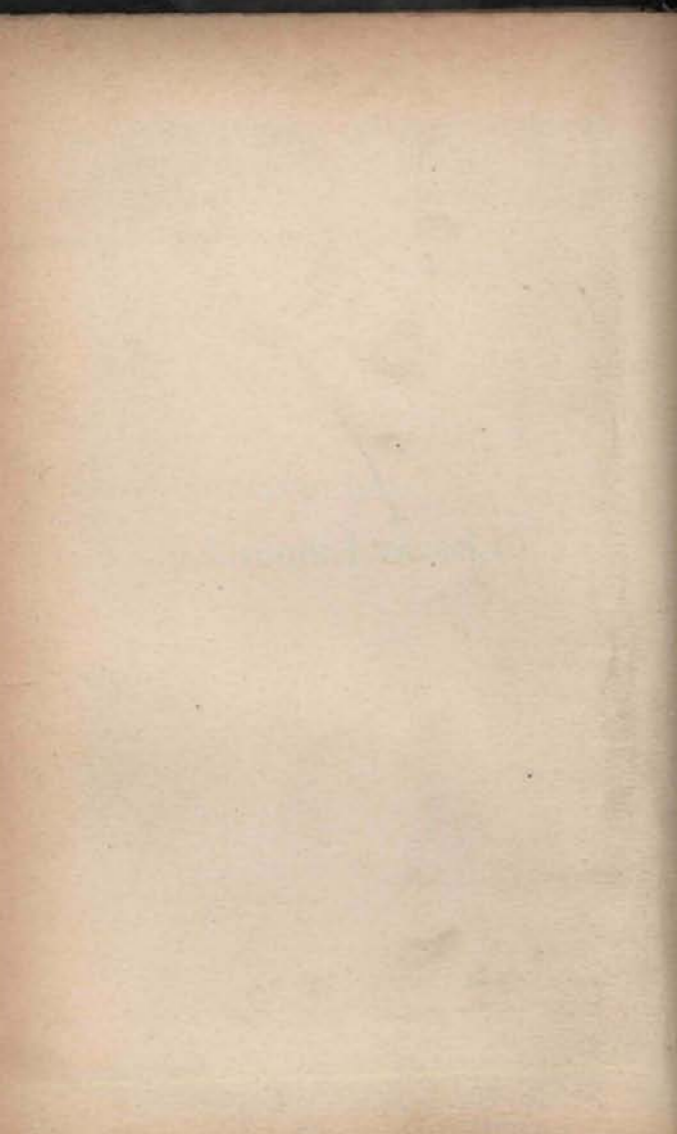
Amerre csak nézett Swift, mindenütt bestiákat és barmokat, pénzért, hatalomért való gazembereket és a nyomortól és elnyomástól megtört tömegeket látott. Sehol semmi, se égen, se földön, se a „pénz, rang és gög“ által megrontott vallásokban, se az emberi társadalomban, semmi reménye sem mutatkozott a változásnak, a haladásnak, a javulásnak. A középkor mennyországa széteszlott, a renaissance földi emberisége elpusztult, mintha mindenből csak a pokol maradt volna meg az embereknek nevezett állatok gyötrésére. Ezt a világot látta Swift és egészen keresztül látott rajta. Nem csoda hát, ha nem halhatott meg ép elmével. Az élete végén caesari gögje, szive vérét

epével keverő szatirája tébolylyá fokozódott. Swift megbolondult, de ez az őrültség nem volt egyéb, mint a világ disszonanciáinak egyetlen koponyába sűrűsödése.

Pogány József.

ELSŐ RÉSZ.

Utazás Liliput-ba.

ELSŐ FEJEZET.

(Szerző bemutatkozik és beszél családjáról. Mi indította utnak először? Hajóútrést szenved, uszással menekül, Lilliput-tartományban biztonságosan partravetődik. Elfogják, majd az ország belsejébe hurcolják.)

Atyámnak csekély birtoka volt Nottinghamshire-ben és öt fia, én a harmadik közöttük. Tizennégy évvel Cambridge-be küldött a kollégiomba, ott három évet töltöttem, szorgalmasan tanultam. Apám vagyonkájából azonban még arra a kis zsebpénzre se futotta, ami fentartásomhoz kellett, így hát beadtak tanoncnak Mr. James Bates-hez, ez kiváló sebész volt Londonban. Négy évig éltem nála. Atyám néha küldött valami kicsike pénzt, ebből hajózástani és más matematikai tudományokat tanulmányoztam, csupa olyan dolgot, amire utazó embernek szüksége lehet, mert szentül hittem, hogy előbb vagy utóbb ez lesz a sorsom. Mr. Bates-t ehagyva, visszautaztam atyámhoz, ahol John nagybátyám s még ne-

hány rokonom hozzájárulásával négy fontot kaptam, azonkívül azt is megígérték, hogy évente további harminc fontot juttatnak nekem, ami elég lesz, hogy Leydenban éldegéljek. Két évig s hét hónapig tanultam ott az orvosi fakultáson, tudván, hogy hosszú utam mindig szükség van orvosra.

Kevéssel azután, hogy Leydenből visszatértem, jó mesterem Mr. Bates ajánlatára felvettek seborvosnak a „Fecske“ nevű hajó fedélzetére Pannel Ábrahám parancsnok mellé. Harom és fél évet időztem e hajón, egy-két utat tettem, Levantéba, egyebüvé. Visszatérve elhatároztam, hogy megtelepszem Londonban, amire jó mesterem, Mr. Bates is biztatott, néhány előnyös ajánlattal könnyítve sorsomon. A régi Zsidó-utcában kivettem egy kis lakást, majd, hogy a legényéletemet meguntam, elvettem Burton Mary kisasszonyt, Mr. Edmund Burton harisnyakereskedő második leányát, aki a Newgate streeten lakott. Négy-száz font hozományt kaptam.

Sajnos, két évvel ezután meghalt jó mesterem, Bates, s nekem kevés barátom lévén, jövedelmem kezdett megcsappanni, lelkiismeretem pedig nem engedte meg, hogy társaim módjára gonosz praktikákkal kísértsem növelni. Éppen azért, miután feleségemmel és néhány ismerősömmel alaposan megbeszéltük a dolgot, elhatároztam, hogy újból tengerre szállok. Egymásután két hajón voltam seborvos és több utat tettem hat év leforgása alatt. Voltam Előindiában és Hátsóindiában, némileg felnövel-

tem vagyonkámat. Szabad óráimban a legjobb szerzőket olvastam, régieket, újakat vegyest. Könyvekkel mindig el voltam látva, szép számban. Ha valahol partraszálltunk, a nép erkölceit és szokásait tanulmányoztam és megtanultam nyelvüket. Ez utóbbihoz, kitünő emlékezőtehetségem lévén, különös kedvet éreztem.

Utolsó utam nem sült el szerencsésen, ki is fáradtam volt a vizen s elhatároztam, hogy most már otthon maradok, nőm és családom körében. A régi Zsidó-negyedből Fetter-Lane-be költözök, innen Wapping-ba, reméltem, hogy a tengerészek közt munkához jutok — de számításom nem vált be. Három évi várakozás után William Prichard kapitány, az Antilop tulajdonosa, ki a déli vizekre volt indulóban, előnyös ajánlatot tett nekem és én elfogadtam. 1699. május negyedikén Bristolból futott ki hajónk. Utunk igen kellemes volt.

Nem akarom az olvasót kalandjaink részletezésével untatni — annyit jegyzek csak fel, hogy Hátsóindiához közel heves szél ragadott el bennünket és Van Diemen földje felé sodort. A mérésnél kitűnt, hogy a déli szélesség $30^{\circ}2'$ -én vagyunk. Tizenkét emberünk a túlfeszített munkába, s elégtelen táplálék következtében, meghalt, a legénység többi része is teljesen kimerült. November ötödikén — e vidéken a nyár kezdete ez a dátum — igen borús idő volt. A matrózok félcsomónyi távolságban sziklát jeleztek, de a szél oly erős volt, hogy már nem tudtuk kikerülni. Egyenesen rámen-

tünk s hajónk kettéhasadt abban a pillanatban. Hatodmagammal csónakot bocsátottunk a vízre és megkísértettük, hogy a sziklát kikerüljük. Számításom szerint mintegy három mértföldet evezhettünk, ekkor végleg kifáradtunk. A hullámokra biztuk magunkat. Félóra mulva heves északi szél felborította a csónakot. Hogy társaimal mi történt, nem tudom. Azt kell hinnem, hogy egytől-egyig elvesztek, azok is, akik a sziklára kerültek, vagy a hajóroncson maradtak. Uszni kezdtem: ár és hullámverés ragadott magával. Gyakran tapogatóztam lábaimmal, de nem értem feneket — már éppen elhagyott volt minden erőm s úgy tűnt, hogy elmerülök, midőn hirtelen lábam szilárd talajt ért; egyidejűleg a vihar is csillapult. Ez a part, melyre sorsom vetett, oly lejtős volt azonban, hogy csaknem egy mértföldet tocsogtam a vízben, míg szárazat értem, ami, úgy tudom este nyolc óráját lehetett. Még egy félmérföldnyi utat gyalogoltam most, de nem láttam semmi lakhelyet és nem találkoztam senkivel, oly fáradt és gyenge voltam, hogy talán nem is vettem volna észre. Kimerülten lihegtem, a levegő forró volt és az a pohár brandy is dolgozni kezdett, amit még a hajón ittam. Szóval nagy kedvet éreztem, hogy elaludjak. Lefeküdtem a fübe, mely csodálatosan gyengéd és rövidszáru volt és elaludtam, azt hiszem, soha még ilyen mélyen. Világos nappal volt, mire felébredtem. Fel akartam kelni, de kiderült, hogy képtelen vagyok mozdulni — karjaimat és lábaimat kétoldalt a földhöz erősítették —

hosszu és sűrű hajam is le volt kötve. Testemen, vállamtól egészen sarkamig, számos vékony kötelék huzódott. Csak fölfelé nézhettem; a nap hevesen sütni kezdett, fénye máris türhetlenné vált. Valami zavart zajt hallottam, de helyzetemet tekintve, nem láthattam egyebet a a kék égnél. Kis idő múlva valami élő dolgot éreztem ballábamon, mely lassan mozgott előre és mellemhez közeledett, csaknem államig ért már, mikor lesütve szemem, amennyire csak birtam, piciny emberi lényt pillantottam meg, mely alig volt hat hüvelyk magas. Kezében íj és nyíl, hátán tegez. Ugyanazon időben legalább negyven társát éreztem, amint az elsőt követik. Meglepetésem példátlan volt: oly hangosan kezdtem ordítani, hogy mindnyájan ijedten megfutottak, mint később megtudtam; ez alkalomból néhányan meg is ütötték magukat, amint siettükben kétoldalt leugráltak rólam. De csakhamar visszatértek megint, és az egyik, aki annyira merészkedett, hogy megláthatta arcomat, két kezét bámulva csapta a levegőbe és éles, de tiszta hangon e szavakat kiáltotta: *Hekinah degul*. Társai többször ismételték e szavakat, melyeknek értelmét akkor még nem fogtam fel. Helyzetem, amint az olvasó elképzélheti, igen kényelmetlen volt. Végre azonban, hosszas vergődés után szerencsésen elszakítottam a köteléket és kihuztam a cövekeket, melyekhez ballábam erősítve volt — mert cövekekhez kötöttek — majd egy heves rántással, mely jelentékeny fájdalommal járt, meglazítottam a hajamat letartó köteléket,

ugy, hogy fejemet két hüvelyknyire elfordíthat-
tam. De a kis teremtések újból elfutottak, mi-
előtt egyet is megfoghattam volna — mire éles
hangon, hangos kiáltozásban törtek ki — majd
az egyik így kiáltott: *tolgo phonac*. Ugyan-
abban a percben legalább száz nyil hegye érte
balkezemet, mint megannyi finom varrótű. Egy
második vezényszóra testemre és arcomra irá-
nyultak az ijjak. Ez utóbbit eltakartam bal-
kezemmel. Mikor ennek a nyilzápornak vége
volt, fájdalmamban felnyögtem s újból meg-
kiséreltem eltépni kötelékeim. Erre újabb
sortüz következett, még hevesebb, mint a meg-
előző. Néhány bátrabb legény dárdáját próbálta
oldalamba döfni, szerencsémre bőrzubbony
volt rajtam, amin a vékony rudak nem hatol-
hattak át. Ugy véltem, legjobb, ha szép csendbe
fekszem. Az volt a tervem, hogy így maradok
estig, amikor is, balkezem szabadon lévén,
könnyen letéphetem kötelékeim. A mi a ben-
szülötteket illeti, azokkal majd csak elbánok,
ha mégakkora hadsereget küldenek is ellenem,
ha csak ekkorák, mint az, akit láttam. De sor-
som másként rendelte. A kis népség, látván,
hogy megnyugodtam, abbanhagyta a nyilazást.
A növekedő zaj tudatja velem, hogy egyre
többen vannak. Bal fülemtől mintegy három
lábnyira állandó kopogást hallottam, egy egész
órán át, midőn odafordultam, amennyire
a kötelékek és cövekek engedték, másfél láb
magas emelvényt pillantottam meg, melynek
tetejében négy vagy öt benszülött fért el, akik
létrákon jutottak fel. Ez emelvényről egyikük,

aki tekintélyes személynek tünt, hosszú beszédet intézett hozzám, melyből egyetlen szót sem értettem. Meg kell jegyeznem, hogy mielőtt belefogott volna, háromszor így kiáltott: *Langro dehul san*. E szavak értelmét később tudtam meg.

Erre mintegy ötven benszülött nekem esett, elvágták a kötelékeket, melyek fejem leszögezték, úgy, hogy most oldalt fordulhattam és szemlélhettem azt a személyt, aki beszélt hozzám, szavait taglejtésekkel kísérve. Középkorú férfinak látszott, magasabb volt, mint az a másik három, aki kíséretét alkotta. Ezek egyike, apród módjára, uszályát tartotta, valami kevéssel lehetett nagyobb, mint a középső ujjam. A másik kettő, mini kivehettem, kétoldalt foglalt helyet. A beszélő férfi minden tekintetben a gyakorlott szónok eszközeivel élt; hangjából hol fenvegetőzést, hol ígéretést, hol könyörgést, hol szelidséget vehettem ki. Kevés szóval válaszoltam, de a legalázatosabb hangon, balkezem és szemeimet az égre emeltem, mintegy tanuként idézve a napot. Tekintve, hogy emellett halálosan éhes voltam, nem állhattam meg, hogy parancsoló étvágyam közöljem velük (talán a tisztelet rovására) egyik ujjamat ismételten szájamhoz emelve. A *hurgó* (így hívták a szónokot, mint később megtudtam) azonnal megértette mozdulatom. Leszállt az emelvényről és parancsot adott, hogy támasszanak létrákat oldalamhoz. E létrákon mintegy száz benszülött futott fel rám, szájamig szöktek és ételekkel megrakott kosarakat hoztak. Mind-

ez a király akaratára történt, rögtön azután, hogy tudomásul vette vágyamat. Többféle állat husát különböztettem meg, de csak látásból, ízéről nem. Voltak itt lapockák, combok, szegycsontok, ürü-hus formájuak és jól lehettek elkészítve, de akkora volt minden, mint egy pacsirta-szárnya. Két-három koncot ettem egy harapásra, hozzá három cipó kenyeret, ezek meg akkorák voltak, mint egy-egy puskagolyó. A kis emberkék mindent megtettek, hogy éhségem csillapítsák, közben a csodálkozás és bámulat kitöréseit hallottam. annyira meglepte őket étvágyam és terjedelmem. Ezekután jelel tudattam, hogy szomjas vagyok. Most már tudták, hogy valami kis adagról nálam nem lehet szó; de igen értelmes népség volt ez, ügyesen hengergettek egy nagy hordót, kezemre gurították és bevették a fenekét. Egyetlen kortyra kiittam, ami nem volt nagy dolog, félpint lehetett az egész és ize a syenge burgundiéhoz hasonlított, de finomabb volt. További hordó következett, melynek tartalmát az első után küldtem s jeleztem, hogy még szeretnék: de már nem volt több. Miután e csodákat végrehajtottam, örömkialtásokban törtek ki, körbetáncoltak és többször hallottam, amint a „*Hekinah degul*“ szavakat harsogják. Jelt adtak, hogy dobjam le a hordókat, de előbb hangos kiáltásokkal figyelmeztették az alant állókat, hogy félre az utból. *Borah mevolah*, ezt kiabálták, majd mikor a hordókat ledobáltam, megint: *Hekinah degul*. Bevallom, csaknem kísértésbe jöttem, hogy negyven vagy ötven kis

legénvt hirtelen elkapva, amint mellemen járkáltak fel és alá, odaverjek a földhöz. De a nyilacsákák emléke, meg annak megfontolása, hogy ez még nem a legveszedelmesebb fegyverük hihetőleg, meg aztán előbbi ígéretem és alázatos hangom felidézése csakhamar lecsillapították ezt az ösztönt. Különben is, most már úgy kellett tekintenem magam, mint akit a vendégszeretet törvényei kötnek; hisz ez a kis népség igazán nagylelkűen és bőkezűen bánt velem. Magamban mindazonáltal nem keveset csudálkoztam e piciny halandók vakmerőségén, hogy ilyen félelmetlenül és bátran járkálnak testemen, míg egyik kezem szabadon van anélkül, hogy megremegnének ilyen csudás lény látására, amilyennek én kellettem, feltűnjek szemökben. Egy idő múlva, mikor látták, hogy már jóllaktam, egy magasrangu személy jelent meg, a császári felség kiküldetésében. Őexcellenciája jobblábom bokáján szállt fel, arcomig jött előre, mintegy tizenkét föből álló tetőrségével. Felmutatta nekem a királyi jelvényt s mintegy tiz percig beszélt, harag nélkül, de igen határozottan, gyakran előre bökve kezével, mint megtudtam, a főváros irányában, mely félmérföldnyire volt innen. Megértettem, hogy őfelsége kívánságára oda kell szállítaniok. Kevés szóval feleltem, szabadonlévő kezemet a másikhoz illesztve (közben vigyáztam, hogy meg ne üssem véletlenül őexcellenciáját, vagy a kíséretét) majd fejemre és testemre mutatva, jeleztem, hogy szeretném szabadságomat visszakapni — de eredménytelenül. Ugy látszik, elég

jól megértett, mert tagadólag rázta a fejét és mutatta, hogy el kell szállítaniok és hogy fogoly vagyok. Más mozdulatokkal viszont azt adta értésemre, hogy kapok elég enni- és innivalót és hogy jó bánásmódban lesz részem. Ezekután még egy kísérletet tettem, hogy letépjem kötelékeim, de rögtön megindult a nyilzapor, arcomon és kezemen apró, kellemetlen szurások, mire, látva, hogy elleneim száma egyre növekszik, jelt adtam, hogy megadom magam. Erre a *hurgó* és kísérete visszavonult, de udvarias modorban bucsuztak elébb. Néhány perc múlva üdvrivalgás tört ki körültem, többször hallottam e szót: *Peplom selan*. Éreztem, hogy lazítják meg kötelékeim oly mértékben, hogy jobboldalamra fordulhattam és kiüríthettem hólyagomat. Nagy megkönnyebbülésemre szolgált, de a kis nép csudálkozása nem ismert határt. Mihelyt mozdulatomon észrevették, mit akarok, kétoldalt szétálltak és utat hagytak a zuhatagnak, mely oly hevesen és ellenállhatatlanul áradt belőlem. Ezután bebalzsamozták arcomat és kezemet valami kenőccsel, aminek igen jó szaga volt. Az a kenőcs néhány perc alatt elmulasztotta a nyilak kellemetlen csipését. Ezekután elálmosodtam és elaludtam. Nyolc órát alhattam, mintahogy később értésemre adták. Nem csoda, mert az orvosok, a császár kivánságára, altatószert kevertek volt a borba.

Ugy látszik, megérkezésem után kevéssel felfedeztek, amint a földön aludtam, futárt menesztettek a császárhoz, aki tanácsot hívott

össze és parancsot adott, hogy kötözzenek meg, lássanak el étellel-itallal és csináljanak valami szerkezetet, amivel a városba szállíthatnak.

Ez a határozat talán vakmerőnek és veszedelmesnek tűnik, és azt hiszem, hasonló alkalommal Európa kevés fejedelme járna el hasonlóképpen. De ahogy később utánagondoltam, nagyon bölcsnek láttam ezt az intézkedést. Mert tegyük fel, hogy megkísérlették volna azonnal megölni engem nyilakkal és dárdákkal — nagyon valószínű, hogy az első dőlésre felriadtam volna — a düh valószínűleg elég erőt ad, hogy széttépjem kötelékeim és akkor kegyetlenül összetapostam vala a védtelen társaságot.

Ez a nép igen fejlett és jártas a matematikai tudományokban, főleg a mechanikában. Fejedelmük a tudományok barátja és pártfogója. Többféle szerkezetük van, kerekkel és emelőkkel, amik nagy fák és terhek szállítására szolgálnak. Legnagyobb hadihajóikat, melyek között négy láb hosszúak is vannak, az erdők közelében építik, ahol a nagy szálfák teremnek, ezeket aztán ilven alkalmatosságon leviszik a tengerpartra, néha háromszáz, négyszáz méternyire. Ötszáz ács és építész azonnal munkába fogott, hogy előkészítsék a legnagyobb szállítószerkezetet. Nagy fakeret volt ez, három hüvelyknyire emelve a föld fölé, hosszában hét láb, széltében négy. Az egész huszónkét kereken forgott. Velem párhuzamosan helyezték el. De a legnagyobb nehézség már most abban állott, hogyan emelnek rá erre a szerke-

zetre. Nyolcvan rudat emeltek, lábnyi magas mindegyik, erős kötelekből horgokat csináltak, ezeket nyakamra, kezemre, lábamra akasztották. Kilencszáz erős ember húzta aztán e köteleket, csigákon — három óra kellett hozzá, hogy ráemeljenek a szekérre és odakössenek. Mindezt csak elbeszélés után tudtam meg. Közben, míg ezek történtek, én mélvén aludtam, az italomba kevert altatószer hatása alatt. Most a császár méneséből ötszáz erős ló állt elő, négy hüvelykes állatok; ezek szállítottak be a fővárosba, mely mint említettem, félmérföldnyire volt innen.

Négy órával azután, hogy utrakeltünk, különös, mondhatnám nevetséges eset riasztott fel álmomból. Egy percre megállt a szekér, valamit ki kellett igazítani. Ez alkalmat felhasználva három vagy négy fiatal benszülött kíváncsiságból felmászott az arcomra, szerették volna látni, hogy nézek ki, mikor alszom. Ezek egyike, gárdatiszt, fegyverének éles végét egyik orrlíkamba dugta és úgy csiklandozott, mint holmi szalmaszál, tüszentennem kellett, mire visszahúzódtak. Csak három hét múlva tudtam meg, mi volt az oka, hogy felriadtam. A nap többi részében nagy utat tettünk, éjszákára ötszáz embert helyeztek el kétoldalt, fáklyákkal és nyilakkal, készen arra, hogy lőjjenek, mihelyt megmozdulok. Másnap reggel, hajnalban, folytattuk utunkat, délben kétszáz méternyire jutottunk, a város falai elé. A császár, egész udvarával, elénk jött, de a főurak semmiképpen nem engedték meg őfelségének,

hogy felmásszon testemre és személyét veszélyeztesse.

A téren, ahol szekerünk megállt, öreg templom meredt fel, állítólag a császárság legmagasabb épülete. Néhány évvel előbb természetellenes gyilkosság szennyezte be. A nép jámborsága úgy tekintette, mint megszenstségtelenített hajlékot, azért közhasználatnak adták át, minden diszét és berendezését kiürítették. Ugy döntöttek, hogy ebben az épületben szállásolnak el. Az északra nyíló kapu négy láb magas volt és csaknem két láb széles, könnyen átmászhattam rajta. A kapu mindkét oldalán keskeny ablak volt, hat hüvelyknyire a föld felett, a baloldalába a király kovácsa horgonyt és tizenegy láncot helyezett el; mindegyik oly vastag, mint az európai hölgyek óralánca és a láncokat harminchat kulcscsal bokámhoz erősítették. A templomon túl, az országut szélén, mintegy husz lábnyira, öt láb magas torony emelkedett. Ezt mászta meg a császár, hogy láthasson engem. Én magam nem láttam az udvart, csak beszéltek nekem. Kiszámították, hogy mintegy százezernyi tömeg vonult ki a városból, megtekintésemre; ezek közül legalább tizezer őreimmel dacolva megmászta testemet, a létrák fokán. Csakhamar azonban halálbüntetés terhe alatt eltiltották ezt a mulatságot. Mikor kiderült, hogy a láncokat nem tudom eltépni, kötelékeimet elvágták, végre felállhattam, de szomorú és kétségbeesett voltam tovább is. A nép csudálkozása határtalan volt, amint így járkálni kezdtem. A láncok mintegy

harmadfél méter hosszúak lévén, annyi mozgást se tehettem, amennyivel félkörben fel és alá járhat az ember, csak éppen arra voltak elegendők, hogy letérdelve bemászhattam a templom kapuján és egész hosszában végig heveredhettem.

MÁSODIK FEJEZET.

(Lilliput császára a főnemesség kíséretében meglátogatja szerzöt. A császár személye és öltözéke. Tudósokat megbíznak, hogy szerzöt tanítsák ki a nép nyelvén szólni. Szelid modorával kegyes hangulatot idéz fel. Zsebeit kikutatják, kardját és pisztolyait elveszik.)

Mihelyt talpamra állhattam, első dolgom volt körülnézni. Be kell vallanom, soha ilyen mulatságos látványban nem volt részem. A vidék nagy kertnek tünt, amint egy pillantással áttekintettem, a földek, keresztben negyven láb szélességben, mint megannyi virágágy. A legmagasabb fa, ahogy kivehettem, hét lábat ért el. Balkézfelől a torony: olyan volt, mint a betlehemes gyerekek kis színháza.

Néhány órája bizonyos természetes szükségletek kinoztak hevesen — nem csoda, hiszen két napja nem volt alkalmam könnyíteni magamon. A kérdés sürgős volt, de resteltem magam. Végre mégis bemásztam házamba, becsuktam az ajtót és amennyire láncomtól lehetett, megszabadítottam testem a kényelmet-

len tehertől. De ez első és utolsó ilyen tisztátalan cselekedetem volt — remélnem kell, hogy a szives olvasó megbocsát nekem érte, ha elfogulatlanul s részrehajlás nélkül megfontolja helyzetemet és kétségbeesésemet. E naptól fogva rendes szokásommá vált, felkelés után szükségletemet a szabad ég alatt elintézni, amennyire láncomtól tellett; a kellemetlen hulladékot aztán, mielőtt még a város felébredt volna, kerekcsargoncán elszállították; erre két szolga ügyelt. Nem időztem volna oly hosszasan e tárgy körül, mely első percben kevésbé fontosnak tűnik, de felhasználtam az alkalmat, hogy az olvasó figyelmét felhívjam tisztasági ösztönömre, melynek létezését rosszakaróim, egy és más alkalommal, kétségbevonták.

E kis kaland után kijöttem odumból friss levegőt szivni. A császár akkor már leszállt volt a toronyból és most lóháton közeledett, amit csaknem drágán fizetett meg, az állat megriadt a szokatlan látványtól, hogy egy hegy járkálni és mozogni kezd, megtorpant és hátsó lábaira emelkedett, de a császár, aki nagy-szerű lovas, nyergében maradt, míg testőrei odafutottak, megragadták a zablyát és öfelsége leszállt a nyeregből. Ezután nagy álmélkodással vizsgált meg tetőtől-talpig, vigyázva, hogy láncom körzetébe ne lépjen. Parancsot adott szakácsainak és a csaposoknak, gondoskodjanak ételről és italról; kerekcsargoncon hoztak mindent közelembe, míg elérhettem. Kezembe vettem e targoncákat és úgy üritém ki — husz ételes-targonca volt és tiz italos — az

ételekkel néhány harapásra végeztem, az italo-
kat, melyek agyagedényekben illatoztak, össze-
öntöttem és egyszerre ittam ki. A császárnő és
a kis hercegek, mindkét nemben, székeken
üldögéltek körben, csekély távolban. Mikor
a ló megbokrosodott, egy pillanatra felugrottak
és odafutottak urukhoz.

A császár magas, vállas férfi: körömnyivel
nagyobb egész udvaránál, már ez tiszteletet kell
hogy gerjessen a szemlélőben. Vonásai erősek,
férfiasak, ívelt orr, osztrák ajak; arcbőre zöl-
desbarna, tartása egyenes. Alakja és testrészei
szépen tagoltak, mozdulatai előkelők és méltó-
ságosak. Akkor, mikor én láttam, tul volt
már első tavaszán — huszonnyolc évet élt-volt;
hetet dicsőségteljes uralkodásban. Hogy jobban
láthassam, oldalamba feküdtem, úgy, hogy
arcom szembekerült az övével — mintegy há-
rom méternyire állt tőlem — azóta persze sok-
szor a kezemben tartottam őfelségét és így le-
írásom megbízható. Ruhája egyszerű és tiszta,
az európai és ázsiai divatok sajátos keve-
réke. Fején könnyű aranysisakot hordott, me-
lyet drágakövek és egy nagy kócsag díszített.
Kardját kezében tartotta, mintegy védekezve,
az esetre, ha mégis eltépném láncom, csak-
nem három hüvelyk hosszú kard volt, hü-
velyke és markolata gyémánttal tűzdelt arany.
Hangja éles, metsző — de tiszta és tagolt —
tisztán kivehettem egyes szavait, állva is. A höl-
gyek és az udvaroncok pompázatos ruhákban
tündököltek; az a hely, ahol összegyülekez-
tek, oly tarkának és színesnek tűnt, mint holmi

női szoknya, arany és ezüst himzésekben dus, amit a földön szétteregettek. A császári felség több ízben megszólított és én feleltem — de, természetesen, nem értettük egymást. Papok és törvénytudók is voltak ott, ezek is elővettek és én mindazon nyelven beszéltem hozzájuk, amin csak gügyögni tudtam — dánul, latinul, franciául, spanyolul, olaszul — hiába. Két óra mulva az udvar visszavonult. Engem erős őrség fedezetére biztak, mert a csöcselék orditozva és szemtelen kíváncsisággal tolakodott felém; voltak pimaszok köztük, akik nyilakkal lödöztek rám, amint házam kapuja alatt feküdtem, egyik csaknem balszememet találta. De a parancsnok ezek közül hatot elfogatott és a legmegfelelőbb büntetésnek találta, ha egyszerre kezeimhez szolgáltatja a hengegőket — a katonák azonnal végre is hajtották a parancsot. Dárdahegyekkel belökdösték a hat legényt abba a körbe, melynek kerületét elérhettem. Jobb kezemmel összefogdostam mind a hatot, ötöt betettem a zsebembe, a hatodikat magam elé tartottam és úgy tettem, mintha elevenen meg akarnám enni. A szegény kis ember borzalmasan üvöltött — még a parancsnok és a tisztek is zavarba jöttek, látván, hogy előszedem zsebkésemet — de csakhamar megnyugtattam őket. Szeliden néztem szét, a késsel elvágtam a vékony madzagokat, melyekkel megkötözték, gyengéden letettem a földre és a kis ember elfutott. Így bántam a többi öttel is, egyenkint szedtem ki szegénykéket zsebemből és észrevettem, hogy a katonák és a nép el voltak ragad-

tatva irgalmasságom jeleitől. Ez az eset nagyban növelte tekintélyemet az udvarnál.

Estefelé némi nehézségek árán behuzódtam hajlékomba és lefeküdtem a földre. Tizennégy napig földön háltam, ez idő folyamán a császár parancsára fekvőhelyet készítettek nekem. Hatszáz ágyat hoztak szekéren, százötvenet hosszában helyeztek el, négyesével összevarrva, — ez volt a derékalj — ugyanilyen módon paplant, vánkost és lepedőt is kaptam, mindez elég türhető fekhely volt olyan ember számára, ki, mint én, nélkülözésekhez edzette magát.

Abban a percben, amint megérkezésem hire a császárságban elterjedt: a gazdagok, kíváncsiak és léhűtők egész hadserege zarándokolt a fővárosba, hogy megtekintsen. Sok falu egészen kiürült, kezdték elhanyagolni a gazdaságot és földmívelést, míg aztán a császári felség néhány kemény rendelettel és proklamációval helyre nem állította a rendet. Elrendelte, hogy mindazok, akik már megtekintettek, térjenek azonnal haza és udvari engedély nélkül ötven méternyire ne közeledjenek többé házamhoz. Ez intézkedéssel az udvari titkárok szép mellékkeresetre tettek szert.

Közben őfelsége több tanácsülést hívott egybe, megbeszélni, mitévők legyenek velem. Később egy jó barátom, magas állásu udvari hivatalnok, elbeszélte nekem, hogy az udvart alaposan zavarba hozta ez a nehéz eset. Féltek, hogy kiszabadítom magam, attól is tartottak, hogy élelmezésem tulsokba kerül és általános inséget idézhet elő. Egyszer-kétszer az is szóba

jött, hogy éhen kellene veszejteni engem, vagy mérgezett nyilakkal megsebesíteni arcom és kezeim, ami hamar végezne velem, de aztán meggondolták, hogy ekkora hulla büze döghalált okozhatna az egész országban. A tanácskozások folyamán csapattisztek, akik a tanács terem ajtajánál álltak, bebocsáttatást kértek és beszámoltak már említett magatartásomról, ahogy a hat bűnössel bántam, ez az elbeszélés oly kedvezően hangolta irányomban őfelségét, hogy azonnal császári rendeletet küldetett szét, mely szerint mindama falvak, melyek kilencszáz méternyi kerületben környezik a fővárost, reggelenként hat ökröt, negyven juhot s más élelmiszereket tartoznak szolgáltatni eltartásomhoz, ehhez megfelelő mennyiségű kenyér, bor és egyéb ital jár. Őfelsége e termékeket utalványokkal fizette, melyeket a kincstár ternére iratott, — ez a fejedelem ugyanis főleg uradalmainak jövedelméből tartja fenn udvarát — adót csak nagyon ritkán, rendkívüli esetekben, vet ki népére. Ezzel szemben, ha háborút viselt, a katonák saját költségükre vesznek részt a hadműveletekben.

Szolgálattételre hatszáz embert osztottak mellém. Ezek megfelelő zsoldot kaptak és kényelmes sátrat rendezhettek be hajlékom ajtaja mellett. Nemkülönben háromszáz szabót biztak meg, hogy tisztességes ruhát szabjanak, számomra, az ország divatja szerint valót. A császár hat legkitünőbb tanárját pedig kirendelték, hogy az ország nyelvére oktassanak. Még arra is volt gondjuk, hogy a császár és a főemberek

lovak gyakran előttem gyakorlatozzanak: ezzel hozzá szokjanak jelenlétemhez. Mindezeket a rendeleteket pontosan végrehajtották. Három hét alatt szép előmenetelt tanusítottam a nyelvtanulásban, őfelsége ez idő alatt gyakran megtisztelt látogatásával és nagy érdeklődéssel figyelte a tanítást. Nemsokára rövid társalgások indultak meg. Az első szavak, amiket megtanultam, abbeli vágyamat fejezték ki, hogy őfelsége adja vissza kegyesen szabadságomat. Ezt naponta, térdenállva, megismételtem előtte. Válasza, ahogy kivehettem, annyiból állott, hogy ez idő kérdése, hogy tanácsosaival kell beszélnie erről és előbb *lumos kelmin pesso desmar lon emposo* — vagyis, hogy előbb esküt kell tennem az ország törvényeire. De viszont ezt az időt nyugodtan kivárhatom, ők barátságosan bánnak velem és javamat akarják. S hogy tanácsolja, „nyugodt és türelmes modorommal szerezzem meg az ő és alattvalói becsülését“. Ama kívánságát fejezte ki: „ne vegyem rossz néven, ha néhány derék tisztjét megbizza, kutassák ki a zsebcimet, mert nyilván fegyvereket hordok magamnál, amik, feltéve hogy arányban állanak csodaszerű termetemmel, veszedelmes jószágok lehetnek.“ Én feleltem: „Felséged nyugodjék meg és legyen kívánsága szerint, hajlandó vagyok kifordítani zsebeimet jelenléteben.“ Ezt félig szavakban, félig jelekben adtam tudtára. De ő azt felelte, hogy: „az ország törvényei szerint e kutatást két tiszt kell hogy végezze, hogy érzése szerint ez az én beleegyezésem nélkül nem történhetik meg, s

hogy becsületességemben és jóságomban annyira megbizik, miszerint nyugodtan (és szó szerint) kezeimre bizza három embere életét és hogy bármit kobozzanak el tőlem, minden tárgyat visszakupok, abban a percben, mikor el óhajtom hagyni országukat, vagy kifizetik azt az összeget, melyet a tárgyak értékéül megállapítok.“ Én tehát tenyeremre emeltem a két tisztet, először zubbonyom zsebébe, aztán a többi zsebbe sülyesztettem őket, csak nadragom két kis rekeszét, meg egy titkos zsebet hagytam ki, ezekben apró, csak nekem szükséges tárgyak voltak, melyek őket nem érdekelhették. Egyik ilyen rekeszben ezüstórám volt, a másikban néhány arany, erszénybe kötve. A két tiszt tentát, tollat és papírt szedett elő; rendes leltárt vettek fel, később megkértek, ülnék le velük, hogy őfelségének felolvashassák. Ezt a leltárt később lefordítottam magamnak, úgy, hogy a következőkben szórul-szóra adhatom:

Leltár:

A nagy Emberhegy jobb kabátzsebében (így fordítottam a *quinbus flestrin* szavakat) tüzetes kutatás után csak egy nagy darab durva szövetet találtunk, őfelsége állami tanácsstermébe elég volna szőnyegnek. A baloldali zsebben nagy ezüst dobozt találtunk, fedéllel, mely szintén ezüstből való, ezt a fedelet nem tudtuk felemelni. Kivánságunkra az Emberhegy kinyitotta s egyikünk belépve, térdig sülyedt valami porba, mely arcunkba csapott, mire

mind a ketten többször egymásután kénytelenek voltunk tüszenteni. A jobboldali mellényzsebben egy köteg csodálatos, fehér és vékony lemezt találtunk, a lemezeken fekete figurák, alázatos véleményünk szerint ez valami írás lehet, melynek egy-egy betűje féltényér nagyságu. A baloldali mellényzsebben valami szerkezet volt, ennek oldalából husz hosszú rud áll ki, hasonlóan ahhoz a kerítéshez, mely félséged udvarát környezi: szerény nézetünk szerint az Emberhegy ezzel fésüli a haját, biztosak nem vagyunk ebben, mert kérdésekkel ritkán zavartuk az Emberhegyet, tekintve, hogy igen nehezen érti még szavainkat. Abban a nagy zsebben, mely középruhájának (így fordítom a *ranju-lo* szavakat, melylyel nadrágomat jeleztek) jobboldalán van, embernagyságu üres vaspillért találtunk, ez egy nagyobb darab szálfához van erősítve, a pillér két oldalán erős vasdarabok, sajtáságos alakzatokba vésve, melyeknek jelentőségét nem ismertük fel. A baloldali zsebben ugyanilyen szerkezet. A jobboldali kisebb zsebben több kerek, lapos tárgy fehér és veres fémből, különböző nagyságban, a fehérek közt olyan nehezek is voltak, hogy ketten se tudtuk felemelni. A balzsebben két szabálytalanul metszett pillér, a zseb szélén állva nem tudtuk elérni végüket. Ezek egyike egy darabból látszik lenni, burokkal ellátva, a másiknak felső végén kerek, fehér tárgy, kétfej nagyságban. Mindkettőben hatalmas acéllemezek; ezt, felszólításunkra, az Emberhegy megmutatta, mert feltettük, hogy veszélyes gé-

pezetek. Kivette tokjaikból és elmondta, hogy az ő országukban az egyikkel szakállt borotváltnak, a másikkal ételt aprítanak. Két zseb volt, amibe nem tudtunk behatolni, ezekről azt állította, hogy csak két kis rekesz az, amit középöltönyének szélébe metszett, ezeket különben hasának kifeszítésével összeszorította. Az egyikből vastag ezüstitűlanc lógott ki, végén sajátságos szerkezettel. Felszólítottuk, hogy mutassa meg, mi van a lánc másik végén; kiderült, hogy félgömb, melynek egyik fele ezüst, másik fele valami átlátszó fém; az átlátszó fémen keresztül sajátságos figurákat figyelhettünk meg, közben elhelyezve — azt hittük, hozzányulhatunk, de ujjainkat ez a fényes anyag feltartóztatta. Ezt a szerkezetet fülünkhöz tartotta, mely a vízi-malmok zakatolásához hasonló, állandó zajt ütött. Véleményünk szerint vagy valamely ismeretlen állat lehet ez, vagy valami fetis, amit az Emberhegy imád; inkább ez utóbbit tartjuk valószínűnek, mert (ha jól értettük tökéletlen szavaiból) olyanfélét mondott, hogy ritkán kezd valamibe, mielőtt e tárgygyal tanácskozott volna. Orákulumának nevezte s azt mondta, életének minden eseményét e tárgy kijelöli számára. A baloldali rekeszből holmi hálót szedett ki, melyet bármely halász felhasználhatna, de úgy csukódik, mint az erszény és állítása szerint az a rendeltetése is; több sárga fémtárgyat találtunk benne, melyek, ha valóban aranyból vannak, mérhetetlen értéket képviselnek.

Felséged parancsának legalázatosabban

engedelmeskedve, ekként szorgalmasan átkutattuk a zsebeket, majd az Emberhegy derekán széles övet figyeltünk meg, mely nyilván valamely hatalmas állat bőréből készült. Erről az övről, a baloldalon, öt ember hosszúságnyi kard lóg le, jobboldalán, táska, két zárkára osztva, mindegyikben kényelmesen elfér felséged három alattvalója. Egyik zárkában gömbök voltak, igen nehéz fémből, fejnagyságban, a másokban apró szemek, melyekből ötven darab is elfért tenyerünkön.

Ez kimerítő leítárunk mindarról, amit az Emberhegy testén találtunk. Az Emberhegy igen udvariasan bánt velünk és tisztelte felséged akaratát.

Irtuk és lepecsételtük felséged dicsőséges uralkodásának nyolcvankilencedik hónapjában és negyedik napján.

Clefrin Frelock, Marsi Frelock.

Miután ezt a leltárt őfelségének felolvasták, szeliden, de határozottan felszólított, hogy szolgáltassam ki a felsorolt tárgyakat. Elsősorban szablyámat kérte, hüvelyestül, minden tartozékkal. Közben három ezred katona bizonyos távolságban felállt köröttem, ijjak és nyilak készenlétben, de akkor ezt észre se vettem, mert minden figyelmem őfelsége kötötte le. Azután felszólított, huzzam ki a szablyát. A tengerviztől kissé megrozsdásodott a penge, némelyütt azonban ragyogó volt még, amint kirántottam, a csapatok a rémület és meglepetés kiáltásában törtek ki. A nap ugyanis hevesen

sütött és amint pengémbe ütközött, szinte elvakította szemeiket, különösen, hogy egyetkettőt suhintottam a pengével. Őfelsége kevésbé ijedt meg, mint a hogy vártam volna, felszólított, hogy tegyem vissza a kardot hüvelyébe, azután oly óvatosan, ahogy csak tőlem tellett, le kellett raknom elébe a földre, hat lábnyira láncom végétől. Aztán az üres vascsöveket kérte, pisztolyaimat értette ezalatt. Kihuztam zsebemből és amennyire módomban állt, elmagyaráztam, hogyan kell használni. Most megtöltöttem lőporral — lőporom ugyanis szárazon maradt a tökéletesen csukódó szelencében (ilyen-nel minden okos tengerész ellátja magát). Előbb figyelmeztettem őfelségét, ne ijedjen meg, azután tüzeltem, a levegőbe. A meglepetés ezuttal jóval meghaladta az iméntit. Száz meg száz ember elvágódott, mintha villám csapta volna le őket, maga a császár, bár állva maradt, percekig nem tudott magához térni. Ezután átszolgáltattam a pisztolyokat is éppugy, mint kardomat, majd lőporos szelencém és golyóimat, figyelmeztetve, hogy az előbbit óvja tüztől, mert egyetlen szikrától meggyullad és palotáját levegőbe röpíti. Átadtam zsebórámat is, amire őfelsége igen kíváncsi volt; két nagytermetű gárdistát utasított, hogy vállukon hozzák el, rudra lógatva — így viszik Angliában a söröshordókat, ászokfán. Nagyon meglepte az állandó zaj és a percmutató mozgása, amit nálam jobban megfigyelhetett — e kis nép mindent tisztábban lát — megkérdezte irástudóinak véleményét, a válaszok annyira különbözők és

távolesők voltak, hogy az olvasó igazán megbocsát, ha nem sorolom fel mindegyiket, különben nem is értettem világosan, mit beszéltek. Elég az hozzá, hogy átadtam ezüst és rézpénzemet, kilenc arannyal erszényemet — késemet és beretvámot, fésűmet és ezüst tubákszelencémet, zsebkendőmet és naplómot. Szablyám, pisztolyom és löporos dobozom kocsira tették és beszállították őfelsége raktáraiba, a többit visszakaptam.

Mint említettem, volt egy zsebem, ami kikerülte figyelmüket, ebben szemüvegemet tartottam, aminek gyenge szemem miatt gyakran szükségét érzem, egy zsebmesszelátó és más apró kellékek, ezek igazán nem érdekelhették őfelségét s így lelkiismeretfurdalás nélkül elrejtettem. Különben tartottam tőle, hogy elrontják, ha kiadom a kezemből.

HARMADIK FEJEZET.

(Szerző egészen szokatlan módon mulattatja őfelségét és a mindkét nembeli nemességet. A Illiput-i udvar szórakozásainak leírása. Szerző bizonyos feltételek mellett visszakapja szabadságát.)

Szelidségem és jó modorom annyira megnyerte őfelségét, udvarát — a hadsereget és általában egész népét, hogy remélni kezdtem, nem sokára visszaadják szabadságomat. Minden módot felhasználva tápláltam ezt a kedvező hangulatot. Fokról-fokra kevésbé féltek ama veszélyektől, melyeket képviseltem. Sokszor lefeküdtem és öt-hat kis ember akár a fejemen táncolhatott — a kis fiuk és kis leányok csakhamar odáig merészkedtek, hogy bujócskát játsztak a hajamban. Most már kezdtem egészen jól érteni és beszélni nyelvüket. Egy napon a császárnak ötlete támadt, hogy megmutatja nekem az ország leghiresebb akrobatáit és látványos művészeit; e nemben oly ügyességet és bátorságot tapasztaltam e kis népnél, amire eddig nem volt példám. Különösen a kötél-táncosok mulattattak

módfelett. Vékony, fehér cérnán szaladgáltak, tizenkét hüvelyknyire a talaj felett. Az olvasó engedelmével e pontra bővebben kitérek.

Ezt a mulatságot, a kötél táncolást, ugyanis azok a személyek üzik, akiket valami magas hivatalra jelöltek, és kegyben állanak az udvarnál. Ezeket gyermekkoruktól fogva tanítják e művészetre, gyakran nem kell hozzá nemesi rang se, vagy műveltség. Mikor valami nagy állás üresedésben áll, akár halál, akár kegyvesztés miatt — ez utóbbi gyakori eset — öt vagy hat e jelöltek közül kérvényt nyújt be az udvarhoz, hogy engedtessek meg nekik öfelséget és udvarát kötél tánccal mulattatni. Aki a legmagasabbat tudja ugrani, anélkül, hogy lecsnék a kötélről, megkapja az állást. Igen gyakori eset, hogy a főminisztereknek is be kell mutatniok ügyességüket, meggyőzni az uralkodót, hogy mozgékonyaságukat még nem veszítették el. A kincstárnok, *Flimnap*, egyedül birt ama előjoggal, hogy bukfencet vethetett a kifeszített madzagon, mely nála legalább egy ujjal magasabb volt, mint bárkié az országban. Láttam őt egyszer dupla saltoval ugrani legtöbbször egymásután, a vékony kötélről, amit nálunk *halálugrásnak* neveznek. *Reldresal* barátom, a király személye körüli miniszter, véleményem és részrehajlatlan meggyőződésem szerint mindjárt második e produkcióban, *Flimnap* mögött — a többi udvari ember és államférfi egyformán ügyesek.

Ezt a mulatságot sokszor végzetes baleset zavarja meg — több ilyenről hallottam, sőt

magam is tanuja voltam két-három olyan esetnek, hogy a jelölt karját-lábát törte. A veszély persze sokkal nagyobb olyankor, mikor minisztereknek kell bemutatni, mit tudnak! ezek ugyanis folyton versengenek és abban erőlködve, hogy a többiek közül kiváljanak, annyira megfeszülnek, hogy alig van köztük egy is, aki ne zuhant volna már le egyszer, de akár kétszer, meg háromszor is. Elmondták nekem, hogy egy vagy két évvel ideérkezésem előtt, Flimnap biztosan kitörte volna a nyakát, ha véletlenül nem fekszik ott a király egyik vánkosa a földön és nem tompítja az esés erejét.

Vannak más szórakozások, melyeket szintén csak kiváló alkalmakkor, a császár, császárné és legfőbb miniszterek jelenlétében üznek. A császár három finom, hathüvelykhosszu ezüst szálát tesz az asztalra — az egyik vörös, a másik kék, a harmadik zöld. Ezek a fonalak jutalmul szolgálnak olyanok számára, akiket a király ki akar tüntetni kegyeinek jelével. A szertartás őfelsége tanácsstermében folyik le, ahol a jelöltek ügyesség-próbán mennek át. Ez a próba egészen másfajta, mint az előbbi — sokat jártam az uj- és óvilág tartományaiban, de ehhez hasonlót még nem láttam. Szóval a dolog úgy történik, hogy a császár egy pálcát tart ki a kezében, vízszintesen — a jelöltek már most közelednek a pálcá felé — néha átugranak rajta, néha alatta bujnak el, aszerint, amint őfelsége emeli vagy süllyeszti a pálcát. Sokszor úgy játszák ezt, hogy a pálcá egyik végét őfelsége, másik végét a miniszterelnök tartja —

de sokszor maga a miniszterelnök, egyedül. Aki e játékban a legügyesebb és legtovább bírja az ugrálást és bujkálást, azt kitüntetik a kékszinű ezüst-fonállal — a második legügyesebb kapja a vöröset, a harmadik a zöldet. Az urak kétszer a hasuk köré csavarva hordják ezt a kitüntetést — nagyon kevés ur van az udvartartás körül, akik még nélkülöznék.

A hadsereg és a királyi istálló lovai lassankint hozzám szoktak, nem riadtak meg, egészen lábamig léptettek, ösztökölés nélkül. Voltak lovasok, akik átugrattak a föld fölé kitartott kezemen — őfelsége egyik hajtója egyszer, az egyik nagy versenyen, átugratott lábfejemen, cipőstül — ami igazán szép mutatvány volt. Egy napon nagyon sajátos módon volt alkalmam mulattatni őfelségét. Megkértem, hozzasson nekem két láb magas rudakat. Őfelsége azonnal utasította erdészeit, tegyenek eleget kívánságomnak. Másnap reggel tíz erdész jött, nyolcfogatu kocsival mindegyik. Fogtam kilenc ilyen pálcát és négyszögben a földre dugdostam, további négy pálcával két láb magasságban összekötöttem az előbbieket végét, aztán a me-reven álló kilenc pálcára fölé kifeszítettem a zsebkendőmet, leszoritva, mint a dob fedelét. A négy vízszintes pálcára, öt hüvelyknyire a zsebkendő fölött, kerítette be az egészet, kétoldalt. Mikor készen voltam, arra kértem őfelségét, hogy legjobb lovai közül huszonnégyet tessek rá a megfeszített zsebkendőre. Őfelsége beleegyezett; egyenként megfogtam a felnyergelt lovakat, lovassal együtt. Alig, hogy zsebk

kendőt értek, két részre oszlott a kis sereg, szinlelt rohamokat indított, tompa nyilakkal lödöztek, kardot rántottak, támadtak és visszahúzódtak: röviden, a legszebb katonai fegyvelm látványosságát nyújtották őfelségének, aki annyira el volt ragadtatva, hogy kívánsága szerint több napon egymásután meg kellett ismételnünk a játékot, sőt egy alkalommal kegyesen részt is vett benne, vezényelt. Nagy rábeszéléssel még a császárnőt is rávette, engedné meg, hogy zártszékestül felemeljen őt, a szinpad magasságáig, ahonnan az egész teret áttekinthette. Szerencsém volt, hogy semmiféle baleset nem zavarta meg e szórakozásokat csak egyszer történt, hogy egy tüzes mén — valamelyik kapitányé — palájával dobogva kilukasztotta a zsebkendőmet, fel is bukott, lovastul együtt, de gyorsan felemeltem mindkettőt és egyik kezemmel befogva a lukat, másikkal leszállítottam az egész társaságot. A ló meg is sebesült, a lovasnak semmi baja se történt. Zsebkendőmet megfoltoltam, amennyire lehetett, de többé nem mentem bele ilyen veszélyes játékba.

Két-három nappal azelőtt, hogy szabadságomat visszanyertem, éppen efajta mulatságokkal szórakoztattam az udvart, midőn futár érkezett őfelségéhez, hirül hozva, hogy egyik alattvalója, azon a helyen, ahol engem találtak nagy, fekete tárgyat látott a földön. Nagyon különös alakja van, kerek körzete akkora, mint őfelsége hálószobája, középen oly magas, mint egy ember. Eleinte azt hitték, hogy élő

állat, de nem az, mert mozdulatlanul feküdt a fűvön, néhányan löbbször körüljárták, fel is másztak a tetejébe, mely sima és egyenletes, dobogtak rajta és kiderült, hogy belül üres. Azt hiszik tehát, az Emberhegyhez tartozik, s ha őfelsége megengedi, öt lóval idevontatják. Én azonnal tudtam, miről van szó és örültem ennek a hírnek. Ugy látszik, a hajótörés után partot érve, oly zavarban voltam, hogy megfeledkeztem kalapomról, melyet zsinórral erősítettem volt fejemhez a vízben, — valahogyan leszakadt nyilván, én meg azt hittem, a tengerben vesztettem el. Kértem őfelségét, adna rendeletet, hogy minél előbb idehozzák. Elmagyaráztam természetét és rendeltetését. Másnap meg is kaptam, de nem valami ragyogó állapotban, a karimájába két lukat furtak, hogy horgokat akasszanak bele, a horgok köteleken lógtak, egyenesen a lovak szerszámjához kötve, így hurcolták a kalapot fél angol mérföldön keresztül. Hála istenek a talaj e vidéken egyszintű és igen puha, így nem ment mégse annyira tönkre, ahogy vártam.

Két nappal e kaland után a császár, seregének egy részét készenlétbe helyezve a város különböző pontjain, különös ötletét közölte velem. Azt kívánta, álljak fel, mint holmi koloszsus és terjeszem szét két lábam, amennyire csak tudom. *Munt* tábornokát (kitünő, tapasztalt katona és nekem jó barátom) felszólította, vezetné fel zárt sorokban a csapatokat, s vonulatná el két lábam között, a gyalogság huszonnégyes, a lovasság tizenhetes sorokban,

dobokkal, zászlókkal, előreszegzett dárdával. Ez a hadtest háromezer gyalogosból és ezer lovasból állott. Őfelsége halálbüntetés terhe alatt megparancsolta, hogy a felvonuló katonák személyem iránt a legnagyobb tiszteletet tanusítsák, ami nem tarthatott vissza néhány fiatal tisztet, hogy fel ne pislogjanak, amint alattam elléptetett a sereg és, az igazat megvallva, nadrágom oly rossz állapotban volt ez időben, hogy az így feltárult látvány okot szolgálthatott a derültségre és csudálkozásra.

Annyi kérvényt és emlékiratot nyújtottam be szabadlábura helyezésem céljából, hogy őfelsége végre foglalkozni kezdett ezzel a kérdéssel. Előbb a minisztertanácsban említette fel, aztán a gyűlés elé terjesztette. Nem ellenezte senki, csak egy *Skyresh Bolgolam* nevű tanácsos, aki minden érthető ok nélkül halálos ellenségem volt, de tiltakozása nem használt, a tanács elhatározta és őfelsége szentesítette kérésem teljesítését. Ez a Bolgolam az ország tengernagya volt, igen beavatott férfi, jártas az államügyekben, de mogorva és savanyu természet. Végre azonban engednie kellett, annyit köthetett csak ki, hogy ama feltételeket, melyeknek alapján szabadonbocsátanak, ő maga ellenjegyezhesse. A feltételekről szóló cikket, melyre esküdnöm kellett, maga Skyresh Bolgolam hozta el, két titkár és több bizalmi férfi kíséretében. Miután felolvasták nekem, esküt tettem, — előbb saját hazám módján, másodsor ama szertartások szerint, melyeket az ő törvényeik előírnak: jobblábamat meg kellett

fognom balkezemmel, míg jobbkezem középső ujjá fejem bubjára került, hüvelykem pedig jobbfülem szélére. Az egész cikket, szóról-szóra lefordítottam, abban a reményben, hogy az olvasót érdekelni fogja e nép sajátos stílusa és kifejező modora, meg az is, milyen feltételek mellett nyertem vissza szabadságomat. A cikk tehát így hangzott:

„*Golbasto Momarem Eplame Gurdilo Shefin Mully Ullly Gue*, Liliput országának legdicőségesebb fejedelme, a világegyetem öröme és megfélemlítője, kinek országa ötezer *blustrug* (tizenkét négyzetmértföld) terjedelmű s így a földgömb széléig ér: az uralkodók uralkodója, nagyobb minden emberfiánál: kinek lába a föld közepéig ér, feje pedig az eget veri, kinek intésére a föld minden fejedelme térdet hajt, ki kellemetes, mint a tavasz, bőséges, mint a nyár, gazdag, mint az ősz és félelmetes, mint a tél. Ő legmagasabb felsége felszólitja az Emberhegyet, ki mennyei birodalmunk területére ért, tegyen ünnepélyes esküt a következő feltételekre, melyek alapján szabadságát visszanyeri.

1. Az Emberhegy nem hagyhatja el országunkat, nagy pecsétünkkel pecsételt engedelmünk nélkül.

2. Külön, sürgős parancs nélkül nem léphet a főváros területére, mely idő előtt két órával a lakók figyelmeztetendők, hogy ki ne lépjenek házaikból.

3. Fentnevezett Emberhegy sétáit ország-

utjainkra korlátozva, ne sétáljon és ne feküdjék le réteinken, földeinken.

4. Az országuton járva a legnagyobb figyelemmel vigyázzon, nehogy szeretett alattvalóink valamelyikére ráhágjon, lovat, kocsit el ne taposson, kezébe ne vegyen senkit, aki ebbe előbb bele nem egyezett.

5. Ha egy futár rendkívüli megbízatást kap, az Emberhegy tartozik vinni őt, zsebében, lovastul együtt, hat napi járóföldön, egyszer egy hónap alatt. Nevezett küldöncöt épségben visszaszolgáltatni tartozik (ha ugy kívánjuk) királyi személyünkhöz.

6. Ellenségeinkkel szemben az Emberhegy szövetséget köt velünk, főleg Blefuscus sziget ellen — minden tőle telhetőt elkövet, hogy hajórajukat, melyet most építenek a mi meghódításunkra, tönkretégye.

7. Fentnevezett Emberhegy szabad óráiban segít munkásainknak, köveket emel, mellyel a királyi kertet kövezzük és palotát építünk.

8. Fentnevezett Emberhegy tartozik két hónap alatt körüljárni birodalmunkat és annak kiterjedéséről nekünk számot adni, megszámlolva lépteit.

Végre, ha ünnepélyes esküt tesz a fentemlitett pontokra, az Emberhegy részére kiutalunk annyi ételt és italt, amennyi 1724 alattvalóink táplálékát képezi, királyi személyünk színe elé bármikor járulhat és kegyeink egyéb jelével kitüntetjük. Kelt *belfaboraci* palotánkban, uralkodásunk kilencvenegyedik hónapjának tizenkettedik napján.

Aláírtam e szerződést és letettem az esküt. Mindenki meg volt elégedve velem, bár voltak, akik nem viselkedtek személyem iránt olyan tisztelettel, ahogy elvártam volna. Ezt Skyresh Bolgolam tengernagy rosszakaratának köszönhettem. Ezekután levették láncaimat és szabad voltam. Az egész szertartást végignézte öfelsége is, személyesen. Hálámat úgy akartam kifejezni, hogy lábai elé vettem magam, de ő felszólított, álljak fel és több kegyes szó után, melyeket ismételni szerénységem tiltja, még megjegyezte, reméli, „hogy az országnak hasznos szolgája leszek s kiérdemlem mindazt a kegyet, melylyel irányomban volt eddig s lesz a jövőben is.”

Az olvasó bizonyára észrevette, hogy öfelsége a felszabadító okirat utolsó passzusában annyi táplálékot utaltatott ki számomra, amennyi 1724 liliput-i alattvalónak elég. Később egyszer megkérdeztem egy udvari személyt és barátomat, hogy állapíthatták meg azt a számot ilyen pontosan. Ő aztán elmagyarázta, hogy a császári matematikusok megmérték magasságomat, kvadránssal megállapították, hogy az arány köztem és közöttük egy a tizenkettőhöz, már most, testünk hasonlóságából arra következtettek, hogy a számítás, mely szerint köbtartalmam 1724-szer akkora, mint az övék, helyes és hogy tehát következésképpen ennyivel több eledelre lehet szüksége testemnek. Ebből láthatja az olvasó, milyen képzett és értelmes néppel volt dolgom és hogy uralkodójuk mily helyes gazdasággal tartotta fenn birodalmát.

NEGYEDIK FEJEZET.

(Mildendo, Lilliput fővárosa, a császári palotával. Beszélgetés szerző és egy államtitkár között, az államügyekről. Szerző felajánlja szolgálatait a császárnak háboru esetére.)

Szabadságom visszanyerése után legelső kérésem az volt, hogy megtekinthessem Mildendo-t, a fővárost — őfelsége ebbe szivesen beleegyezett, de előbb ujfent a lelkemre kötötte, nehogy valamelyik alattvalójában, vagv a házakban kárt tegyek. A népet falragaszokon figyelmeztették, hogy meglátogatom a várost. A város fala harmadfél láb magas és legalább tizenegy hüvelyk széles, úgy, hogy egy szekér kényelmesen elvonulhat rajta — tiz lábnyi távolságokban erős állványok támogatják ezt a falat. A nagy nyugati kapu fölött léptem át és óvatosan mentem végig a főutakon, zubbonyban, nehogy a házak eresztét kabátom szárnya letördelje. Nagy körültekintéssel sétáltam, nehogy rálépjek valakire, aki esetleg ott maradt az

utcán, bár mindenkit figyelmeztettek, hogy a saját érdekében, óvakodjék kilépni házából. A padlásablakok és háztetők persze tele voltak kíváncsiakkal, soha ennyi embert nem láttam együtt. A város alakja szabályos négyzet, minden oldala ötszáz láb hosszú. Két nagy ut keresztezi és osztja négy részre, öt láb szélességben. Az utcák és átjárók, melyekbe nem haltolhattam be, tizenkét-tizennyolc hüvelyk szélesek csak. Ebben a városrészben ötszázezer lélek lakik, a házak három és ötemeletesek, sok a bolt és árucсарnok.

A királyi palota a város közepén áll, ott, ahol a két főut keresztezi egymást. Két láb magas fal veszi körül, az épülettől tizenkét lábnyi távolságban. Őfelsége engedelmével átléptem ezt a falat, s elég helyem lévén még az épületig, kényelmesen áttekinthettem az egészet. A külső udvar negyven láb széles négyzet, belül még két udvar van, legbelül a császár lakosztálya, amit nagyon szerettem volna látni, de egy kicsit nehezen ment — a legnagyobb kapuk tizennyolc hüvelyk magasak és hét hüvelyk szélesek lévén. Már most a külső építkezések legalább öt láb magasak, ezeket nem lehetett átlépni, anélkül, hogy peremüket megsértsem, bár a falak vert kőből valók és négy hüvelyk vastagok. De őfelsége nagyon szerette volna, ha kastélyának pompáját megszemlélhetem s így három napot fáradtam azzal, hogy a császári parkban, száz méternyire a várostól, zsebkezem segélyével néhány nagy fát kivágjak: e fákból aztán három láb magas zsámo-

lyokat szerkesztettem, melyek elbirták sulyomat. A falragaszok mégegyszer megjelentek, mégegyszer bementem a városba, kezemben tartva a két kis zsámolyt. A külső udvar széléhez érve ráálltam az egyik zsámolyra, a másikat kézbevettem, áttettem a másik udvarba. Már most az egyik zsámolyról kényelmesen át tudtam lépni a másik zsámolyra, kampós botommal a másik zsámolyt aztán felhuztam. Így jutottam be a legbelsőbb udvarra, oldalamba feküdtem és úgy néztem be a középső emelet ablakain, amelyeket ez alkalommal nyitvahagytak. A legragyogóbb berendezés kápráztattott el: ott volt a császárné és a fiatal hercegek, mindegyik a maga lakosztályán, kíséretük főbb tagjai közt. Ő császári felsége kegyes volt igen szívesen mosolyogni rám s az ablakon keresztül csókra nyujtotta a kezét.

Ezuttal nem bocsátkozom további leírásokba, tekintettel arra, hogy megfigyeléseimet különben is egy nagyobb műben akarom összegyűjteni, mely sajtó alá kerül nemsokára: — e műben a császárság részletes leírása foglaltatik, megalapításának és uralkodóinak története, különös tekintettel háboruikra, törvényeikre, vallásukra, — leirom növényeiket, állataikat — erkölcsüket és szokásaikat, más hasznos és tanulságos adatokkal egyetemben. Jelen művemben csak azokat az eredményeket akarom vázolni, melyek e birodalomban töltött, mintegy kilenc hónap folyamán velem kapcsolatban az olvasót érdekelhetik.

Egy reggel, mintegy két héttel azután,

hogy szabadságomat visszanyertem, egyetlen szolga kíséretében meglátogatott *Reldresal*, a császár személye körüli államtitkár. Meghagyta kocsisának, hogy várja be és kért, beszélhessen velem egy óráig. Szívesen rendelkezésére álltam, részint személyes érdemeire, részint arra való tekintettel, hogy sok jó szolgálatot tett nekem az udvarnál, kérvényeim ügyében. Hogy könnyebben beszélhessen a fülemben, mondtam, hogy majd lefekszem, de ő inkább szerette, hogy csak vegyem a tenyerembe. Azon kezdte, hogy gratulált szabadlábrahelyezésemhez. Megjegyezte, hogy némi érdeme is volt benne, legalább is abban, hogy ilyen hamar elintézték az ügyet, de be kell vallania, ugymond, hogy az udvar jelenlegi helyzete szerepet játszott e kérdésben.

„Bármily virágzónak lássék birodalmunk idegen ember szemében, — mondta továbbá — két nagy baj nyugtalanítja huzamosabb idő óta: belső pártvillongások és egy külső támadás alakjában, mely ama hatalmas, tengeri nép részéről fenyeget. Ami az első kérdést illeti, tudnia kell, hogy hetven hónapja immáron két hevesen küzdő pártra szakadt az ország politikai tábora, a *Trameksan* és a *Slameksan* pártokra. Az egyik párt alacsony eipősarkot visel, a másik magasat. A magassarkuak a régi rendszer hívei, de őfelsége inkább az alacsonysarkuakat alkalmazza a kormányzásban és minden állást velük tölt be, amint bizonyára észre is vette már. Ő császári felsége sarkai legalább egy *drurr*-ral alacsonyabbak, mint az udvaroncoké

(*drurr*, ez egy hüvelyknek tizennegyedrésze). A feszültség a két párt között ott tart már, hogy nem esznek, nem isznak együtt, nem is beszélnek egymással. Jelenleg úgy áll a dolog, hogy a magassarkuak száma meghaladja a miénket, a hatalom azonban a mi részünkön van. Viszont attól tartunk, hogy ő császári fensége, a trónörökös, nem ellenszenvez a magassarkuakkal, legalább lehetetlen volt észre nem vennünk, hogy a fenség egyik sarka valamivel magasabb, mint a másik, minek következtében a fenség kicsit csámpásan jár. Már most, e belső viszálykodás közepette mind komolyabban fenyeget Blefuscu-sziget felől a támadás. Blefuscu, a világ másik nagy birodalma, csaknem oly nagy és hatalmas, mint a miénk. Ami ugyanis az Ön állítását illeti, hogy még más, hatalmas államok és birodalmak is léteznének a világon, oly terjedelmű lakókkal, mint Ön: e feltevést tudósaink kétségbevonják s inkább azt vélik, hogy uraságod a holdból pottyant közénk, vagy valamilyik csillagról, hiszen nyilvánvaló, hogy száz olyan ember, mint Ön, rövid idő alatt fölnné őfelsége birodalmát, különben is, történelem-tudósaink, akik hatezer hónapot irtak le, nem emlitenek fel Liliput és Blefuscu-n kívül más császárságokat. Ez a két nagyhatalom harminchat hónappal ezelőtt már heves és makacs háboruban állt egymással. Az ellenségeskedés így kezdődött: hosszú ideig a két ország megegyezett abban, hogy a tojástart, mielőtt megesszük, vastagabb felén kell feltörni. Dicsőséges uralkodónk nagyatyja azonban, még gyermekkorá-

ban, egyszer feltörvén a tojást vastagabb végén, megvágta az ujját. Atyja, a császár, ekkor rendeletet adott ki, mely szigorú büntetés terhe alatt megtiltotta a népnek, hogy a tojást vastagabb felén törje fel. A népet annyira felbőszítette e rendelet, hogy hat ízben lázadás tört ki. E forradalmak folyamán egyik császáruink életét, másik trónját vesztette. Blefuscu uralkodói állandóan szították ezeket a polgárháborukat és ha elfojtották őket, a száműzöttek rendszeren Blefuscu menekültek. Feljegyezték, hogy tizenegyezer ember szenvedett inkább kinhalált, semhogy a hagyományok ellenére a vékonyabb felén törje fel a tojást. Több száz kötetet irtak erről a kérdéstről: a *Vastagvégűek* műveit hosszabb időn át betiltották és elkobozták, törvény mondta ki, hogy a vastagvégűek nem választók és nem választhatók. E villongások folyamán Blefuscu nagykövetei többször szólaltak fel, vádolva bennünket, hogy megszegtük *Lustrog*, a nagy próféta alapvető tételét, mely *Blundecral*-ban, a mi Bibliánkban foglaltatik, s mely szerint mindenki ott töri fel a tojást, ahol leghelyesebb feltörni, már pedig azt mindenki maga tudja legjobban, hogy neki hol esik jobban, ez tehát lekiismereti kérdés."

„Már most a vastagvégű száműzötteket szívesen fogdaták Blefuscu-szigetén, addig bátorították és támogatták őket, még véres háború nem tört ki, a két nagy hatalom között, mely változó szerencséivel folyt sokáig. Közben negyven nagy hadihajót, sok kisebbet és harmincezer embert veszítettünk. Az ellenség részén

valamivel nagyobb volt a veszteség. Mégis, az ellenség annyira öszeszedte magát, hogy igen tekintélyes hajórajt épített és jelenleg éppen azon vannak, hogy megtámadjanak bennünket. Ő császári felsége az Ön erejét és értékét igen nagyrabecsüli, kegyesen megbizott, terjeszszem elő ügyét és kérjem véleményét“.

Válaszomban megbiztam az államtitkárt, adja át őfelségének legalázatosabb hódolatomat és tudassa vele, „hogy nem illenék hozzám, idegenhez, pártügyekbe avatkozni; de ha az ő személyének és birodalmának védelméről van szó, életemmel és véremmel rendelkezhetik“.

ÖTÖDIK FEJEZET.

(Szerző sajátos haditervvvel megakadályozza a támadást. Magas címmel és ranggal tüntetik ki. Blefuscu nagykövete békét kér. A császárné lakosztálya kigyulad: szerző megmenti a palota felét.)

Liliput szárazföldi tartomány. Blefuscu északkeleti fekvésű sziget, — a két országot nyolcszáz méter széles csatorna választja el egymástól. Blefuscut nem láttam volt még. A part arranéző oldalán nem akartam megjelenni, nehogy a blefuscu hadihajókról észrevegyenek, s eddig még, tudomásom szerint, nem hallottak rólam. A háborus időre való tekintettel a két ország között megszakadt az érintkezés: őfelsége blokádöt terjesztett ki a hajókra is, halálbüntetés terhe alatt. Közöltem őfelségével tervemet, melylyel az ellenséges hadihajókat elfoghatjuk. Vitorlásaink értesítése szerint a blefuscu hajóraj a kikötőben horgonyozik, várva a kedvező szelet, hogy rajtunküssenek. Egy tapasztalt tengerésztisztet megkérdeztem, milyen

mély a csatorna, tudván, hogy többször megmérték. Középen, mondotta, hetven *glumgluff* a mélység, ár idején, európai mértékre átszámítva ez hat lábat jelent. Átsétáltam az északkeleti partra, lehasaltam egy domb mögé, kivettem messzelátómat és vizsgálni kezdtem a horgonyzó hajóhadat. Mintegy ötven darab lehetett és sok szállítóhajó. Azután hazamentem és parancsot adtam (rendelkezésre kaptam jogot), hogy készítsenek sok erős hajókötelet és vasrudakat is. A hajókötel olyan vastag volt, mint a mi csomagoló-madzagunk, a rudak hossza és nagysága mint egy-egy varrótü. Három-három kötelet összesodortam, hogy erősebb legyen, a rudakat is hármankint összerősítettem, végükön kampóba hajlitottam. Ötven horgot ugyanannyi kötélre erősítettem, aztán mentem az északkeleti partra. Ott levetttem kabátot, cipőt, harisnyát; bőrnadrágomban bementem a vízbe, félórával az ár előtt. Sietve tocsogtam, míg lehetett, majd uszni kezdtem, harminc méter után földet értem megint. Félóra alatt értem el a hajóhadat. Az ellenség úgy megrémült, mikor meglátott, hogy egyszerüen kiugráltak a hajókból, partra usztak, ahol legalább harmincezer lélek szorongott. Ekkor fogtam a horgokat, a kampókat egyenkint, egymásután beleakasztottam a hajók elejébe, végre a kötelek végét összekötöttem. Mig ezzel foglalatoskodtam, a partról sok ezer nyilat kilövöldöztek felém, sok nyil arcomat és kezemet érte s a kellemetlen csipéstől eltekintve, igen zavart munkámban. Legjobban

persze szememvilágát féltettem, okvetlen el is vesztettem volna, ha jóelőre nem gondoskodom védelemről. Már említettem, hogy titkos nadrágzsebemben szemüveget tartogattam, mely elkerülte megmotozóim figyelmét. Ezt most elővettem, jó szorosán orromra erősítettem. Így felfegyverkezve, frissen ment a munka, a nyilak sűrűn pattantak vissza szemüvegemről: hatástalanul. Végre mind a kampót megerősítettem. Most, kezembefogva a csomót, huzni kezdtem, de a hajók nem mozdultak, le lévén kötve mindegyik horgonnyal. Így hát eleresztettem a kötelet, a kampókat rajthagyttam a hajókon. Most kést szedtem elő s bátran nekimentem a horgonyköteleknek — nyilak százai zuhogtak arcomra, kezemre, — de nem engedtem, míg mind el nem vágtam. Akkor újra megragadtam az összecsomózott kötélvégeket s a legnagyobb könnyűséggel rántottam magam után ötven darab nagy hadihajót.

Blefuscu népe, eleinte sejtelve sem lévén, mit akarhatok: megzavarva és álmélkodva nyüzsgött a parton. Csak nézték, hogy metszem át a horgonyokat, akkor kaptak csak észbe, mikor az egész hajóraj szép rendben megindult és jött utánam és akkor a kétségbeesés és fájdalom ordítása, mint egy tőrokból, úgy jajongott fel az égre. Soha nem hallottam ilyen gyászkiáltást.

Mikor tul voltam minden veszélyen, megálltam néhány percre, hogy kirángassam az arcomba és kezeimbe ragadt nyilakat: azután bekentem magam ugyanazzal a balzsammal.

amiről már beszéltem egyszer. Azután levettem az okulárét és vártam vagy egy órát, hogy az ár apadjon. Épségben jutottam Liliput partjára, terhemet vontatva hoztam magam után.

A császár, egész udvarával, ott állt a par-ton, a nagy manőver kivitelét szemlélve. Csak a nagy félkörben uszó hajó-sort láthatták, én magam nyakig vízbe lévén merülve, meg is ijedtek, mikor, a csatorna közepén elvesztve szem elől, azt kellett hinniök, hogy megfulladtam és hogy a közeledő hajórajt az ellenség vezeti, támadásra. Csakhamar nagy öröm váltotta fel a félelmet: mikor elég közel voltam a parthoz, felemeltem kezemet, melyre a kötélcsomót erősítettem volt és hangosan így kiáltottam: „Sokáig éljen Liliput dicső királya!“ Az uralkodó öröme határtalan volt: azon a helyen, ahol partra szálltam, elémjött s nyomban *nardac*-nak nevezett ki, ami a legnagyobb cím és rang Liliputban.

Ófelsége később azt kívánta, hogy az összes ellenséges hajókat vontassam be az ő kikötőjükbe. És ime, az uralkodók határtalan becsvágya: nem kisebb tervet dolgozott ki magában, minthogy egész Blefuscu-t annectálja, s alkirályt nevez ki élére, népét leigazza s kényseríti, hogy a tojást vékonyabb felén törje fel — ezzel elérje, hogy ő legyen a világ egyetlen ura. De én igyekeztem rávenni, mondjon le erről a szándékáról: a méltányosság és nagylelkűség számos érveivel tiltakoztam az ellen, „hogy eszköz legyek, melylyel egy szabad és derék népet rabszolgává tesznek“ — s e kérdés

a tanács elé kerülvén, a kormány bölcsebb fele osztotta véleményem.

Sajnos, ez a nyílt és bátor fellépés ellentétben állott öfelsége politikai nézeteivel, becsvágyával és soha nem tudott nekem megbocsátani többé. Később hallottam, hogy a minisztertanácsban — igen finoman és diszkréten bár — beszélt erről a dologról, s végre a bölcsebb államférfiak hallgatásai jelezték, hogy már nincsenek az én álláspontomon, mások viszont, titkos ellenségeim, nem rejthettek el néhány megjegyzést, burkolt célzással támadva személyem. E perctől kezdve megindult az áskálódás ellenem, kevesebb mint két hónap alatt nyíltan kitört s csaknem teljes bukásommal végződött. Ilyen csekély sulya van a legnagyobb szolgálatoknak is, ha a mérleg másik oldalán császári szenvedélyeknek való ellenszegülés nehezül.

Ez események után mintegy három héttel ünnepélyes követség érkezett Blefuscu-ból, békekötést esedezve. A békét csakhamar meg is kötötték, Liliput-ra nézve igen előnyös feltételekkel. A részletekkel nem untatom az olvasót. Kilenc nagykövet jött, mintegy ötszáz emberből álló kísérettel, igen ünnepélyes és nagy-szerű bevonulást tartottak, amilyen királyunkat és ügyünket megillette. Az udvarnál kiérdemelt, legalább is látszólagos tekintéllyemmel a követeknek igen szép szolgálatokat tettem. Arról is értesültek, privátim, hogy barátságos indulattal védtem ügyüket, távozásuk előtt, éppen ezért ünnepélyes látogatást tettek nálam.

Bókokkal kezdték, hogy mennyire méltányolja nagylelkűségem, királyuk nevében meghívtak országukba s kérték, adnám jelét csodálatos erőmnek, amelyről annyit hallottak. Eleget tettem kérésüknek, a részletekkel nem akarom untatni az olvasót.

Mikor legnagyobb álmélkodásukra és megelégedésükre befejeztem mutatványaimat, abbeli óhajomnak adtam kifejezést, adnák át legalázatosabb hódolatomat uralkodójuknak, s közöljék vele, hogy, mielőtt visszatérnék hazámba, királyi színe elé járulok. Mikor legközelebb Liliput császárral beszéltem, meg is kértem őt, adna engedélyt, hogy Blefuscu fejedelmét meglátogassam; — amit kegyesen jóváhagyott, de igen hideg modorban, aminek okát nem foghattam fel. Később sugta meg nekem valaki, hogy „Flimnap és Bolgolam a nagykövetekkel való tárgyalásomat a hűtlenség jelének tüntette fel“ — képzelhető, hogy fájt ez, minden effajta gondolat távol állott tőlem. Akkor először kezdtem megérteni homályosan, mit jelent ez a szó: udvar és mit ez: miniszter.

Meg kell még jegyeznem, hogy a nagykövetek tolmács segítségével beszéltek hozzám, a két ország nyelve éppen úgy különbözik, mintahogy két európai országé szokott. Mindkét nemzet igen büszke nyelvének szépségére, régiségére és erejére, a szomszéd ország nyelvét ellenben megvetik. A mi császárunk tehát, amaz előnyökre támaszkodva, melyeket neki az ellenséges hajóraj meghódítása biztosított, arra kényszerítette Blefuscut, hogy üzleti ügyeiket lili-

puti nyelven bonyolítsák le. Az is igaz, hogy a kereskedők és a matrózok, szóval a partlakók, mindkét nyelvet beszélik. Ennek oka a két nemzet közt fennálló nagy kereskedelmi forgalomban kereshető, abban, hogy a száműzöttek átmentek a szomszéd országba — hogy a rang- és pénzarisztokrácia ifjai szivesen rándultak át a csatornán, új embereket, új erkölcsöket ismerni meg. Az említett kölcsönös nyelv ismeretekről néhány héttel később győződtem meg, mikor Blefuscu császárárt meglátogattam. Ez a látogatás az ellenségeim áskálódása okozta bánatom közepett, gyönyörűséges emlékemmé vált, amiről, megfelelő helyen, még beszélni fogok.

Az olvasó még emlékszik, hogy abban a bizonyos fogadalomban amit aláírtam, s melynek alapján szabadságomat visszaadták, voltak pontok, amik sértettek, nagyon is szolgai jelleget kaptam ezáltal és csak nagy és sürgető szükség kényszeríthetett rá, hogy e pontokat elfogadjam. Most, hogy *nardac* voltam, magasrangú államhivatalnok, e pontok betartása méltóságomon alul állt és a császár (hogy igazságos legyen) egyszer sem említett előttem ilyesmit. Nemsokára alkalmam volt, nézetem szerint igen jelentős szolgálatot tehetni őfelségének. Éjjelben riasztottak fel: sok száz ember ordított kapum előtt, „*burglum, burglum*“ hangzott szüntelenül: a tömegben átfurakodva néhány udvari személy törtetett hozzám s könyörögtek, jönnék azonnal a palotába: ő császári felséglakosztálya tűzben áll! Egy udvarhölgy meg-

gondolatlanul elaludt olvasás közben és a gyer-
tya égett. Pillanat alatt talpon voltam, a népet
elhajtották utamból. Holdvilágos éjszaka volt,
elértem a kastélyt, anélkül, hogy utközben el-
tapostam volna valakit. Mire odaértem, a falak-
hoz már létrákat támasztottak volt, vödörök is
lettek volna, csakhogy a víz messze volt. E vöd-
rök akkorkák, mint egy-egy gyüszü — a jó
emberek annyit adtak fel nekem, amennyit csak
lehetett, de a lángok oly hevesen csapkodtak
már, hogy ezzel nem sokra mentünk. Könnyen
elolthattam volna az egészet a kabátommal,
csakhogy azt szerencsétlenül otthon feledtem
nagy siettemben: csak bőrnadrágom volt raj-
tam. Egészen kétségbeejtő és siralmas eset volt
s a nagyszerű palota feltétlen porráég, ha
nálam szokatlan lélekjelenlét nem sugall egy
váratlan ötletet. Megelőző este bőségesen ittam
glimigrimet, ez kitünő borfajta, de a vesékre erő-
sen hat. Ehhez járult a hőség, amit a lángok és
az oltás fáradalma idézett elő, a bor dolgozni
kezdett vesémben, melynek tartalmát bőven és
ügyesen ürítettem ki magamból, vigyázva, hogy
a legveszedelmesebb pontokra zuhogjon az ára-
dat. Három perc alatt kialudt a tűz — és a kas-
tély többi része, annyi év fáradságos munkája,
meg volt mentve a pusztulástól.

Már nappal volt, mire hazajutottam, anél-
kül, hogy bevártam volna a császárt; bár
nagy volt a szolgálat, amit tettem, az a mód,
ahogy végrehajtottam, bizonytalanná tette a
császár háláját. Szigorú törvények szólnak
ugyanis arról, hogy a liliput-i császár palotá-

jában senkinek sem szabad azt tenni, amit én tettem. Kissé megnyugtatott őfelsége követe, aki tudtomra adta, hogy „őfelsége átíratott a táblához, hogy eszközjenek ki számomra kegyelmet“. Azt csak titokban közölték velem, hogy a császárné, elborzadva azon, amit tettem, a kastély legfélreesőbb sarkába vonult vissza, kijelentette, hogy soha nem lépi át a megszentelt szobák küszöbét és hogy legbelsőbb bizalmasai körében boszut esküdött ellenem.

HATODIK FEJEZET.

(Liliput lakói. Törvényeik, szokásaik. Hogy tanítják gyermekeiket? Hogyan élt a szerző ebben az országban? Szerző tisztára mossa egy magasrangu hölgy hírnevét.)

Áskálódások és civakodások: — oly megszokott mindez az udvaroknál, hogy nem időzök tovább amaz ármányok vázolósa mellett, melyekkel irigyeim a király még mindig haragos szívét ellenem ingerelték. Más tárgyra térek.

A liliputi ember hat hüvelyknél valamivel kisebb, az állatok és növények aránya pontosan megfelel e nagyságnak. A legnagyobb, vagy ökör például négy hüvelyk magas; a juh másfél hüvelyk; a ludak akkorák, mint egy verébfióka; és így lefelé, a legparányibb lényekig, amelyeket szabad szemmel alig tudtam észrevenni; ezeket csak a lilipuutiak láthatják, akiknek látása rendkívül éles, igen tisztán látnak, csak, persze, csekély távol-

ságra. Egyszer nagyon mulattam egy szakácson, aki holmi pacsirtát rántott ki, — az egész nem volt akkora, mint egy szunyog, — máskor meg egy fiatal leányt figyeltem, aki láthatatlan tübe láthatatlan selymet fűzött.

Legmagasabb fáik hét láb magasak, a királyi parkban láttam néhányat, melyeknek tetejét éppen hogy elértem. Így aránylanak más növények: az olvasó képzeletére bízom a többit.

A liliputiak műveltségéről itt csak futtában szólhatok. Éppen hogy írásukat kell fel-
említem, nem balról-jobbra irnak, mint az európai népek, nem is jobbról-balra, mint az arabok és zsidók, nem is lefelé, mint a kínaiak, hanem keresztbe, a papír egyik sarkából a másik felé. Effajta írást eddig Angolországban tapasztaltam csak, ahol hölgyeink alkalmazzák, mikor leveleznek.

Halottaikat fejjel lefelé temetik el, azt hiszik ugyanis, hogy tizezer hónap múlva mindenki feltámad és hogy abban az időben a Föld (amit laposnak képzelnek) felfelé lesz fordulva: — így aztán a feltámadás talpra állítja az egész Liliput-ot. Maguk között a tanult emberek már régen felismerték e tétel tarthatatlanságát, de a nép tartja magát hozzá és a gyakorlat ma sem egyéb.

Van néhány igen sajátos törvény és szokás a császárságban, melyeket, ha nem volnának szeretett hazánk törvényeivel éppenséggel ellentétben: még magyarázni és mentegetni is tudnék, hozzátéve, milyen kívánatosnak tartá-

nám, hogy e törvényeket végre is hajtsák. Az első ilyen törvény a besugókra vonatkozik. Az állam ellen elkövetett bűnöket itt igen szigoruan büntetik, de ha a megvádolt személy ártatlanságát nyilvánvalóan bebizonyítja: a vádlót szégyenteljes halálbüntetés éri, azonnal: az ártatlan vádlottat pedig négyszeresen kárpótolják: először vesztett idejéért, másodszor a veszélyért, amit kiállt, harmadszor a börtönért, amit elszenvedett és negyedszer ama költségeért, melyeket védelmére kiadott. Ezenkívül a császár nyilvános módon kegyeibe fogadja őt és ártatlanságát az egész városban falragaszok hirdetik.

A csalást nagyobb bűnnek tekintik, mint a lopást, többnyire halállal büntetik. Ugy okoskodnak, hogy éberséggel és vigyázattal, és nagyon kevés értelemmel meg tudjuk óvni javainkat a tolvajoktól, de a csaló ravaszsága ellen semmi se védi a becsületes embert. Másrészt a vétel és eladás örökös forgalma hitelt tételez fel, itt nem lehet büntetni a csalást, a becsületes kereskedő mindig pórul jár, a svihák meggazdagszik. Emlékszem, egyszer jelen voltam egy tárgyaláson, a bűnös gazdáját károsította meg, nagy összeg pénzzel, amit rábízta és amivel megszökött. Én öfelségének odavetőleg megjegyeztem, hogy hiszen ez csak *bizalommal való visszaélés*, de ő azt mondta, kegyetlenség volna a legsúlyosabb minősítést alkalmazni a bűnös ellen; mire meglepetve és zavartan csak annyit tudtam mondani: minden

nemzetnek más a szokása s bevallom, igen resztem magam.

Mi az uralkodás tengelyének a büntetést és a jutalmazást tekintjük, de még nem láttam egy nemzetnél se, hogy ez elvet keresztülvitték volna, Liliput-ot kivéve. Aki bizonyosságát tudja adni, hogy hetvenhárom hónapon keresztül az ország törvényeit szigoruan betartotta: bizonyos előjogokat élvez, életviszonyainak és képességeinek arányában, egy erre szolgáló alapból megfelelő pénzüsszeget is kap. Felveszi a *snilpall*, azaz *törvényes* címlet és jelleget, amit nevéhez kapcsolnak, de e cím nem örökölhető. Nagyon csudálkoztak, mikor elmondtam, hogy a mi törvényeink betartására büntetésekkel kényszerítik az embereket, ellenben betartásukat nem jutalmazzák. Birósági épületeikben az Igazságot éppen azért hét szemmel ábrázolják a liliputiak, kettő elől, kettő hátul, fent is, kétoldalt is egy-egy, jelezve, hogy az Igazság körültekintő: jobb kezében nyitott aranyzacskó, bal kezében hüvelyes kard, jelezni, hogy inkább szeretne jutalmazni, mint büntetni.

Hivatalok betöltésénél inkább jó erkölcsökre, mint képességekre tekintenek, úgy okoskodnak, hogy közepes emberi értelem nagyon elégséges valamely hivatal betöltésére, ha már az embereknek kormányzásra van szükségük: — a nyilvános ügyek intézése nem lehet valami mélységes rejtély, amit csak néhány, kiválasztott lángész foghat fel — hiszen ilyen alig három születik egy emberöltő alatt — el-

lenben felteszik, hogy igazság, méltányosság, türelem: ezek oly erények, melyek minden embernek hatalmában vannak; jóakarattal és gyakorlattal ezek az erények bárkit képesíthetnek állami szolgálatra, kivéve, ha különös tanulmányok kellene hozzá. Szerintük erkölcsi tisztaságot sohasem pótolhat a szellem élessége vagy emelkedettsége, mert sohasem lehet oly veszélyes az a hivatalnok, aki értelmiségi hiányból valami hibát követ el, mint az, aki ügyes és ravasz eszével ezt a hibát takargatni, rendezni, sokszorozni, szépíteni tudja.

Hasonlóképpen nem kaphat hivatalt az sem, aki nem hisz az Isteni Gondviselésben, a liliputiak úgy okoskodnak, hogy az ilyen ember saját magát tekinti a Gondviselésnek, szolgálatába hajtja a többieket — a császár nem alkalmazhat olyasvalakit, aki az ő tekintélyét tagadja.

En e törvények felsorolása alkalmával mindig az eredeti intézményeket idéztem, de az ember természettől fogva, romlásra hajlik és megrontja törvényeit. Ha az olvasó emlékeztet rá, hogy beszéltem a kötéláncolásról, bot fölött átugrásról, bot alatt elbuvásról, amivel Liliputban magas állásokat érnek el, emlékezzék arra is, hogy ezt a szokást a császár nagyatyja hozta be és jelenlegi fejlettségét a pártoskodás földjéből szitta.

A hálátlanság náluk főbenjáró bűn. Ugy okoskodnak: aki rosszal fizeti meg a jót, szükségképpen ellensége az egész emberiségnek, minden más embernek, akik részéről nem ré-

szesült semmi jóban: — azért nem célszerű, hogy tovább éljen.

Szülők, gyermekek egymásiránti kötelességeikről is merőben másként vélekednek, mint mi. A férfi és nő viszonyát, mondják ők, éppen úgy a természet határozza meg, mint az állatvilágban; férfi és nő az ösztön sugallatára szeretkeznek: a gyermekek iránt érzett gyöngédség is ugyanilyen okokra vezethető vissza. Éppen azért természetellenes és ostoba dolog, hogy a gyermek hálás legyen apja iránt, amiért az nemzette őt, vagy anyjával szemben kötelességei legyenek, amiért az világra hozta — hiszen az emberi élet nyomoruságát tekintve, ez magában nem jótétemény, nem is indult annak, a szülők egészen mással voltak elfoglalva, szeretkezés közben, eszükbe se jutott, hogy ők most jótéteményt gyakorolnak. Innen magyarázható az is, hogy a liliputiak sohasem bíznak szülőkre a gyermeknevelést, vagy csak a legutolsó esetben; minden városban nyilvános csecsemőérlelők vannak, ahová a szülők tartoznak mindkétnemű gyermekeiket elküldeni, ahol felnevelik őket, huszadik hónapjukig; felteszik, hogy ebben a korban már hajlítható a gyermek. Innen iskolákba kerülnek: nemek és pályák szerint. Úgyes tanárok készítik elő a gyermekeket, hajlamaiknak, képességeiknek, lehetőségeiknek megfelelően.

Az arisztokraták gyermekeit tudósok és komoly professzorok nevelik. A gyermekek ruházata, táplálkozása, egészen egyszerű. A becsület, bátorság, szerénység, alázatosság, haza-

szeretet és vallásosság jegyében nevelkednek. Mindig el vannak foglalva, keveset alusznak, két órát szórakoznak és sok testgyakorlatot végeznek. Négyéves korukig öltöztetik őket — innen kezdve maguk öltözködnek — és a cselédek csak a legszükségesebb szolgálatokat végzik. Szolgálókkal nem szabad érintkezniök, együtt mulatnak, együtt járnak, mindig a tanár vagy segédje kíséretében, ezzel óvják a gyermekeket mindama fenyegető bolondság és gonoszság ellen, mely a fejletlen lelket könnyen megrontja. A szülők évenként kétszer tekinthetik meg gyermeküket, egy órára — megcsókolhatják a gyermeket, kétszer, mikor jönnek és mikor távoznak, de a jelenlevő tanár örködik, nehogy sugdolózzanak, kényeztessék a gyermeket, ajándékot, édességet adjanak át.

A neveléshez szükséges összeget, amennyiben a szülők nem szolgáltatják be rendesen, levonják a császári tisztek fizetéséből.

Kereskedők, kézművesek, polgárok gyermekeiket körülményeik arányában, de ugyanígy nevelik. Kiskereskedők gyermekei tizenegy éves korukban tanonciskolába kerülnek: — mások tizenöt éves korukig tanulnak — a három utolsó évben fokozatosan csökken az elfoglaltság.

Előkelő nőintézeteikben éppen úgy nevelik a leányokat, mint a fiukat, csak hogy itt női cselédek veszik körül a gyermeket, mindig a tanár felügyelete alatt. Ötéves koruktól fogva maguk öltözködnek. Nyilvánosan háromszor

megkorbácsolják az olyan cselédet, aki bolondos, vagy rémes meséket mond a gyerekeknek: aki erkölcstelent, egy évi börtönt kap és száműzik az ország elhagyatott vidékeire. A fiatal hölgy nem cifrálkodik, — művelt és értelmes, mint a férfiak — úgy nevelik őt, hogy mint feleség, kellemes, értelmes életpárja legyen a férfinak. Mikor a leány házasodhatik — náluk tizenkét évvel érettek a nők — szüleikhez hazakerülnek, rendesen könyezve és busan hagyják el az intézetet.

Polgári leánynevelőkben mindenféle foglalkozásra, munkára oktatják a gyermekeket: a tanulólányokat hétéves korukban üzletbe adják, mások tizenegy évig ott maradnak. Minden szülő tartozik jövedelme arányában hozzájárulni gyermeke neveltetéséhez. A módosabbak bizonyos összeget kell letétbe helyezzenek, amit az állam okos és méltányos gazdagsággal kezel, hogy átadja a gyermeknek, mire az felnőtté.

A parasztok és földművesek gyermekei otthon maradnak, ezek a földet művelik, nem kell tanulniok; az öregeket és munkaképtelenekeket azonban kórházba viszik. Náluk a koldulás ismeretlen fogalom.

Talán érdekelni fogja az olvasót, hogyan éltem én Liliputban, kilenc hónapot és tizenhárom napot. Némű műszaki hajlamaim lévén, meg a szükség is kényszerített rá: csináltam magamnak egy elég kényelmes asztalt, meg széket, a park legnagyobb fáiból. Kétszáz varró-

nő készítette ingemet és ágynemüimet, amilyen durva és vastag anyagból csak lehetett, de még így is négyrét kellett összehajtani, hogy a mi gyolcsunkhoz hasonló vásznat kapjak.

A varrónők úgy vettek rólam mértéket, hogy lefektettek a földre: — egyik nyakamra állt, másik hasamra. Hosszu kötelet feszítettek ki, melynek hosszát egy harmadik mérte le. Aztán megmérték a mutatóujjam nagyságát és kijelentették, hogy kész a mérték, a többit a matematikusok végzik, akik tudják, hogy az emberi test milyen arányokban függ össze — két hüvelykujj, az egy csukló, két csukló, az egy nyak, két nyak, az egy derék. Ruhámat ugyanilyen módon készítette háromszáz szabó, csak a mértéket vették máskép. Letérdeltem és ők létrát támasztottak a nyakamhoz, az egyik felmászott ezen a létrán, ólom-pilumot bocsátott le a földre: ennek hossza jelentette a kabátomat. Derekam, karjaimat magam mértem le. Mikor azután elkészült (az én házámban készítették, csak itt volt elegendő hely), olyan formája volt, mint valami összerakott szőnyegnek.

Élelmemről háromszáz szakács gondoskodott. Házam körül kényelmes kis kunyhókat építettek, itt éltek családostul. Ebédkor husz kiszolgáló pincért tenyeremre tettem és felraktam az asztalra, száz pincér lent várakozott, az asztal alatt, husos tálakkal, tálcákkal, itallal; szellemes módszerünk volt, mindezt köteleken húzni fel, mint ahogy a vödröt rántjuk fel a

kutból. Egy-egy tál étel egy-egy harapást jelentett; egy vödör bor, vagy más ital egy kortyanásra elég. A mi ürühusunk jobb, de a marhahusuk kiváló. Egyszer kaptam egy akkora marhacombot, hogy hármát is haraptam belőle, de az ilyen ritkaság. Szolgáim állandóan csodálkoztak azon, hogy ezek meg mindent, csontostul, ahogy nálunk a pacsirtacombot eszik. A libát és pulykát egyszerre kaptam be — be kell vallanom, izesebb, mint a mienk. Kisebb szárnyasokból husz-harmincat szurtam fel villámra egyszerre.

Egy napon őfelsége abbeli óhaját fejezte ki, hogy „boldog lenne“, (igy szokta mondani) „ha egész családjával egyszer szívesen látnám ebédre“. Pontosan jelentek meg és én karszékekben helyeztem el az egész családot, asztalomon. A kíséret sorai közt ott volt Flimnap kincstárnok is, gyakran láttam, hogy alattomos és savanykás tekintettel néz rám, de úgy tettem, mintha nem venném észre és annyit ettem, amennyi csak belém fért, az udvar mulattatására. Vannak okaim feltenni, hogy ez a látogatás Flimnapnak jó alkalmat adott ellenem való aknamunkákra: mindig titkos ellenségem volt, bár külsőleg a legmesszebbmenő udvarias-sággal bánt velem. De a császárnak a kincstár csökkenéséről beszélt és hogy nagyobb kölcsönt kell felvenni; hogy az állampapírok egyre esnek; hogy már eddig másfél millió *sprung*-ba kerültem (ez a legnagyobb aranypénzük, akkora, mint egy halpikkely) és hogy egészben, pénzügyileg, legjobban tenné őfelsége, ha az

első kínálkozó alkalmat felhasználva, elbo-csátana.

Ezen a helyen kell elégtételt szolgáltatnom egy kitűnő és magasrangu hölgynek, aki ártatlanul szenvedett miattam. A kincstárnoknak egy napon az a képtelen ötlete jött, hogy féltékenykedjék a feleségére: gonosz nyelvek besugták neki, hogy a kegyelmes asszony heves vonzalmat érez irányomban; tartotta magát az udvarnál az a botránnyos pletyka, hogy egyszer egyedül meglátogatott a lakásomon. Ünnepelesen kijelentem, hogy ez rosszakaratu rágalom. Annyi igaz, hogy a kegyelmes asszony gyakran tüntetett ki barátságának jeleivel. Sokszor meg is látogatott, de mindig legalább negyedmagával — nővérei, vagy kis leánya kísérte el többnyire — de ez nem volt szokatlan, udvari hölgyek részéről. Szolgáimra is hivatkozhatom, láttak-e valaha kocsit megállani a kapum előtt, melynek gazdáját nem ismerték volna. Szokás szerint, ha a szolga jelezte, hogy látogatóm érkezett, azonnal az ajtóhoz kusztam, udvariasan kezembe vettem a kocsit, lovastul (ha hat lóval jöttek, a kocsis rendesen négyet lekapcsolt) és letettem az asztalra, melynek, baleseteket elkerülendő, kis farácska volt három oldalon. Sokszor négy kocsi is volt az asztalomon, tele vendégeimmel, míg én széke-men ültem az asztal mellett. Ilyenkor, mikor az egyik vendéggel beszélgettem, a többi kocsis szépen áthajtatott az asztal tulsó felére. Sok kedves délutánt töltöttem ilyen látogatások fogadásával. De felszólítom a kincstárnokot és

besugóit (igenis, megnevezem őket, hadd szégyeljék magukat) *Clustril*-t és *Drunlo*-t, bizonyítsák be, hallgassák ki szolgálaim, jött-e hozzám valaki *inkognitó*, kivéve *Redresal*-t, az államtitkárt, akit őfelsége küldött és akinek látogatásáról már beszéltem. Nem foglalkoznék ily behatóan e kérdéssel, ha nem egy magasrangú hölgy jóhírnevéről volna szó, nem is beszélve az enyémről; mert hiszen akkor már *nardac*-i méltóságom volt, ami még a kincstárnokot sem illeti meg: mindenki tudja, hogy ő csak *glum-glum*, ez egy fokkal alacsonyabb rang. Szóval, ezek a rágalmak idézték elő, — mintahogy egy véletlen, melyet nem illik elmondani, meggyőzött róla, — hogy egy ideig a kincstárnok rosszul bánt a feleségével és velem nagyon hidegen. Később ugyan megtudta a valóságot és kibékültek — én azonban minden bizalmát elvesztettem. Őfelségére, aki a bizalmasainak szavára szívesen hajlott, csak természetes, hogy átragadt a gyanu és rosszindulat.

HETEDIK FEJEZET.

(Szerzöt értesítik, hogy árulással akarják vádolni. — Blefuscuba menekül. — Ott szívesen fogadják.)

A császárságból való távozásom összefüggött azzal az ármánnyal, amit két hónapja faragtak ellenem.

Egyszerű nevelésű és alacsony származásu ember lévén, eleddig idegen volt nekem minden udvari élet. Sokat olvastam és hallottam uralkodókról és miniszterekről, de a valóság még bonyolultabbnak bizonyult.

Éppen előkészületeket tettem volt, hogy Blefuscu császárját meglátogassam, amikor az udvar egy jelentékeny személye, akinek szolgálatokat tettem egy időben, mikor kegyvesztett volt az udvarnál, egészen egyedül, éjnek idején meglátogatott; zárt kocsiban, nevét sem jelentve be, kért, hogy fogadjam azonnal. Elküldtük a kocsist; — a kocsit, öméltósága kívánságára, zsebrevágtam. Meghagytam a szolgának, hogy gyengélkedem és lefeküdtem, beretesztem az ajtót, szokásom szerint letettem a kocsit

az asztalra és eléje ültem. A kölcsönös üdvözlések után, látván, hogy őméltósága mily felindult, megkérdeztem, mi történt. Arra kért: „hallgassam meg türelemmel, oly ügyben, mely becsületemmel és életemmel függ össze“. Szavait távozása után azonnal leirtam, úgy, hogy szószerint idézhetem.

— Tudja meg, — mondta, — hogy több tanácsot hittak össze a napokban, szigorú titoktartás mellett. Önről volt szó és két napja öfélése végleges határozatot hozott.

— Tisztában kell lennie azzal, hogy Skyresh Bolgolum, a tengernagy, önnek halálos ellensége, csaknem azóta, mióta megérkezett. Okait nem ismerem, de azt tudom, hogy gyűlölete csak növekedett, mióta önnek azok a sikerei voltak, Blefuscu-val szemben, mely sikerek az ő tengernagyi dicsőségét erősen elhomályosították. Ez az ur, szövetkezve Flimnappal — aki a felesége miatt haragszik önre — Limtoc tábornokkal, Lalcon kamarással és Balmuff kancellárral, felterjesztést dolgoztak ki, mely önt hazárulással és más, főbenjáró bűnökkel vádolja.

Ez a bevezetés, érdemeim és ártatlanságom tudatában, annyira felindított, hogy csaknem közbekiáltottam már, mire intett, hogy várjak és így folytatta:

— Hálából azokért a szivességekért, melyekkel nekem szolgált, utánajártam a dolognak és megszereztem a vádirat másolatát — a fejemet kockáztatom e percben, hogy önt megmentsem.

Vádirat Quinbus Flestrin, az Emberhegy ellen.

Első cikkely.

„Dacára a törvénycikknek, melyet ő császári felsége *Calin Deffar Plune* szentesített, s mely szerint az az egyén, aki a császári palota területén belül vízzel csunyt, felségsértést követ el s mint ilyen halállal büntetendő: Quinbus Flestrin, nyíltan ellenszegülve e törvénynek, s oly ürügygel, hogy eloltja ő császári felsége fenséges nejének lakosztályában kitört tüzvész; — áruló és ördögi módon üritette ki szükségét, eloltván ama palotarész tüzét, mely a királyi vár területén belül lévén, ahhoz tartozik, miáltal a fentemlitett törvénycikkelyben jelzett bűn ismervei fellelhetők.

Második cikkely.

„Quinbus Flestrin, miután a blefuscu császári hajóhadat bevontatta kikötőnkbe, ő császári felsége által felszólított, hogy az említett Blefescu többi hajóját is hasonlóképpen hozza el, miáltal elértük volna, hogy Blefescu Liliput tartománya legyen, egy alkirály uralkodjék rajta s népét kényszerítsük a vékonyabb tojásvég feltörésére, halállal sujtva a számüzött Vastagvégüeket —: említett Quinbus Flestrin, áruló módon, vonakodott teljesíteni a bölcs csá-

szári parancsot, oly ürügygyel, hogy nem akar egy ártatlan nép szabadságának megrontásában eszközül szolgálni, s azért nem hajlandó engedelmeskedni.“

Harmadik cikkely.

„Midőn pedig Blefuscu udvarából nagykövetek érkeztek, hogy békét kérjenek őfelsége színe előtt, nevezett Quinbus Flestrin, áruló módjára, nevezett nagyköveteket mulattatta, fogadta, tárgyalt velük — jóllehet tudnia kellett, hogy azok oly császár szolgálói, aki kevéssel azelőtt nyílt ellensége volt még ő császári felségének és ellene nyílt háborut szándékozott viselni“.

Negyedik cikkely.

„Nevezett Quinbus Flestrin, megszegve a hűséges alattvaló kötelességét, meglátogatni készül Blefuscu országot és annak udvarát — jóllehet erre ő császári felsége részéről csupán szóbeli engedélyt kapott eddig — ez engedély ürügye alatt, álnok és áruló módon segíyezi, támogatja Blefuscu császárát, aki nemrég nyílt ellensége volt még ő császári felségének és ellene nyílt háborut szándékozott viselni“.

— Ime, ez a legjelentősebb irat, azok közt, amik kezeimhez jutottak. Ezt a vádiratot már sok ülésen hánytorgatták és be kell vallanom, hogy őfelsége sok jelét adta kegyességének: gyakran előhozta, milyen nagy szolgálato-

kat tett ön neki és bünének jelentőségét kisebbiteni próbálta. A kincstárnok és a tengernagy azonban ragaszkodott hozzá, hogy ön csufos és szégyenletes halált érdemel, hogy tehát éjnek évadján fel kell gyujtani az ön házát, a tábornok meg várjon künt, huszezer emberrel, mérgezett nyilakkal, hogy összelövöldözze önt, ha kitör. Ugy volt, hogy szolgálai utasítást kapnak, öntsék le ágyneműjét és ingét folyós méreggel, ami leeszi a hust s borzalmas kinok között öl meg. Ez volt a tábornok véleménye is — hosszú ideig a többség ön ellen volt — csak a kamarás nem szavazott, látván, hogy őfelsége kimélni akarja az ön életét.

— Őfelsége ekkor *Redresal*-hoz, a személye körüli miniszterhez fordult, aki mindig jó barátja volt önnek, hogy mondana véleményt ő is. Mondott is és érdemesnek mutatta magát az ön barátságára. Elismerte ugyan, hogy az ön bünei nagyok, de kijelentette, hogy van helye kegyelemnek, hogy a kegyosztás legszebb erénye az uralkodónak és ez erényben őfelsége dicsőségesen kivált mindenkor és mindenütt. Hozzátette, tudja, hogy a közte és ön közt fennállt barátság azt a gyanut keltheti a nagyrabecsült gyülekezetben, mintha ő nem tudna pártatlanul itélni, de őt megkérdezték és ő legjobb érzése szerint válaszolt. És hogy, ha őfelsége — megfontolván az ön szolgálatait s követve saját irgalmas szívének sugallatát — megkiméli az ön életét s megelégszik azzal, hogy például kitolatja az ön szemeit: ezáltal a törvénynek is eleget tettünk, s a világ amellettt tapsolni fog a császár kegyes-

ségének épp úgy, mint azok bölcseségének és becsületességének, kik boldogok, hogy e nagy császár tanácsosai lehetnek. Viszont az, hogy szemevilágát elveszti, nem fogja testének erejét csökkenteni — úgy, hogy öfelségét azután is szolgálhatja majd — hogy a vakság csak növeli a bátorságot, elrejtván előlünk a veszélyt: hogy éppen szeme világát féltette ön legjobban akkor is, lám, mikor a hajórajt áthozta, és éppenséggel jó lesz, ha ön a miniszterek szemével lát — hisz a legnagyobb uralkodók se különben.

— Ezt a javaslatot az egész tanács nagy hevességgel szavazta le. Bolgolum, a tengernagy, nem tudott uralkodni indulatain, dühösen felugrott és kijelentette, hogy nagyon csodálja, hogy miniszter lehessen, aki egy áruló életét védelmezi, hogy azok az állítólagos szolgálatok, amiket ön tett, csak sulyosbitják az ön bűnét; hogy ön, aki oly szégyenletes módon oltotta el a tüzet, mely öfelsége lakosztályában kitört — (borzongás nélkül említeni sem lehet) — máskor, ugyanilyen módon, majd árvizbe fojtja az egész palotát: hogy ugyanazzal az erővel, melylyel áthozta az ellenséges hajórajt, majd egyszer, ha megharagszik, vissza is viheti; hogy alapos oka van hinni, hogy ön, szívének mélyében, a tojásl vastag végén szeretné feltörni; hogy az árulás a szívből kezdődik már s nem a tetekben; hogy tehát ön áruló és hogy ő ragaszkodik ahhoz amit kijelentett: halál az árulóra!

— A kincstárnok szólt most, ő is osztja ezt a nézetet. Rámutatott, mily mértékben csökkent

őfelsége jövedelme, mióta az országnak el kell tartani önt — soká ez nem tarthat így — és hogy erre nem orvosság, ha a titkár tanácsára kitolatjuk az ön szemeit, sőt csak bonyolítja a helyzetet; megfigyelték ugyanis, hogy sok szárnyas, ha szemeit kiszurják, csak annál többet eszik és akkor kezd el hizni; hogy ő császári felsége, az egész tanácscsal egyetemben, bőségesen meggyőződhetett az ön bűnösségéről, mely elég ok a halálbüntetésre, bár nincsenek is formális bizonyítékok, aminőket azonban csak a törvény szigorú betűje követel.

— De őfelsége, aki ellene volt a halálbüntetésnek, kijelentette, hogy hiszen, amennyiben a tanács az ön szemeinek kitolatását könnyű büntetésnek ítélné, később esetleg súlyosabbat is alkalmazhatunk. Redresal erre alázatosan szót kért s vitatva a kincstárnok érveit, hogy az ön eltartása milyen teher, felvetette a tervet: hisz ez ellen a kincstárnok, ez ügyeknek vezetője, sokat tehet. Csökkenteni kell csak fokozatosan az ön élelmezését, mire ön, elegendő táplálék hiányában, elgyengül és elerőtlenedik, elveszti étvágyát s néhány hónap alatt megemészti önmagát: ebben még az is jó, hogy holtteste azután nem áraszt majd akkora büzt, ha ön felire fogyik le. Ha aztán meghalt, őfelsége öt vagy hatezer alattvalója azonnal levagdalthatja csontjairól a húst, elviheti targoncákon és eltemetheti különböző helyeken, elkerülni a fertőzést. A csontvázat később fel lehet állítani, emlékoszlopul, az utókor bámulatára.

— Így aztán, a miniszter szavaira, az egész

dolog elsimult. Elhatározták, hogy az ön fokozatos elemésztését szigoruan titokban tartják, azt az ítéletet ellenben, mely szerint ön szemevilágától megfosztandó, bevezették a törvénykönyvbe, vita nélkül, csak Bolgolam haragudott, aki a császárné bizalmasa lévén, makacsul az ön halálát követelte. Tudnia kell, hogy a császárné kérelmelhetlen ön iránt, ama csufos és törvénytelen eset óta.

— Már most így áll a dolog: három nap mulva barátja, a miniszter, megjelenik önnél és felolvassa a vádiratot: majd, öfelsége és a tanács kegyes jóindulatát tolmácsolva, közli önnel, hogy csupán szemevilágának elvesztésére ítélték. Öfelsége nem kételkedik benne, hogy ön hálásan és engedelmesen aláveti magát az ítéletnek. Mire öfelsége husz sebésze jelenlétében azt végrehajtják, ön lefekszik a földre szépen és türi, hogy szeméibe kiélesített, mérgezett nyilakat lövöldözzenek.

— Belátására bízom, mi legyen ezekután a teendője. Most pedig távoznom kell, elővigyázatosan, ahogy jöttem, nehogy gyanut keltsen távollétem.”

Öméltósága elment és én magamra maradtam, nagy zavarommal és bánatommal.

Ez a császár egy új szokást hozott be, amit az előbbiek nem ismertek. E szokás abban áll, hogy ha a tanács valami kegyetlen ítéletet hajtott végre, akár azért, hogy a császár bosszúvágyát kielégítse, akár valamelyik udvaronc fondorlatából kifolyóan: a császár összehívta a teljes ülést és nagy beszédet tartott, az ő ke-

gyességét és irgalmasságát emlegetve, melyet az egész világ elismer. Ezt a beszédet aztán kinyomatták és szétküldték az országba, a nép azonban mindig megrémült, mikor egy-egy ilyen falragasz megjelent, mert rájöttek, hogy minél bővebb és fellengzőbb volt a dicshimnusz, mely a császár kegyességét zengte: a büntetés mindig annál kegyellenebbnek bizonyult és annál ártatlanabb volt az elítélt. A magam részéről be kell vallanom, lehet, hogy azért, mert sem születésem, sem neveltetésemnél fogva nem vagyok udvaronc: nem tudtam az ítéletben sem kegyet, sem irgalmasságot felfedezni, sőt azt (talán tévesen) inkább keménynek és igaztalannak éreztem. Gondoltam arra is, hogy bírám elé állok. Lehetetlen, hogy ne találjanak módot az ítélet enyhítésére. De aztán eszembe jutott, hogy ahány felségsértési pert eddig tanulmányoztam, mindig a bírák tetszése szerint dőlt el az ítélet, így hát nem tanácsos effajta veszedélyes kísérletet kockáztatnom ilyen hatalmas ellenségekkel szemben. Aztán ellenállásra gondoltam, — mert hiszen ha szabadon mozoghatok, aligha bánnak el velem és néhány jókora kövel összerombolhatom az egész fővárost — de gyorsan elvettem ezt a csunya ötletet, eszembe jutott esküm, őfelsége sok kegyessége és a *nardac*-i cím, melyet viselnem engedett. Ahhoz, hogy a császár mostani szigorúsága által magam minden hála alól felmentettnek érezzem, még nem voltam elég udvaronc.

Végre elhatároztam magam. Megértem, ha ezt az elhatározást sokan kárhozzatják majd,

talán nem alaptalanul, de viszont szemeim világát és szabadságomat éppen a gyors cselekvésnek és gyakorlatlanságomnak köszönhetem. Mert ha akkor ismerem az uralkodók és fejedelmek természetét, amint azt később más udvaroknál alkalmam volt megismerni, ha már akkor tudom, hogy nálam sokkal kisebb bűnösöket hogy ítéltek el szigorubban, bizonyára készséggel és halogatás nélkül vetem magam alá ilyen könnyű büntetésnek. De ifju voltam még és életvágó s tekintve, hogy különben is engedélyem volt meglátogatni Blefuscu császárárt, felhasználtam az alkalmat. Irtam *Redresal* barátomnak egy levelet, jeleztem, hogy ma reggel Blefuscuba utazom; a választ nem vártam be, hanem szépen kimentem a tengerpartra, oda, ahol hajórajunk állott. Fogtam egy nagy hadihajót, elejére kötelet kötöttem, felszedtem a horgonyt, levetkőztem, ruháimat a hajóra tettem, letakartam egy lepedővel, aztán gázolva és uszva, magam után vontattam az egészet. Blefuscu partján már vártak, két embert adtak mellém, ezek kísérték az ország hasonló nevű fővárosába. Természetesen a kezemen vittem őket. Száz méternyire a város kapujától előreküldtem a két embert, „tudassák őfelségével, hogy megérkeztem és várom parancsait”. Egy óra múlva jött a válasz: „őfelsége egész udvarával maga jön elélem fogadtatásomra”. Meg is érkeztek csakhamar: a császár és kísérete leszállt a lóról, a császárné és hölgyei felálltak, sem zavart, sem félelmet nem vettem észre viselkedésükön. Lefeküdtem, hogy kezet csókol-

hassak őfelségeiknek. „Eljöttem“ — mondtam aztán — ígértemhez híven, uram és császárom engedélyével, hogy láthassam őt s hogy felajánljam neki szolgálataimat, amennyire erőmből telik s összeütközésbe nem kerül saját uramnak esküdt fogadalmmal.“ Arról nem beszéltem, hogy kegyvesztett vagyok, hivatalosan nem értesítettek még s nem voltam köteles tudni; másrészt nem volt valószínű, hogy a császár, míg ekként hatalmán kívül állok, felfedi a titkot. (Ez utóbbi pontban, mint kiderült, tévedtem.)

Nem untatom az olvasót a fogadtatás ünneplés részleteivel, sem azzal, milyen kényelmetlenül kellett aludnom a földön, takarómba burkolva, nem lévén ágyam és házam.

NYOLCADIK FEJEZET.

(Szerencsés véletlen következtében szerző módot talál rá, elbagyni Blefuscú-t, némely nehézségek után egészségesen visszatér hazájába.)

Kíváncsiságból félig, félig unalomból, három nappal később a sziget keleti partján sétáltam. Ekkor fél tengeri mértföld távolságban valami uszó tárgyat pillantottam meg, felfordult csolnaknak tűnt. Levettem cipőt, harisnyát. Háromszáz métert gázoltam a vízben, ekkor az emelkedő ár közelebb hozta azt a tárgyat. Kiderült, hogy valóban csolnak, holmi vihar ragadhatta el a hajóról. Azonnal visszatértem a városba és őfelségét arra kértem, adna mellém husz nagy hajót a maradék rajból és háromezer tengerészt, altengernagy vezényletével. Magam ismét a partra futottam, a csolnakot addig még közelebb hozta az ár. A tengerészek bőven el voltak látva hajókötéllal, amit előzőleg többszörösen összesodortam. Mikor a hajók megjelentek, levetköztem és száz méternyire a csol-

nak közelébe gázoltam, itt uszni kezdtem, míg elértem a csolnakot. A tengerészek áthajították nekem a kötelek végét, ezt beleerősítettem a csolnak elején egy lukba, a másik végét egy hadihajóba, de nem nagy sikerrel járt a művelet, mert lábam nem érte a földet. Mögötte usztam hát és löktem magam előtt egyik kezemmel. De az ár kedvezett: csakhamar földet ért a lábam. Pihentem két percet, aztán most már komolyan munkához láttam: kilenc hajóhoz kötöttem a magunkkal hozott köteleket. A szél kedvezett és a tengerészek derekasan vontattak. Negyven méternyire a parttól, vártunk, míg beáll az apály, ekkor a csolnakhoz mentem és kétezer ember segítségével, kötelekkel és gépekkel megfordítottuk a csolnakot: kiderült, hogy nem rongálódott meg nagyon.

Nem untatom az olvasót ama nehézségek részletezésével, hogy csigák és emelők segélye mellett hogyan vontattam be a csolnakot Blefuscu kikötőjébe, tíz napi megfeszített munka után. A parton nagy sokaság várta már megérkezésem, mindenki álmélkodott a csodás alkotmányon. A császárnak kifejtettem, „hogy jó szerencsém dobta utamba ezt a csolnakot, melyen visszatérhetek szülőhazámba. Kértem, adna utravalót nekem és engedélyt, hogy utra kelhessek“, amit sok nyájas marasztalás után meg is ígért.

Az egész idő folyamán nagyon meglepett, hogy Blefuscu császárához nem érkezik semmiféle követ, vagy futár az én uram részéről, aki ügyemben felvilágosítaná. Később magánuton

értésültem, hogy őfelsége nem is álmodta szándékaimat. Ő azt hitte, Blefuscuba csak azért megyek, hogy ígéretemet az ő engedélye alapján beváltsam és hogy néhány nap múlva, ha a szertartásos fogadtatás megvolt, visszamegyek szépen. Hosszu elmaradásom később kinosan érintette, tanácskozást tartott kincstárnokával s a többi, ellenem áskálódó miniszterrel s abban állapodtak meg, hogy tekintélyes követet küldenek a rólam tárgyaló vádirat másolatával. A küldöttség azt kellett közölje Blefuscu császárával, hogy „az ő császáruk nagy kegyessége dacára, aki csak arra ítelt, hogy a szememet kitolják, kivontam magam az igazságszolgáltatás keze alól és ha két óra leforgása alatt nem térek vissza, akkor megfosztanak *nardac-i* címemtől és árulónak nyilvánítanak“. A küldöttség továbbá kijelentette, „hogy a béke és barátság fentartása végett elvárja Blefuscu császárától, hogy kezemet és lábamat összekötöztetve, visszaküld Liliputba, ahol úgy bánnak majd velem, mint árulóval szokás“.

Blefuscu császára három napos tanácskozás után udvarias és mentegetőző választ küldött. „Testvérem jól tudja, — ugymond — hogy nem lehet őt megkötözve visszaküldeni, miután hajórajától megfosztotta az országot, másrészt, bár meg is fosztotta az országot, mégis hálával tartozunk neki a béke körül tett jószolgálataiért.“ Különben pedig nemsokára mindketten megszabadulnak tőlem, mert valami csudálatos járművet találtam a parton, ő parancsot adott, hogy vezetésem és segédkezé-

sem mellett javítsák ki ezt a járművet és reméli, hogy néhány hét múlva mindkét császárság megszabadul ettől a veszedelmes és tarthatatlan tehertől.

Ezzel a válasszal visszatért Liliputba a küldöttség — Blefuscu császára elmondott nekem mindent, — ugyanekkor szigoruan bizalmas hangon felajánlotta védelmét, ha volna kedvem nála maradni és szolgálatába állni. Elhittem, hogy jóhiszeműen szól, de már el voltam határozva, nem bízni többé uralkodókba és miniszterekben, azért hát alázatosan megköszönve kegyes jóakarátját, kértem, engedne utamra. „Ha már a sors — ugymond — akár jóvégre, akár rosszra, hajót küldött nekem, rábízom magam a tenger kényére inkább, semhogy ily hatalmas két uralkodó között állandó viszály oka és eszköze legyek.“ A császár nem haragudott és egy véletlen eset alkalmából felfedeztem, hogy tulajdonképpen örül elhatározásomnak, ő is, meg kormányja is.

Ezek a körülmények csak siettették utamat. Az udvar türelmetlenül, szívesen segített mindenben, csak hogy menjek már. Ötszáz munkást biztak meg, készítenének két vitorlát, harminc-rét erős vászomból. Köteleket husz, harminc erős hajókötélből sodortunk egybe. Horgonyul egy jókora kődarab szolgált, amit hosszas keresés után véletlenül találtam a tengerparton. Háromszáz tehén zsirját szedték ki, hogy mázoljam be hajómat, meg egvéb használatra. Az árboc és más vendégfák okozták a legnagyobb nehézséget. Nagy építőfákat vágtam

ki. Őfelsége hajóácsai támogattak munkámban, ők gyalulták le a nyers anyagot.

Egy hónap alatt készültünk el. Ekkor megüzentem a császárnak, hogy indulásrakészen várom parancsait. A császár és családja kijött a partra, arca feküdtem és kezet csókoltam neki, nemkülönben nejének és a kis hercegeknek. Őfelsége megajándékozott: ötven erszényben kétszáz *sprug*-ot kaptam, életnagyságu arcképével egyetemben, amit azonnal elrejtetem keztyümben, nehogy megsérüljön. A szertartások leírásával nem untatom az olvasót.

Hajóm rakományát száz levágott ökör és háromszáz bárány alkotta, italt, kenyeret is vittem és annyi sült húst, amennyit négyszáz szakács készíthetett. Vittem magammal hat élő tehenet és két bikát, ugyanannyi juhot és kost is, azzal, hogy otthon tenyésztetni fogom az állatokat, nagy doboz búzát és szénát hoztam magammal, hogy a hajón éhen ne vesszenek. Szívesen hoztam volna vagy egy tucat benszülött embert is, de a császár ebbe semmiképpen nem egyezett bele, még a zsebeimet is megmozdította és becsületszavamat vette, hogy saját beleegyezésük és kívánságuk ellenére nem viszek magammal egyet sem alattvalói közül.

Ekként felkészülve, vitorlát bontottam és utra keltem 1701 szeptember 24-én reggel hat órakor. Északi irányban indulva négy tengeri mértföldet tettem meg, ekkor délkeleti szelet kaptam és este hat órakor északnyugatra, félmérföldnyi távolságban szigetet pillantottam meg. Első pillanatra lakatlannak látszott. Kikö-

töttem és horgonyt vetettem. Ezekután ittam, ettem és lefeküdtem aludni. Mintegy hatórai mély álom után felébredtem: a nap még nem kelt fel. Megreggeliztem és újra tengerre szálltam, iránytűm vezérlete alatt. Jó szelem volt, ugyanakkora utat tettem, mint megelőző nap, az volt a szándékom, hogy megközelitem ama szigetek valamelyikét, melyek Van-Diemen földjétől északkeletre fekszenek. E napon nem láttam száraz földet. Másnap, délután három órakor, mikor számításom szerint huszonnégy tengeri mértföldnyire lehettem Blefuscu szigetétől, a délkeleti láthatáron vitorlát pillantottam meg. Hangosan kiabáltam, de nem feleltek. Ekkor, hálistennek, csökkent a szél. Félóra múlva mégis észrevettek; felszalajtották az árboclobogót és egy ágyu dördült. Örömöm leirhatatlan volt, hogy ime, újra láthatom majd hazámat és enyéimet. A hajó bevonta vitorláit, szeptember 26-án, este öt és hat óra között értem el és szívem majd kiugrott, látván lobogóján az angol színeket. Kis teheneimet és báránykáimat zsebretem és csekély felszerelésemmel együtt behajóztam. Angol kereskedőhajó volt, Japánból jött, kapitánya Mr. John Biddel kitünő tengerész és valódi uriember. A déli szélesség 30-ik fokán voltunk. Ötven tengerésze volt, közöttük nagy örömmel ismertem fel régi pajtásomat, Williams Pétert, aki beajánlott a kapitány jóindulatába. A kapitány nagy szivességgel bánt velem, kikérdezett, honnan jöttem és ki vagyok. Kevés szóban elmondtam élményeimet: azt hitte, félrebeszélek és hogy a kiállott veszé-

lyek megzavartak. Ekkor előszedtem zsebeimből kicsiny nyájamat: nagy álmélkodással kellett, elhiggye most már szavaimat. Az aranyakat is megmutattam s mégnéhány ritkaságot. Két erszény *sprug*-gal megajándékoztam és megígérttem, hogy mihelyt partraszállunk, adok neki egy tehenet és egy vemhes juhot.

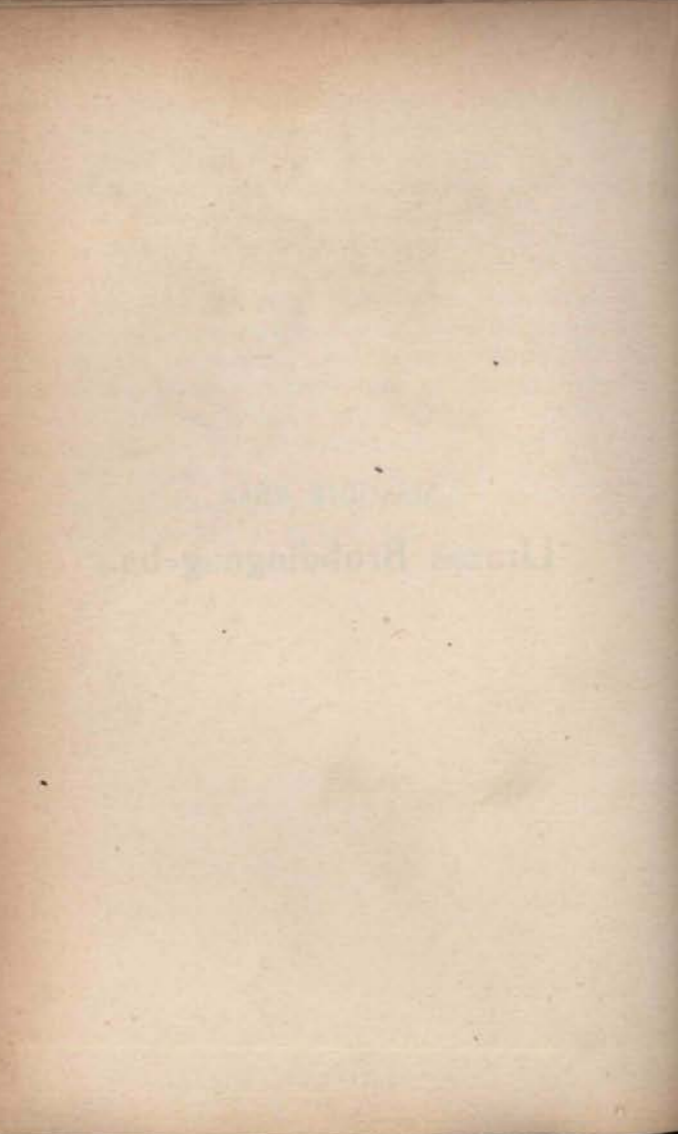
Nem untatom az olvasót utazásunk részleteivel. 1702 április 13-án vetettünk horgonyt Downs-ban. Sajnos, egyik juhomat elvesztettem: a fedélköz patkányai rabolták el nyilván, egy lukban megtaláltam tisztára koppasztott csontjait. A többit épségben patraszállítottam és *Greenwich* mellett, ahol oly finom a pázsit, meglegeltettem. Csakhamar megkedvelték az új abrakot, ami nagyon meglepett, bár a hajón a végefelé már mesterségesen kellett a nyáját etetni, kétszersülttel törtem porrá és kevertem el vízzel, azt ették. Angolországi tartózkodásom folyamán szép hasznot hajtottak, néhány kiváló személynek megmutattam őket s mielőtt újra utrakeltem volna, hatszáz fontért eladtam az egész nyáját. Mint hallom, azóta szépen tenyészik ez a fajta, de különösen a juhok. Gyapjuiparunknak szép szolgálatokat tehet még ez a finom és ritka nyerstermény.

Nőmmel és családommal két hónapot töltöttem csak együtt. Csillapíthatlan vágy üzött új országokat látni és idegen vidékeket. Tizenöt száz fontot hagytam otthon és feleségemet elhelyeztem Redriff-ben, egy csinos kis házban. Fenmaradt készletemet magammal vittem, részint pénzben, részint egyéb javakban, remélve,

hogy megsokszorozom vagyonom. Legidősebb nagybátyám, John, Epping közelében évi harminc fontot jövedelmező birtokot hagyott rám, kibéreltem Fetter-Lane-en a „Fekete ökör“ fogadót is: nem kellett aggódnom, hogy családomat az eklézsia kell, hogy eltartsa majd. Johnny fiam — nagybátyjáról nevezték így — akkor elemi iskolába járt még, tanulékony és szorgalmas gyerek. Leányom, Betty (ma már férjes nő, gyerekei is vannak) akkor varrni tanult. Elbucsuztam nőmtől, leányomtól és fiamtól, könyek között és behajóztam a „Kaland“ fedélzetére. Három tonnás kereskedő hajó volt ez, kapitánya John Nicholas, Liverpoolból. Rendel-tetéshelye Surate. Ennek az utnak történetét könyvem második részében beszélem el.

MÁSODIK RÉSZ.

Utazás Brobdingnag=ba.

ELSŐ FEJEZET.

(Nagy vihar a nyílt vizen. Csolnakot küldenek vizért, szerző a csolnakkal megy, hogy az országot kitapasztatja. — Ott felejtik a parton, egy benszülött megragadja és hazaviszi. — Hogyan fogadják — több esemény történik közben. — A benszülöttek leírása.)

Természetem és a sors nyugtalan életre teremtett. Hazatérésem után két hónappal újból elhagytam hazámat. *Downs-ban* hajóztam be 1702 június hó 20-ik napján a „Kaland“ fedélzetére. Kapitányom, John Nicholas, Surat-be volt vezénylendő a hajót Cornishból indulva. Jó, erős szelünk volt, egészen a Jóreménység fokáig, ahol horgonyt vetettünk, hogy friss vizet szerezzünk be. Ekkor észrevettük, hogy hajónk léket kapott: kihordtuk a rakományt és ott kiteleltünk, tekintve, hogy kapitányunk meg is betegedett. Csak márciusban folytattuk utunkat, jó széllel, egészen Madagaszkárig, itt szembekerültünk azzal az állandó passzát-szél-

lel, mely decembertől májusig tart, április 19-én igen hevessé vált és nyugat felé ragadott bennünket, husz napon keresztül. Ez idő alatt kissé keletre hagytuk a Molucca-szigeteket. Május másodikán hirtelen szélszend állt be, aminek nagyon örültem. Kapitányunk gyakorlott, s különösen e vizeken járatos tengerész, figyelmeztetett bennünket, hogy most heves vihar következik majd, ami a rákövetkező napon be is állott: ekkor érte utol hajónkat a nyugati, ugynevezett *monszun*-széljárat.

Attól tartva, hogy felborít bennünket, bevontuk középvitorlánk. De hogy egyre hevesebb lett a vihar, megvizsgáltuk, vajjon jól meg vannak-e erősítve ágyuink és kifesztítettük az elő-vitorlát. A hajó oldalára feküdt, beláttuk, jobb lesz, ha rábizzuk magunkat az áramlatra, mint hogy lavirozzunk. Nehéz dolga volt a kormányznak, de a hajó szépen viselte magát. Végre kifeszítettük a vontatóvitorlát, de ez kettérepedt, gyorsan leoldottuk az egészet és leszedtük. Igen heves vihar volt, idegen, veszedelmes szél. Mindnyájan segítőtünk a kormányosnak. Főárbocunkat nem engedték le, hagytuk állani, tudván, hogy így jobban bírja hajónk a vihart; nyílt tengeren ha zátonytól félni nem kell, ez a szokás. Nyugat-észak-nyugat felé futottunk, két vitorlán. Számításom szerint a vihar, melyet erős délnyugati szél követett, ötszáz tengeri mérföldre ragadott magával. Hajónk legöregebb tengerésze se sejtette, melyik részén vagyunk a világnak. Készletünk kitarlott, hajónk nem lazult és a legénység jó egészségben, csak vizünk fogyott el, majd-

nem teljesen. Ugy találtuk, legjobb, ha maradunk ebben az irányban, mintsem most északnak forduljunk, Nagy-tatárország felé, a Jeges-tenger veszedelmes vizeire.

1703 június 16-án az árbockosárban figyelő hajós-inas földet kiáltott. Tizenhetedikén nagy szigethez, vagy szárazföldhöz értünk (magunk se tudtuk, mi legyen), a keleti partról keskeny földnyelv nyult ki a vízbe, mögötte öböl, mely azonban száztonnás hajónkat nem fogadhatta be. A földnyelvtől mintegy mérföldnyire horgonyt vetettünk. Kapitányunk a nagy csónakban tizenkét embert küldött, hordókkal hoznának vizet, ha van. Megkértem, hadd tarthassak velük, mert érdekelt a vidék. Partot érve se folyót, se forrást nem találtunk, emberi lénynek nyoma sehol. A hajósok visszatértek a partra, azzal, hogy a tenger közelében majd csak találnak friss édesvizet, magam beljebb sétáltam. Kopár, sziklás talaj terpeszkedett előttem mindenütt. Elfáradtam s látván, hogy semmi látni vagy felkutatni való nem kínálkozik, visszafordultam az öböl felé. Ekkor a tengert pillantottam meg és rajta a csónakot, melybe kísérőim beszálltak már s oly sebesen és lóhalálban eveztek a hajó felé, mintha valami veszedelem üldözné őket. Kiabálni akartam, de e pillanatban rémitő alakot pillantottam meg, mely a vízbe gázolt, térdig és sebesen kapkodott a csónak felé. Óriási léptekkel gázolt, de a mi embereink fél-mérföldnyi előnyben voltak, másrészt a tenger itt tele van hegyes sziklával és a szörnyeteg így nem érhetette utól a csónakot. Ezt utóbb

tudtam meg, mert akkor nem volt bátorságom végignézni a hajsztát, visszafordultam és futni kezdtem, felkapaszkodtam egy dombra, ahonnan beláthattam a vidéket. Mezőket láttam és földeket. Ami először lepelt meg, a fü volt (legelőn voltam, mint később kiderült), husz láb magasságban csapott össze a fejem fölött.

Széles országuton futottam végig, én legalább annak tartottam, bár, ahogy aztán értesítettek, ez csak holmi gyalogösvény volt, egy árpa-földön átvezető. Futottam és nem láttam semmit magam körül: aratás ideje volt és a kalászkok legalább negyven láb magasságban lengték fejüket.

Mintegy óráig tartott, míg a tábla végére jutottam, sövényfal állta el utamat, legalább százhusz láb magasságban. A fák tetejét nem láttam, nem is mondhatom meg, mekkorák voltak. Átbujtam e sövény alatt. Most egy lépcső következett, ez a másik földre vitt, — csak négy foka volt, tetején kődarab, — de rajta fel nem kapaszkodhattam, tekintve, hogy mindegyik fok magassága hat láb, a kődarabé husz. Azon voltam, hogy elrejtőzzem a sövényben, mikor a szomszéd földön egy benszülöttet vettem észre, éppen akkorát, mint az a másik volt, aki csolnakunkat üldözte. A lépcső felé tartott. Első pillanatra körülbelül toronymagasságának becsültem, egy-egy lépése harminc lábnyi. A legnagyobb rémület és ámulat meresztett kővé. Magamhoz térve újból az árpa közé futottam, hogy elbujjak. Ekkor láttam, hogy felemeli kezét s a másik föld felé kiált valamit. A hang

oly magasan szállt, a levegőben, hogy első pilanatban azt véltem, menydörög. Hét hasonló nagyságu szörnyeteg tünt fel, odajöttek, kezökben kaszával. Ezek ruházata durvább volt az elsőnél, szolgálai vagy munkásai lehetnek, ami abból is kiderült, hogy intésére átjöttek arra a földre, ahol én bujkáltam és kaszálni kezdték a termést. Minden erőmmel azon voltam, hogy távol tartsam magamat, egy helyen azonban a szél és eső lefektette a gabonát és amint át akartam bujni köztük, a kalász szálai oly hegyesek és kemények voltak, hogy átluskasztották ruhámat és megsértettek. Ugyanakkor hatszáz méternyire hallottam az aratókat. Végleg kimerülten, eltelve keserőséggel és bánattal, lefeküdtem két barázda közé és csak azt kívántam, hogy itt haljak meg, békében. Szegény, elhagyott özvegyem jutott eszembe és apátlan gyermekeim. Jajgatva átkoztam gonoszságom és ostobaságom, mely addig zargatott, míg barátaim és rokonaim intelme dacára másodszor is utra keltem. E szörnyü percekben nem leheltem, hogy Liliput-ra ne gondoljak, Liliputra, melynek lakói ugy néztek rám, mint a világ legnagyobb csodájára, ahol egész hajórajt vontattam el egy kézzel s más oly cselekedeteket vittem véghez, melyek amaz ország történetében örökké fel lesznek jegyezve s az utókor mégis alig hiszi el majd e feljegyzések valóságát, bár milliók tanuskodnak mellette. Elgondoltam, mily kétségbeejtő helyzet, oly jelentéktelennek tudni magam, mint amilyen holmi liliput-beli kís legény volna közöttünk.

De ez még kisebbik bajom volt. Borzasztó volt gondolni rá, hogy az embert, terjedelme arányában, kegyetlenebbnek és vadabbnak mondják, s hogy mit várhatok egyebet, minthogy e szörnyü barbárok valamelyike egy harapással végez velem, ha kezébe kerülök? A tudósoknak igazuk van, midőn azt állítják, hogy nincs nagy és nincs kicsi, csupán az egybevetésben. Ha a végzet úgy akarja, a liliputbetiek egyszer oly országra bukkannak, hol az emberek akkorák hozzájuk képest, mint amilyenek hozzám képest ők voltak. És ki tudja, valami távoli országban, hol magunkfajta ember nem járt még soha, nincsenek-e halandó lények, melyek e szörnyü óriásokhoz képest akkorák, mint én hozzám képest e szörnyü óriások?

Megzavarva és rémülten, mégis gondoltam effajtkára, mikor az egyik arató oly közel ért hozzám, hogy láttam: a következő lépéssel vagy szétloccsant talpa alatt, vagy kettészelt a kaszával. Abban a pillanatban, midőn lábát fel emelte, félelmemben torkomszakadtából felordítottam. A szörnyeteg megtorpant s miután néhány percig csodálkozva keresgélt tekintetével a földön, végre meglátott engem, amint ott heverek. Pár pillanatig habozott, olyan ember óvatos módorában, aki valami veszedelmes kis állatkát szeretne megfogni, de úgy, hogy az ne haraphassa meg az ujját. Földi egeret magam is fogtam így odahaza. Végre az óriás hirtelen ragadott meg, derekamnál, mutatóujjával és hüvelykjével, három rőfnyire szemei elé emelt, hogy megszemléljen. Láttam, mit akar és volt

annyi lélekjelenlétem, hogy ne moccanjak, hatvan láb magasságban a föld felett, bárhogy szoritotta a derekam, nehogy ujjai közt kiessenem. Csak annyit tehettem, hogy felnéztem az égre és két kezem könyörögve kulcsoltam össze. Néhány szót is ejtettem, alázatos és bus hangon, helyzetemhez illőt, minden pillanatban attól tartottam, hogy ledob a földre, mint ahogy mi cselekszünk, ha valami utálatos féreg kerül a kezünkbe. De jó csillagom úgy akarta, hogy mozdulataim és hangom megtetszettek az óriásnak: csudálkozva hajolt fölém és nagyrameresztette szemét, tagolt szavakat hallván szájból, bár azokat nem értette. Közben hangosan nyögtem és sirtam is, fejemet oldalt kapkodtam, mintegy értésére adva, amennyire töllem tellett, hogy nagyon fáj két ujjának szorítása. Egyszerre, ugylátszik, megértette, mi bajom: hirtelen szelidebben fogott meg és becsusztatott a zsebébe. Rögtön gazdájához futott, aki földbélő volt, ugyanaz, akit először láttam a mezőn.

Ahogy kivehettem szavaikból, a gazda csodálkozva vette tudomásul cselédje zavart beszédét. Aztán, mikor meglátott, elővett egy szalmaszálat (sétapálca nagyságban), azzal próbálta emelgetni kabátom szárnyait, valami természetes bőrnek, vagy bogárszárnyaknak vélte nyilván. Félrefutta a hajamat, hogy az arcomba láthasson. Aztán odahívta a többieket és megkérdezte tőlük (mint utóbb megtudtam) „láttak-e már ilyen kis teremtetést a mezőbe?” majd vigyázva, négykézláb állítva, le-

lett a földre, de én azonnal felálltam és járkálni kezdtem, jelezve, hogy nincs szándékomban elfutni. Mindnyájan leültek a földre, körém, hogy jobban láthassanak. Ekkor kalapot emeltem és mély bókkal meghajtottam magam, a földbérlő felé. Majd térdre estem, felemeltem kezeimet s oly hangosan, ahogy csak tőlem tellett, néhány szót ejtettem. Végre aranytartó erszényemet kivettem a zsebemből és felajánlottam neki. Tenyerébe vette és szeméhez emelte föl, hogy megnézze, mi az, kabátujjából gombostűt szedett ki és annak a hegyével többször megforgatta. Jelt adtam, hogy helyezze kezét a földre. Ráléptem és kinyitván az erszényt, tartalmát kiszórtam. Hat spanyol arany volt, négy-négy piszton értékű, s még husz vagy harminc kisebb pénzdarab. Ekkor megnyálazta kisujját és így szedegette fel a pénzdarabot, de úgy láttam, fogalma sincs róla, mi az. Jelt adott, hogy tegyem vissza az erszénybe, ezt meg is tettem, miután még néhányszor eredménytelenül felajánlottam neki.

A bérlő közben meggyőződött róla, hogy értelmes lényel van dolga. Beszélt is hozzám, de a hangja oly durva és sértő volt, mint valami malomnak a dübörgése, bár azt kivehettem, hogy tagolt szavakat mond. Többféle nyelven próbáltam válaszolni, oly hangosan, ahogy csak torkom bírta. Ő fülét lehajtotta két rőnyire, de hiába, nem értettük meg egymást. Ekkor elküldte szolgálait, kivette zsebkendőjét, két-rét hajtotta, rátette tenyérrel kifelé fordított kezére, kezét a földre helyezte és jelt adott, lép-

nék rá, amit könnyen megtehettem, mert a kendő egy lábnyi széles volt csak. Engedelmeskedtem és egész hosszában lefeküdtem a zsebkendőre. A zsebkendő másik felével betakart, két végét, biztonság okából, összecsomózta a fejem fölött és így hazavitt magával.

Otthon azonnal előhivta a feleségét és megmutatott neki; de az asszony felsikított és elszaladt, mint az angol nők, ha varangyosbékát, vagy pókot látnak. Egy idő múlva, látván viselkedésem s hogy mily szépen szót fogadok, mégis kibékült velem s lassankint igen gyöngéd és kedves lett hozzám.

Déli tizenkétóra lehetett ekkor és a szolga ebédre tált. Csak egy tál étel volt, jóféle hus, amint az egyszerű földmivesnépekhez illik. A család hat tagból állott: a bérlő, a felesége, három gyermek és egy öreg nagymama. Mikor leültek, a bérlő csekély távolságban maga elé tett az asztalra, mely harminc lábnyi magasságban meredt a föld felett. Borzasztóan féltem és távol tartottam magam az asztal szélétől, nehogy leessek. Az asszony apró darab hust metszett le, fatányéron kenyeret morzsolts össze és elém tette. Mélyen meghajtottam magam, kést és villát szedtem elő és enni kezdtem, aminek kimondhatatlanul örültem. Aztán a szolgálval pinciny poharat hozatott, amibe négy pint fért bele, ezt megtöltötte. Nagy erőlködéssel szájamhoz fordítottam a hordónagyságu edényt és ittam a gazdasszony egészségére, jó hangosan néhány angol szót kiáltottam, ami a kis társaságot oly vidám kacagásra fakasztotta, hogy

csaknem megsiketültem a zajtól. Az ital olyanféle izü volt, mint az almabor és igen jól esett. Aztán a gazda jelt adott, hogy jöjjenek oda a tányérja széléhez, de amint odasiettem, nagy zavaromban belebotlottam egy kenyérmorzsába és orrabuktam. Nem ütöttem meg magam, azonnal felpattantam megint s látva, hogy megijedtek s aggódtak értem, kalapomat háromszor meglengetve fejem felett, háromszoros „hurrá”-t kiáltottam, jelezve, hogy nincs semmi baj. De amint tovább haladtam gazdám felé (ezen-tul így nevezem), a legkisebb fiu, tizéves kamasz, egyszerre lábamnál fogva elkapott s oly magasra emelt a levegőbe, hogy minden tagomban reszkettem. Atyja azonnal kivett a kezéből és egy akkora pofont adott neki, amivel földhöz vágthatott volna holmi európai lovasságot; aztán elkergette az asztallól. De én féltem, hogy a gyerek ezért haragudni fog rám, másrészt az is eszembe jutott, hogy miképpen bánnak a mi vásott gyerekeink verebekkel, nyulakkal, macskákkal, térdre estem hát és a fiu felé bökődve ujjammal, megérttettem gazdámmal, hogy szeretném, ha megbocsátana a fiunak. Az apa engedett és a gyerek újból visszajöhetett az asztalhoz, mire én odamentem, megcsókoltam a kezét. Gazdám erre kezébe vette a fiu kezét és kényszerítette, hogy szépen simogasson meg.

Ebédközben történt, hogy az asszony kedvenc macskája felugrott az ölébe. Hangot hallottam hátam mögött, mely olyan volt, mintha egy tucat szövőszék kezdene munkába egyszerre; megfordultam s rájöttem, hogy ez a

hang a macska dorombolása. Körülbelül négy-szer akkora volt, mint egy jólfejlett ökör, csak a fejét láttam és egyik lábát, innen gondoltam. Ez állat megpillantása nyugtalanná tett, bár az asztal másik végén álltam, az asszony jó erősen tartotta, nehogy kiugorjon az öléből és körmei közé kapjon. De kiderült, hogy nincs veszély: a macska nem törődött velem, észre se vett, mikor gazdám eléje állított. Különben pedig sokszor hallottam és számos utazásaim közben tapasztaltam is, hogy megfutni egy állat elől vagy félelmet elárulni arra jó csak, hogy megtámadjon bennünket, így hát elhatároztam, hogy nem mutatok semmi nyugtalanságot e veszedelmes szembetalálkozás alkalmával. Ötször vagy hat-szor vakmerően elsétáltam a macska feje előtt, félrőfnyire a bajuszától, mire a macska lassan visszahuzta a fejét, mintha jobban félne tőlem, mint én tőle. Azért kevésbé féltem a kutyáktól. Három vagy négy jött be a szobába, az egyik buldog, nagyságra körülbelül akkora, mint négy elefánt, egy másik juhászkutya, valamivel nagyobb, de keskenyebb a buldognál.

Hogy asztalt bontottak, dajka jött be a szobába, karján egyéves gyerekekkel. Ez rögtön észrevett engem és visitani kezdett, de úgy, hogy Londontól Chelsea-ig meghallották volna. Gyerekenyelven ez a visitás azt jelentette, hogy adjanak engem oda, játszani akar velem. Az anya csupa nyájasságból megfogott és a gyerek feje elé tartott. A kis óriás azonnal derékon kapott és fejemet bevette a szájába; erre akkorát ordítottam, hogy a kis szörnyeteg meg-

ijedt és kiejtett a kezéből. Feltétlenül kitörtem volna a nyakam, ha az anya nem tartja alám kötényt. A dajka, hogy lecsendesítse a porontyot, nagy lármával rázni kezdett egy kereplőt, ami holmi nagy hordó volt, tele hatalmas kövekkel, spárgával erősítették a gyerek derekára. De hiába, a gyerek csak visitott, mire az utolsó orvosság következett: a dajka megszojtatta. Be kell vallanom, soha olyan ellenszenves és undorító valamit nem láttam, mint ezek a rengeteg keblek. Nem tudom, milyen hasonlaltal éljek, hogy az olvasónak fogalma legyen e keblek nagyságáról, alakjáról, színéről. Hat láb magasak voltak, körvonaluk legalább tizenhat láb. A bimbók akkorák, mint a fejem; felületük, mint az egész kebelé, tele foltokkal, óriási szeplőkkel és dudorokkal; hihetetlen undorító volt s még hozzá közelről láttam, mert a dajka leült az asztal mellé, melyen én álltam. Eszembe jutott az angol hölgyek szép, fehér bőre, melyet oly elragadónak tudunk, mivel a mi szemünkhöz mért arányokban láthatjuk csak, a hibákat csak nagyító üvegen vesszük észre: de azon aztán nincsen az a fehér lágy és finom bőr, ami durvának, rücskösnek és foltosnak ne lássék.

Emlékszem, mikor Liliputban voltam, az apró népségnek arcbőre milyen végtelenül finom és gyöngéd hártya érzését keltette bennem; erről beszéltem is akkor egy igen tanult és művelt emberrel, aki barátom volt és ő azt mondta, hogy alulról nézve az arcom sokkal finomabb és egyenletesebb volt, mint közelről.

Bevallotta, hogy nagyon megrendült, mikor először emeltem tenyerembe és tettem az arcom elé. Elmondta, hogy „a bőrömön nagy lyukakat lát, hogy a szakállam szőrei négyszer olyan vastagok, mint a sündisznótüske és hogy arc-bőröm mindenféle tarka színek igen kellemetlen keveréke“. Hozzá kell tennem, hogy otthon szép férfinak számítok és arcom csak kevéssé napbarnított. Máskor, mikor az udvarhölgyekről beszélünk, megjegyezte gyakran, hogy „ennek vagy annak nagyon nagy szája van, amaz tele van szeplővel, emennek az orra tömpe“, mindebből én nem vettem észre semmit. Ezek a megfigyelések elég helyénvalóak: szóvá kellett tegyem e kérdést, mert az olvasó különben azt hinné, ezek az óriások formátlan és rut emberek, bár abszolút értelemben ez nem áll: igen kellemes külsejű fajta ez. Az én gazdám vonásai például, bár csak egyszerű bérlő volt, nagyon szabályosnak és csinosnak tetszettek hatvan láb magasságból nézve.

Ebéd után gazdám kiment a munkások közé, s ahogy hangjából és mozdulataiból kivehettem, szigorúan meghagyta a feleségének, hogy nagyon vigyázzon reám. Én igen fáradt és álmos voltam, amit az asszony észrevett, betett a saját ágyába, tiszta fehér zsebkendővel betakart. Elég jó takaró volt, olyan vastag, mint egy hadihajó fővitorlája.

Két órát alhattam. Azt álmodtam, hogy otthon vagyok, a feleségemmel és gyerekeimmel. Nagyon szomorúan ébredtem fel, egvedül találva magam egy rengeteg szobában, mely-

nek szélessége háromszáz, magassága kétszáz láb. Az ágy, amiben feküdtem, husz rőf hosszú. Gazdám felesége házi teendőit végezte és engem bezárt. Az ágy nyolc rőfnyire magaslott a padló fölött. Természetes szükségletek arra indítottak volna, hogy leszálljak; kiabálni nem mertem, hiába is tettem volna, ekkora szobában, ilyen messzeségben a konyhától, ahol a család tartózkodott. Mig ezen tünődtem, egyszerre két patkány bujt be a függönyök közt és szimatolva futkároztak végig az ágyon. Az egyik majdnem rám lépett, ijedten felugrottam és kirántottam szablyámat, hogy védjem magam. A borzasztó állatok erre kétoldalt megtámadtak: az egyik mellső lábát már galléromra tette. Odadöftem és szerencsésen felhasítottam a beleit, mielőtt leharaphatta volna a fejem. Hő-rögve omlott le lábaimhoz, mire a másik látva ennek sorsát, megugrott, jókora vágással a hátán, amit futás közben ejtettem rajta. E hős-tett után lassan járkáltam darabig az ágyon, sebesen lihegve, hogy zakatoló szivverésem megnyugodjék. Ezek a patkányok akkorák voltak, mint egy-egy hatalmas véreb, de még vadabbak és gyorsabbak. Ha szokásom szerint leoldottam volna a kardomat, mielőtt lefeküdtem, feltétlenül darabokra tépnek. A döglött patkány, lábaimnál, két rőf hosszú volt. A gyomrom nem bírta, hogy lecipeljem az ágyról, melyen még vérezve feküdtem. Még élt, egy hatalmas vágás a nyakszirtjére azonban végleg elhallgattatta.

Kevéssel azután bejött az asszony s látva, hogy egészen véres vagyok, odafutott és kezébe vett. Mosolyogva mutattam a döglött patkányra és jeleztem, hogy nincs semmi bajom. Ennek végtelenül örült, hívta a cselédet, aki a döglött patkányt kidobta az ablakon. Aztán megint az asztalra tett, ahol megmutattam neki véres szablyámat, melyet azután, megtörülve kabátom szárnyába, visszacsaptam hüvelyébe. Most újból hevesen jelentkezett a kényszer, oly cselekedetet végezni, melyet más nem intézhetett el helyettem. Igyekeztem megértetni az asszonynyal, hogy szeretném, ha letenne a padlóra Ezt meg is tette. Szemérmem nem engedte meg, hogy érthetőbben fejezzem ki magam, az ajtóra mutattam hát és többször meghajtottam magam. A jó asszony nagynehezen felfogta végre, mi bajom, újra a kezébe vett és kivitt a kertbe, ahol a földre helyezett el. Kétszáz rőfnyit mentem, ekkor visszafordultam, intettem, hogy ne nézzem oda és ne jöjjön utánam; elrejtettem magam két sóskalevél közé és elvégeztem szükségletemet.

A nyájas olvasó remélem, megbocsát, hogy efajta részletek mellett oly hosszan időzöm. Alantas, közönséges lelkek előtt e részletek jelentéktelenek s közönyösek talán; a gondolkodó képzeletét s értelmét fejlesztik bizonynyal s megsegítik ugy a nyilvános, valamint a magánéletben. Utleírásaimban ez az egyetlen cél lebeg szemeim előtt: mindig az igazságot keresem, minden cicoma és írásművészkedő sallang nélkül. Ennek az utamnak emléke oly mélyen

hatott reám s oly erős volt, hogy papírra vetve, nem hagyhattam el a legparányibb részletet sem. Sőt, átvizsgálva kéziratomat, kénytelen voltam kihuzni sok passzust, attól tartva, hogy unalmas és kicsinyes részletezőnek ítélnék majd. Ez a vád, talán nem igaztalanul, gyakran éri a lelkiismeretes utleirót.

MÁSODIK FEJEZET.

(A bérlő leánya. — Szerzöt elviszik az országos vásárra, onnan a fővárosba. — Mik történtek utközben.)

Gazdámnak volt egy kilencéves kisleánya, aki igen ügyesen bánt a varrótüvel és pompás babaruhákat tudott csinálni. Ez a kisleány megegyezett anyjával, hogy ezentul a baba-bölcsőben fogok aludni. Ezt a bölcsőt betették egy szekrényfiókba, a fiók elé szabadon lógó deszkát tettek, hogy a patkányok ne férhessenek hozzám. Ebben az ágyban aludtam, egész ottartózkodásom idején. Helyzetem lassankint türethetőbbé lett, abban a fokban, ahogy megtanultam nyelvükön beszélni és kifejezhettem szükségleteimet. Ez a kisleány olyan ügyes volt, hogy néhányszor végignézvén vetkőzésem és öltözködésem, ő maga is fel tudott öltöztetni, bár én sohase kértem tőle, ha magam is megtehettem. Varrt nekem hét inget, fehérneműimet sajátkezüleg gyakran kimosta. Ő volt egyuttal a tanitónőm is, tőle tanultam meg a

nyelvükön beszélni. Ez úgy történt, hogy rámutattam valami tárgyra, mire ő megmondta annak a nevét, néhány nap múlva már magam kérhettem, ha valamire szükségem volt. Nagyön derék kisleány volt és alig negyven láb magas, korához képest igen kicsike. A kisleány *Grildrig*-nek nevezett el engem — ezt a nevet felkapta a család és később az egész ország. Ez a szó latinul körülbelül *nanunculus*-t, olaszul *homunculesino*-t jelent, én törpé-nek fordítanám. Ennek a kislánynak köszönhetem, ha abban a kietlen országban nem pusztultam el, míg ott voltam, nem váltunk el egymástól; én őt az én kis *Glumdalclitch*-emnek, vagyis dajkámnak neveztem. Nagy hálátlanság volna részemről, ha nem emliteném fel irántam táplált szeretetét és jóságát. Szivemből kívánom, bár lett volna módomban meghálálni jótéteményeit, ahogy megérdemelte, de ehelyett, attól félek, inkább szerencsétlen, bár ártatlan okozója voltam későbbi balsorsának.

Lassankint elterjedt a hír, hogy gazdám milyen furcsa állatot talált a mezőn: akkora csak, mint egy *splacnuk*, de különben emberformája van, emberi mozdulatai, beszél is, már sok szót megtanult az ország nyelvén, két lábon jár, szelid és kedves, jön, ha hívják, szótfogad, finom kis tagjai vannak és az arcüre lágyabb és finomabb mint egy hároméves grófkisasszonyé. Egy másik bérlő, gazdám szomszédja és jó barátja, eljött, hogy meggyőződjék, mi igaz a meséből. Mindjárt megmutattak, feltek az asztalra, ahol járkáltam, ahogy paran-

csolták, kardot huztam, bókoltam a vendég előtt, saját nyelvén megkérdeztem, hogy van, üdvözöltem őt, ahogy kis dajkámtól tanultam. Vendégünk öreg, rövidlátó ember volt, szemüveget vett fel, hogy jobban lásson: ezen hangosan kacagnom kellett, mert olyan volt a szeme, mintha a teli hold világítana üvegablakon keresztül. Gazdám családja rájött derültségem okára és hangosan velem nevettek, amin az öreg fickó elég bolondul méregbe jött. Ez az ember nagy zsupori volt; szerencsétlenségemre azt a gonosz tanácsot adta gazdámnak, hogy mint látványosságot mutogasson az országos vásáron, a szomszéd városban, félórányira (ami huszonkét mérföldet jelentett). Mindjárt gondoltam, hogy valami baj van, látván gazdámot és barátját hosszan sugdolózni, közben ugyanis gyakran rám mutatott, úgy rémlett, néhány szót is megértettem. Másnap *Glumdalclitch*, az én kis dajkám, elmondta nekem, miről volt szó. Ravaszul kikérdezte anyját, úgy tudta meg. A szegény kis leány mellére szorított és bánatában sirva fakadt. Félt, hogy a durva és otromba népek még valami kárt tesznek bennem, agyonszorítanak, vagy eltörik a lábamat. Azt is észrevette nyilván, hogy természetből fogva mily szerény vagyok, hogy vigyázok becsületemre, s mily méltatlanságot éreznék a gondolatban, hogy nyilvánosan pénzért mutogassanak a csöcseléknek. Papa és mama, ugymond, azt ígérte, hogy *Grildrig* az övé lesz, de most már úgy látja, épügy lesz, mint tavaly, mikor egy kis báránykát adtak neki, azt

mondták, az övé, és aztán, mihelyt a báránka meghizott, eladták a mézárosnak. A magam részéről, hogy őszinte legyek, nem féltem anynyira, mint kis dajkám. Erősen éltetett a remény, hogy majd csak visszanyerem szabadságomat, ami pedig azt a méltatlanságot illeti, hogy mutogatnak, mint holmi szörnyszülöttet, megnyugtattam magam, hogy hiszen idegen vagyok ebben az országban s hogy ezt a balesetet nem vethetik a szememre, ha visszatérek Angolországba: szerény véleményem szerint Nagybrittania királya, az én helyzetemben, ugyanígy járt volna, mint én.

Barátja tanácsát követve, gazdám beletett egy skatulyába és elvitt a szomszéd városba, ahol országos vásár volt. Kislányát is magával vitte, hátul ült, a nyeregkasban. Zárt doboz volt, amiben laktam, kis ajtóval oldalt, hogy ki és bejárhassak és néhány légnyílás is volt a tetején, kis dajkám babaágyából kivette a kis dunyhát, hogy arra feküdhessek. Ami engem illet, az ut nagyon megviselt, bár félóráig tartott csak: de vegyük hozzá, hogy a ló egyetlen lépésre kitett negyven lábat, emellett állandóan emelkedett és süllyedt alattam, úgy éreztem, mintha hajón volnék, dühöngő orkán közepette. Egy kis kocsmánál gazdám leszállt a lóról. Ott tanácskozott a korcsmárossal, előkészületeket tett, bérelt egy *grultrudot*, vagyis kikiáltót, jelentené a városban, hogy csodálatos teremtmény látható a Zöld Sas-ban, akkora csak, mint egy *splacnuck* (hat láb magas kis állatkája ennek a vidéknek), máskép azonban egészen olyan,

mint egy ember, több szót hibátlanul kiejt és számos szórakoztató és mulatságos tréfát mutat be.

A korcsma legnagyobb szobájában, háromszáz láb átmérőben, asztalra helyeztek. Kis dajkám az asztal mellett állt, alacsony széken, hogy vigyázzon rám és igazgasson. Hogy tolongás ne támadjon, gazdám úgy intézkedett, hogy egyszerre harminc embert eresszenek csak be. Mikor megtelt a szoba, becsukták az ajtót és én járkálni kezdtem az asztalón, ahogy kis dajkám parancsolta, kérdéseket tett fel, vigyázva, hogy csak olyat kérdezzen, amire felelni tudok és én feleltem is, oly hangosan, ahogy tőlem tellett. Többször a nézők felé fordultam, hajlongtam, üdvözöltem őket és beszéltem hozzájuk. Szeszszel töltött gyűszüből — Glumdalclitchtől kaptam — ittam az egészségükre. Kirántottam szablyámat és vagdalkoztam vele, mint a vivók. Kis dajkám szalmaszálát nyújtott át nekem, amit lándzsának használtam és szabályosan bökdös-tem vele a levegőt, ahogy fiatalon tanultam. Egy napon tizenkétszer harminc embernek mutattak be, annyiszor kellett ugyanazt a játékot, ugyan-egy végigjátszani, hogy végre halálosan kimerültem és bosszus is lettem, de egyre többen jöttek, mert híremet szétvitték, és végre csaknem betörte már az ajtót a nép. Gazdám saját érdekében vigyázott, hogy senki ne nyulhasson hozzám, csak a kis leány: óvatosságból deszkákat feszítettek fel az asztal körül, melyen belül kézzel nem érhettek el a nézők. Mégis egy vássott iskolásfiú egyenesen fejemre célzott egy

mogyoróval, hajszálnyira repült el a fülem mellett, feltétlenül szétlocscsantja az agyvelőmet, ha eltalál, mert akkora volt, mint egy uritök. Elég-tételül láthattam, hogy a kis csirkefogót jól ellátják és kilökik a szobából.

Gazdám kihirdette, hogy a legközelebbi országos vásár alkalmából újra mutogatni fog. Közben megfelelőbb járművet szerkesztett számomra, ideje is volt már, mert az első ut és nyolc órai munka ugy kimerített, hogy alig álltam a lábamon és szólni se tudtam. Három nap is beletellett, míg egy kicsit magamhoz tértem, addigra száz mérföldnyi szomszédságból mindennünzen zarándokoltak már az emberek, hallván híremet, hogy megtekintsenek. Harminc emberből állt az első szállitmány: különben gazdám a teljes szoba árát követelte olyankor is, mikor csak egy család nézett meg, ugy, hogy hosszú időn keresztül egész héten dolgoztam, szerdát kivéve, ez az ő sabbathjuk.

Gazdám, meggyőződván róla, mily szép keresetre tehet szert általam, elhatározta, hogy elvisz az ország legtekintélyesebb városába. Elintéztvén ügyeit és ellátva magát a hosszú utra, elbucsuzott feleségétől és 1703. augusztus 17-én, két hónappal partraszállásom után, utnak eredtünk a főváros felé, mely az ország közepén, mintegy háromezer mérföld távolságban fekszik. Glumdalclitch gazdám mögött ült a lovon, ölében tartotta kis lakó-dobozom, melyet előzőleg dereka köré erősített volt. Ezenkívül még csak egy szolgáló jött velünk, aki hátunk mögött lovagolt és a podgyászt hozta.

Gazdám úgy gondolta, hogy utközben mutogat majd a városokban, melyek mellett elhaladunk; vagy előkelőbb birtokok házaiban, ahol lehet számítani közönségre. Könnyű utunk volt. Glumdalclitch, azzal az ürügygyel, hogy fáradt, sokszor megállította a lovat. Sokszor kivett a dobozból, levegőzni, megmutogatta a környéket. Őt vagy hat folyón is keresztül gázoltunk, mélyebb és szélesebb viz mindegyik, mint a Nilus vagy a Gangesz, ők csak pataknak nevezték. Tíz hétig voltunk uton és tizennyolc nagyobb városban mutogattak, nem is szólva a magánbirtokokról és néhány faluról.

Október 26-án elértük a fővárost, amit ők *Lorbrulgrud*-nak, vagyis a Világegyetem Büszkeségének neveznek. Gazdám a főuton vett ki lakást, nem messze a királyi palotától. Jegyeket nyomtatott és meghívókat, melyek részletesen foglalkoztak velem. Három és négyszáz láb méretű szobát bérelt ki. Hatvan láb átmérőjű asztalt csináltatott, szélén három láb magas kerítéssel, ez volt az én színpadom. Naponta tizszer mutogattak, mindenek nagy ámulatára és meglegődésére. Most már türhetően tudtam beszélni nyelvükön és minden szót megértettem. Különben az abécéjüket is megtanultam és itt-ott írásban segitettem magamon: míg uton voltunk, Glumdalclitch volt a tanítóm és szabad óráinkban most ő oktatott. Kis könyv volt a zsebében, akkora mint egy térkép, holmi biblia vagy ilyesmi, ebből mutogatta a betűket és magyarázta a szavak értelmét.

HARMADIK FEJEZET.

(Szerzõt látni óhajtják az udvarnál. — A királyné megveszi szerzõt a bérlõtöl és odaajándékozza a királynak. — Szerzõ öfelsége nagy tudósaival vitázik. — Az udvarnál szerzõnek lakosztályt rendeznek be. — Szerzõ nagy kegyben áll a királynõnél. — Szerzõ hazája becsületéért helyt áll. — Szerzõ civódása a királyné törpéjével.)

Ilyen munka nap-nap után, nem maradhatott hatástalan. Néhány hét múlva jelentékeny változás állott be egészségemben. Mennél többet kerestem rajtam a gazdám, annál telhetlenebb lett. Elvesztettem étvágyamat és úgy lefogytam, hogy csak úgy lötyögött rajtam a bőr. A bérlõ végre észre is vette ezt és arra következtetett, hogy nemsokára meghalok, így hát azon volt, hogy utolsó napjaimban minél többet vegyen be rajtam. Míg így számolgatott, egy *sardraí*, vagyis kamarás jelent meg, az udvar küldötte, rendelettel, hogy azonnal vigyenek fel öfensége a királyné és hölgyeinek mulattatására. A hölgyek között volt, aki már

látott engem és csodákat beszélt öfelségének szépségemről, jó modoromról, értelmességemről, izlésemről. Öfelsége el volt ragadtatva tőlem. Térdreestem és azt a kegyet kértem, hogy királyi lábát megcsókolhassam, de ő kegyesen kis ujját nyujtotta felém, amit két kézzel öleltem át és csücskét ajkaimmal illetem, nagy áhítatot negélyezve. Öfelsége aztán kérdéseket intézett hozzám, hogy hol lakom, hol a hazám, merre jártam a világban. Világosan, néhány szóban válaszoltam. Megkérdezett, „volna-e kedvem az udvarnál maradni?“ Hajlongva válaszoltam, „hogy gazdám rabszolgája vagyok, de ha tőlem függene, boldog és büszke volnék, ha életemet öfelsége szolgálátára szentelhetném“. Ekkor megkérdezte gazdám, „eladna-e neki jó áron?“ Gazdám, aki különben is tartott tőle, hogy hamarosan elpusztulok, kész volt megválni tőlem és ezer aranyat kért. Azonnal kiutalták neki. Mind-egyik arany akkora volt, mint hatszáz tallér, de az ország méreteihez arányitva és tekintve az aranynak itteni nagy árfolyamértékét, az összeg alig tett ki annyit, mint ezer angol ginea. Ekkor azt kértem még, hogy „tekintve, hogy e perctől fogva öfelsége legalázatosabb alattvalója és vazallusa vagyok, engedtessek meg, hogy Glumdalclitch, aki oly gyöngéden és hüens annyi hozzáértéssel bánt velem, szintén szolgálatában maradhasson, mint dajkám és oktatóm.“

Öfelsége ebbe is beleegyezett, gazdám is szívesen látta, hogy leánya udvarképes lesz, a

szegény kis leány pedig alig tudta elrejteni örömét. Volt gazdám elbucsuzott tőlem, megjegyezve, hogy ime, milyen jó állást szerzett nekem, amire egy szót se válaszoltam, csak könnyedén biccentettem a fejemmel.

Őfelsége észrevette hideg magatartásom és mikor a bérlő távozott, megkérdezte, mi okom volt erre. Alázatosan válaszoltam: „hogy nem tartozom hálával volt gazdámnak, ha csak azért nem, hogy nem csapott agyon egy tehetetlen és ártatlan teremtetést, amit a földjén talált és hogy ezért a szivességért bőségesen megszolgáltam neki azzal a vagyonnal, amit a mutogatásom árán és eladásommal szerzett. És hogy az a munka, amit szolgálatában végeztem, elég lett volna ahhoz, hogy nálam tizszer erősebb igavonó állatot elpusztítson. Egészségemet különben erősen megviselte a robot. A nap minden órájában mulattatnom kellett a csöcselékét és ha gazdám nem tartott volna tőle, hogy hamarosan elpusztuulok, őfelsége nem kapott volna meg ilyen olcsón. De most, hogy nem kell félnem többé, ily nagy és nemes királynő pártfogása alatt, ki valóban ékessége a természetnek, kedvence a világnak, gyönyörűsége az alattvalóknak és a teremtés főnix-madara — úgy érzem, volt gazdám feltevése alaptalan — máris éledni érzem erőimet, legfelségesebb jelenlétének jótékony hatása alatt.“

Ez volt beszédem summája: nagy erőlködések közt és sok dadogással voltam képes elmondani. A beszéd utolsó része e nép sajátos

stilusában történt. Glumdalclitch-től tanultam néhány megfelelő mondatot, míg ideértünk.

A királyné, aki nagy elnézéssel hallgatta végig erőlködésemet, meg volt lepelve, hogy ennyi szellemet és modort tapasztal ilyen apró állatkában, mint én vagyok. Kezébe vett és bevitt a királyhoz, aki szobájába vonult volt vissza. Őfelsége, igen komoly és fenséges magatartású uralkodó, első pillanatra nem méltatva behatóbb szemléletre, hidegen azt kérdezte a királynétől: „mióta mulatja magát *splacnuck*-ok tenyésztésével?” — annak nézett, amint őfelsége tenyerén feküdtem, hasmánt. De a királynő, akinek rendkívül sok humora volt és igen éles észjárása, szépen talpraállított engem az íróasztalon és meghagyta, számolnék be magamról a királynak. Néhány szóban megtettem ezt is és erre beengedték Glumdalclitch-et, aki eddig az ajtó előtt állt és alig tudta türtőztetni magát, annyira féltett. A kis leány igazolta őfelsége előtt szavaimat, hogy miként érkeztem atyja házához s mi minden történt azóta.

A király, műveltség dolgában bármelyik alattvalójával vetekedő férfi, különösen a filozófiában és matematikában képezte magát szokatlan fokra. Látván, hogy egyenesen járok (mielőtt még megszólaltam volna), kijelentette, hogy nyilván önműködő kis szerkezet vagyok (Brobdingnag népe igen ügyes efajta konstrukciókban) és hogy igen nagy művész volt, aki szerkesztett. De mikor hallotta a hangomat is és rájött, hogy szabályszerű és helyes mondatokban beszélek, értelmes szavakkal, ekkor alig

tudta elrejtteni álmélkodását. Azzal a beszámolóval, amit idejöttömről adtam, semmiképen sem volt megelégedve, azt hitte, ezt az egész történetet Glumdalclitch sütötte ki az apjával, ezek tanítottak meg beszélni is, hogy annál nagyobb árat kapjanak értem. Ezzel a feltevessel több kérdést intézett hozzám, de én mindig értelmes válaszokat adtam, mely válaszoknak semmi hiánya nem volt, eltekintve rossz kiejtésemtől; és leszámítva néhány közönséges és parasztos szót, amit a bérlő házában tanultam, s melyek az udvar pallérozott beszédmodorához nem illettek.

Öfelsége három kiváló tudósát hívatta, szokás szerint ezek voltak heti beosztásban. Ezek az urak nagy figyelemmel és tüzetesen vizsgálták egy ideig alakomat: a végén nagyon különböző véleményeket nyilvánítottak. Abban mind a hárman megegyeztek, hogy nem szabályszerű és természetes uton kellett létrejönnöm, ugyanis nem találnak rajtam szerveket, melyek alkalmasak életfentartásomra: sem fára mászni, sem lukat furni a földbe nem tudok. Fogaimat hosszan vizsgálták és arra következtettek, hogy husevő állat vagyok, másrészt azonban sokkal gyengébb vagyok a legtöbb négylábunál. A földi egér, mely nagyságban hasonlít hozzám, sokkal fürgébb nálam, így hát igazán nem tudják elképzelni, miből élek: hacsak nem csigákból és bogarakból. De hozzátették, hogy tudományos okokból nagyon kétes ez a megoldás is. A nagytudásu urak egyike úgy vélte, hogy egyszerűen anyaméh-

magzat, vagy koraszülött lehetek. Társai azonban elvelették ezt, mert tagjaim fejlettsége ellentmond e fajta fellevésnek. Továbbá fel kellett ismerniök azt a tényt, hogy már több év óta élek, szakállam szőrei tisztán kivehetők nagyítóüveg segítségével. Az sem lehet, ugymond, hogy törpe vagyok: ilyen apró termet nem hasonlítható semmihez és nem származhatott az ő fajtájukból. A királynő kedvenc törpéje, a legkisebb ember az egész birodalomban, mégis csak volt vagy harminc láb magas. Hosszas tanácskozás után végre egyhangulag abban állapodtak meg, hogy *Relplum Scalclath* vagyok ami latinul *lusus naturae*-nak, vagyis a Természet Játéká-nak felel meg. Ezzel az eredménnyel, úgy vélem, Európa modern filozófusai is tökéletesen meg lehetnek elégedve, akik szakítva Aristotelesnek a természetfölötti okok mögé csupa tudatlanságot rejtő követőivel, minden nehézséget ezzel a nagyszerű szóval oldottak meg, a tudomány és emberi megismerés kimondhatatlan dicsőségére.

Miután ekként befejezték a vitát, szerényen néhány szó meghallgatását kértem magam is. A királyhoz fordultam: biztosítottam őfelségét, hogy olyan országból jövök, ahol sok millió hozzám hasonló ember él mindkét nemben, ahol fák, állatok, házak hozzánk arányitva teremnek, illetve épülnek, ahol tehát éppen olyan rendesen élhetek és táplálkozhatom, mint őfelsége bármelyik alattvalója ebben az országban. Ez a válaszom a tudós urak véleményére. A tudósok, hallván beszédemet, csak megvetően

mosolyogtak és gunyosan megjegyzték, hogy „a bérlő, akitől őfelsége megvett, alapos oktatásban részesített“. A király azonban értelmes ember volt: elküldte tudósait és odarendelte a bérlőt, aki szerencsére még nem hagyta el a várost. Először őt hallgatták ki, aztán szembesítették leányával, végre őfelsége meggyőződhetett róla, hogy hinnie kell szavaink valóságának. Megkérte a királynét, intézkedjék, hogy különös gonddal bánjanak velem, hogy Glumdalclitch ápolói állását továbbra is megtartsa, meggyőződve róla, hogy milyen bizalmas és jó viszonyban vagyunk egymással. Az udvarnál megfelelő szobát rendeztek be neki: melléje rendeltek egy kisegítőt, egy szobalányt és két szolgát; neki csak rólam kellett gondoskodnia. Az udvari asztalosnál kis dobozt rendeltek, ami hálószobául szolgált nekem, Glumdalclitchal együtt én adtam meg a méreteket. Ez az asztalos kitűnő mesterembernek bizonyult: vezetésem alatt három hét folyamán csinált fából egy kis szobát: ajtóval, mellékhelyiségekkel, alvófülkével. Fedelét e szobának fel lehetett emelni, a szép kis ágyat, melybe őfelsége kárpitósai derékaljat és vánkásokat csináltak, felülről engedték be esténként. Glumdalclitch reggel szépen kivette az ágyat, szellőztette, aztán sajátkezüleg megvetette, beeresztette felülről és lezárta a tetőt. Egy másik ügyes asztalos, aki híres volt játékbutorok készítésében, magára vállalta, hogy csinál nekem két szép kis széket, támlával, karokkal, meg két asztalt, egy szekrényt, mindent valami finom, elefántcsontszerű anyagból. A

szobát minden oldalán, alul is, fölül is puha vánkosokkal kitapétázták; esetleges rázkodtásokot elkerülendő, melyek ügyetlen szállítással járhattak, vagy kocsin, utközben veszélyeztettek. Az ajtómra kulcsot is kértem, egerektől és patkányoktól tartva. Számos eredménytelen kísérlet után végre csinált a lakatos egy akkorát, amilyent Brobdingnagban még nem láttak, dicsérettel legyen mondva, nagyobb magam se láttam a londoni kapukulcsok között. Ezt a kulcsot a saját zsebemben hordtam, attól féltemben, hogy Glumdalclitch el találja veszíteni. A királyné rendelt még ruhákat is nekem, a legfinomabb selyemből, biz' az vastagabb volt azért, mint nálunk holmi nyári ágytakaró, és eleinte nagyon kényelmetlenül állt rajtam; — de aztán hozzászoktam. A ruha honi divat szerint készült: félig kínai, félig perzsa modorban, de igen komoly és méltóságteljes egy mundér volt.

Hovatovább a királyné annyira megkedvelte a társaságomat, hogy nem is tudott ebédelni nélkülem. Asztalára odaállították az én kis asztalkámat, székestül, míg evett, Glumdalclitch zsámolyon állt az asztal mellett és kiszolgált engem. Volt teljes ezüst evőkészletem, ezüst tányérom és tálam, mindez a királyné edényeihez képest akkora volt csak, mint amilyeneket londoni játékkereskedésekben láttam, a babaszoba butorai között. Az én kedves kis dajkám mindezeket a tárgyakat a zsebében hordta, kis ezüst dobozban és ebéd közben egyenkint adogatta át nekem, miután sajátkezüleg megtisztított mindent. A királynéval kü-

lönben csak a két királyi hercegnő étkezett együtt: ezek egyike tizenhatéves volt, a másik tizenhároméves és egy hónapos. Őfelsége rendszeren maga vágott le nekem egy darab hust, amit aztán a tányéromra tett és nagy élvezettel figyelte, hogy aprítom fel és hogy eszem meg; ő maga (bár gyenge étvágyról panaszkodott) egy harapásra annyit kapott be, mint amennyiből tizenkét angol földmives megebédel, eleinte meglehetősen undorító is volt nekem ez a látvány. Egy pacsirtát, ami kilencszer akkora volt, mint holmi hizott walesi tyúk, csontostul, szárnyastul evett meg, hozzá kenyérdarabkákat tördelt, cipónagyságu falatokban. Aranykehelyből ivott, minden kortyra egy pintet. A kés, amivel evett, akkora volt, mint egy kasza: így aránylottak villa, kanál és egyéb evőeszközök. Emlékszem, egyszer kíváncsi voltam rá, milyen lehet az, mikor egy egész társaság ebédel együtt és Glumdalclitch el is vitt a nagy ebédhez, ahol legalább egy tucat ilyen kés és villa hadonászott és villogott egyszerre, be kell vallanom, soha ilyen borzalmas látványban nem volt részem.

- Udvari szokás, hogy szerdán (mint említettem, ez az ő pihenőnapjuk) a királyné és a mindkét nembeli királyi hercegek a királlyal ebédelnek (őfelsége közben igen megkedvelt): ilyen alkalmakkor őfelsége tányérjától balra, egy sótartó mellett terítettek nekem. Az uralkodót nagyon mulattatta társalgásom: érdeklődött, milyenek a szokások, erkölcsök, törvények és tudományok Európában és én minden

telhetséggel felelgettem. Igen világos értelmű és helyes ítéletű férfit lévén, néhány kitűnő megjegyzése volt mindarra, amit előadtam neki. Be kell vallanom azonban, hogy egyszer, amikor belemelegedve nagyon részletesen kitértem a mi tengeri és szárazföldi hadiállapotainkra: őfelségére, nyilván neveltetése hiányainál fogva, oly furcsán hatott előadásom, hogy felemelt, jobbkezére tett, hangosan és szivből hahotázni kezdett, a másik kezével gyengéden megfrikcskázott és megkérdezte, „milyen párthoz tartozom: a Whig-hez, vagy a Tory-hoz?” Aztán miniszterelnökéhez fordult, aki fehér pálcával állt a háta mögött (ez a pálcá akkor volt, mint legnagyobb hajónknak, a *Royal Sovereign*-nek főárbóca) és így szólt: „milyen ostoba dolog is minden emberi nagyság, ha ekkora férgek, mint ez itt, ilyen tökéletesen tudják utánozni”. És mégis — tette hozzá — e piciny lények közt is bizonyára vannak cím- és rangkülönbségek: kis fészkeket és vakandturásokat készítenek: amit aztán házaknak neveznek el és városnak: ruhákban és hintókban parádéznak; szeretnek, harcolnak, verekednek, csalnak és árulkodnak.” Így beszélt őfelsége hosszasan, míg én zavaromban és bosszúságomban elsápadtam, így hallván beszélni édes hazámról, Európa uráról, Franciaország ostoráról, az erény, jámborság, igazság és becsület fészkeről, a világ irigylett büszkeségéről. Miután azonban nem voltam abban a helyzetben, hogy elégtételt kérhessek e káromlásokért: volt rá időm, hogy érett megfontolás után rájőjjenek, hogy tulajdonképpen nem is tör-

tént sérelem. Hosszu hónapok folyamán ugyan is hozzászoktam az óriások látásához, minden tárgyat az ő arányaikhoz mérten láttam hovatovább és így lassankint elmúlt az a borzongás, amit először éreztem. Lassankint kezdtem úgy nézni őket, mintha holmi angol társaságban ülnék, urak és hölgyek között, akik hajlonganak, bókolnak, fecsegnek. Hogy őszinte legyek, sokszor kisértésbe estem, hogy éppen úgy ki nevessem őket, mintahogy a király nevetett mirajtunk. Viszont nem állhattam meg, hogy magamon is ne mosolyogjak, mikor őfelsége a királyné tenyerére téve a tükör elé állt velem, mely mindkettőnk alakját teljes életnagyságban adta vissza: roppant mulatságos látvány volt és sokszor, hozzászokva az ő méreteikhez, szinte úgy rémlett nekem, mintha alakom valóban százszorososan összezsugorodott volna.

Azonban semmi nem bosszantott és bántott annyira, mint a királyné kis törpéje — ez az emberke, tekintve, hogy eddig ő volt a legkisebb ember a birodalomban (valóban, azt hiszem nem volt harminc láb magas), állandóan felfujta magát és peckesen ellépkedett előttem, mikor az előszobában megjelent és én, az urakkal és hölgyekkel társalogva, az asztalon álltam. S nem állhatta meg, hogy néhány gunyos célzást ne tegyen az *alakomra*. Én úgy bosszultam meg magam, hogy öcsikémnek neveztem és kihívtam, jöjjön velem birkózni. Egy nap ez a szemtelen, modortalan tacskozó úgy felbosszankodott valamin, amit mondtam neki, hogy felkapaszkodott őfelsége karszékére, hirtelen, mi-

előtt védhettem volna magam, derékon kapott és beledobott egy tejszerű kannába, aztán usgye, elszaladt onnan. Fejjel lefelé buktam a tejfelbe és ha nem volnék jó uszó, életemmel fizethettem volna meg ezt a tréfát. Glumdalclitch a szoba másik felében volt éppen és őfensége annyira megrémült, hogy elvesztette a fejét. Kis dajkám azonban gyorsan odafutott, kimentett és megázott, miután jó félliter tejfelt lenyeltem. Azonnal lefektettek, a ruhám tönkrement, más bajom, hálaistennek nem esett. A törpét jól megkorbácsolták és büntetésből még hozzá kellett innia a tejfelt, amibe beledobott. Ezután el is vesztette a királynő kegyeit, nemsokára ez eset után, nagy örömmre, odaajándékozták egy magasrangu hölgynek. Így nem bosszúlhatta meg magát, amitől tartottam.

Ez a kis törpe már egyszer üzött velem effajta tréfát, amin a királynénak, dacára bosszúságának, kacagnia kellett: már akkor elkergették volna, ha én nem vagyok nagylelkű és nem kérek kegyelmet számára. A dolog úgy történt, hogy őfensége velőcsontot evett, s miután kiürítette, az üres csontot álló helyzetben rátette a tányérjára. A törpe felhasználta az alkalmat, mikor Glumdalclitch az almárium mellett állott háttal, felkapaszkodott a zsámolyra, melyen kis dajkám szokott állni, hogy nekem szolgáljon és hirtelen derékon ragadva, két lábamat összeszorította és bedugott derékig a csontba, ahonnan nem tudtam kikecmeregni és nagyon tréfás látványt nyújtottam. Percekig nem tudták, hová lettem, mert méltóságomon

alulinak véltem, hogy kiabáljak. Szerencsére a csont már nem volt meleg és így combjaim nem sülték össze, csak a cipőm és harisnyám ment tönkre. Közbelépésemre a törpét csak néhány korbácsütéssel büntették meg.

A királyné gyakran tréfálkozott féltékenységem és többször nevetve kérdezte, hogy az én hazámban mindenki olyan gyáva-e, mint én? Ennek az volt az oka, hogy nyáron át az ország tele van legyekkel és ezek a gyüölött állatok, mindegyik akkora, mint egy-egy hizott veréb, örökös döngésükkel egy percnyi békét nem hagytak nekem, gyakran ráültek az élelemre és undok ürüléküket és tojásaikat ott hagyták, amit csak én láthattam, a benszülöttek nem, apróbb tárgyakkal szemben látásuk meglehetősen tompa. Néha meg rászálltak az orromra és a homlokomra, példátlanul kellemetlen érzés volt ez, pláne, ha hozzávesszük, hogy többnyire mindenféle utálatos büzőket hoztak magukkal. Azt a ragadós anyagot is láthattam, melynek segítségével, természettudósaink szerint, képesek a menyezeten mászkálni. Ez utálatos állatok elzavarása sok fáradságomba és bosszuságomba került. Mindig összerázkódtam, mikor rám szálltak. A törpe sokszor mulattatta magát azzal, hogy elkapkodta a legyeket a levegőben, mint nálunk az iskolásgyerekek, aztán az orrom alá eresztette őket, hogy megijesszen és a királynét szórakoztassa. Én viszont gyakorlattal odáig vittem, hogy zseb-késem segítségével a levegőben felnyársaltam a

legyeket: hovatovább olyan ügyességre tettem szert ebben, hogy mindenki megbámult.

Egyszer Glumdalclitch dobozommal együtt kitett a nyitott ablakba, hogy friss levegőt szivhassak. Ahhoz sohasem volt bátorságom, hogy dobozomat spárgán kilógattassam az ablak elé, mint ahogy nálunk a kanári-kalickákat szokták. Kinyitottam egyik ablakomat és asztalhoz ültem, hogy reggelire elfogyasszak egy darab édes kalácsot. Ekkor vagy husz darázs röpiült be az ablakon, melyeket a cukor illata csalt be és olyan dongást vittek véghez, mint megannyi duda vagy trombita. Volt köztük, amelyik megfogta a kalácsomat és elvitte darabokban, mások a fejemre szálltak és elkábítottak lár-májukkal, fulánkjaikat nyujtogatták és én borzasztóan megijedtem. Mégis volt annyi bátorságom, hogy felugorjak és késemmel védekezem. Nehányat megöltem, a többi kirepiült és én becsuktam az ablakot. Ezek a darazsak akkorák voltak, mint egy-egy fogoly, néhánynak kihuztam a fulánkját, mely másfél hüvelyk hosszú lehetett és éles, mint a tű. Négy fulánkot szedtem ki, gondosan megőriztem, hazatérve, más ritkaságok közt ezeket is mutogattam Európa több városában. Hármát a greshami egyetemnek ajándékoztam, a negyediket megtartottam.

NEGVEDIK FEJEZET.

(A város leírása. — Javaslat új térkép készítésére. — A királyi palota és a főváros. — Hogy utazik a szerző. — A főtemplom leírása.)

Glumdalclitch társaságában eleget utaztam ahhoz, hogy körülbelül számot adhassak az olvasónak a birodalom arányáról és természetéről: legalább is Lorbrulrud, a főváros kétezer mérföldnyi körzetében. A királyné ugyanis, ha utazott, messzebb nem követte soha férjét: inkább letelepedett és várt, míg őfelsége visszatért a határról.

Ennek a királynak birtoka egészben hat-ezer mérföld hosszú és ötezer mérföld széles. Arra kell következtetnem, hogy a mi geográfusaink nagyon tévednek, mikor azt hiszik, hogy California és Japán között csupa tenger van. Mindig is sejtettem, hogy e két part között igen nagy szárazföld fekszik, mely Nagytatárország tömegével egyensúlyt tart. A geográfusok nagyon jól tennék, ha kiigazítanák térké-

peiket és Amerika északnyugati partjához közel új, nagy földrészt vennének fel, amiben szívesen állók segítségükre.

A királyság áll egy félszigetből, melyet északkeleten harminc mértföld magas hegylánc határol. E hegylánc csucsai csupa tűzokádók és így lehetetlen azon áthatolni: éppen azért az ország tudósainak fogalmuk sincsen arról, milyenfajta emberek laknak e hegyláncon túl, ha egyáltalán laknak. Másik három oldalát e szigetnek az óceán határolja, a folyók torkolata azonban annyira tele van hegyes sziklával s a tengerpart oly durva, hogy egyetlenegy kikötőjük sincsen; a legkisebb csónak sem hagyhatja el e partokat. Így aztán ez a nemzet teljesen el van zárva a világ többi részétől. A folyók viszont tele vannak hajókkal és igen sok és jó haluk van. Tengeri halat nem igen esznek: ezek ugyanis akkorák csak, mint az európai tengerekben mindenütt s így nem érdemes halászni rájuk. Mindebből nyilván következik, hogy a természet kizárólag ezen a területen alkotott ilyen rengeteg nagyságu állatokat és növényeket: ennek a jelenségnek az okát találják meg a bölcsészek. Néha-néha egy bálna, vagy cethal kerül a partra, ezt a közönséges halásznép kiszedi és étvágygval elfogyasztja. Láttam bálnákat oly óriásra nőve, hogy egy ember alig bírta el a vállán, az effajta példányokat behozzák látványosságu Lorbrulgrudba. Egy ilyen bálnát láttam egyszer a király asztalán, ahol csemegéül szolgált, de úgy vettem észre, őfelségének nem ízlett. Azt hiszem, tulkövérenek

találta, bár a magam részéről láttam Grönlandban nagyobbakat is.

Az ország igen népes: ötvenegy nagy városa van, száz erődítménye és igen sok falva. Leirom Lorbrulgrudot az olvasó mulattatására. A főváros két egyforma nagy városrészből áll, melyeket folyó választ el egymástól. Mintegy nyolcezer háza van és százezer lakója. Hossza három *glomglung* (körülbelül ötvennégy angol mérföld), szélessége harmadfél *glomglung*. Területét magam mértem le egy a király által rendelt térképen, melyet e célra szétteritettem a földön, csak száz láb hosszú térkép volt. Meztőláb végigmentem rajta, számoltam a lépéseket és meglehetősen pontos eredményt kaptam.

A királyi palota nem szabályos épülettömb: sok, összehalmozott kastélyból áll, körzete mintegy hét mérföld. Főoszlopainak magassága kétszáznegyven láb: vastagsága ehhez mért. Részemre és a kis dajkám használatára állandó kocsit tartottak nekünk, gyakran kocsikáztuk be a várost meg a boltokat, ilyenkor kis dajkám kivett a dobozból, hogy jobban lássak: házakat, népeket, miegymást. Kocsink körülbelül akkora volt, mint a Westminster tere, de nem oly magas, mint a westminsteri dóm, biztosan különben nem tudnám ezt se megállapítani. Egy napon a nevelőnő megállította a kocsit több bolt előtt, mire a koldusok, fehasználván az alkalmat, odatolakodtak, hogy a legocsmányabb látványt nyujtsák, ami európai szemnek valaha látni adatott. Volt köztük, teszem fel, egy aszszony, akinek rák volt a mellén: borzalmasan

megdagadva és tele lukakkal. Két-három akkora luk volt benne, hogy mindenestül belefértem volna. Volt egy ember, akinek akkorára dagadt a feje, mint öt gyapjuzsák, egy másiknak husz láb magas falábai voltak. A legutálatosabb azonban az a sok tetű volt, ami a rongyaik között mászkált. E férgek alakját és formáit szabad szemmel jobban láthattam, mint mikroszkópon keresztül a mi tetveinket: csuf csápjaikkal úgy tapogatóztak és turkáltak, mint a disznó az orrmányával. Először láttam ilyet, egyetkettőt felboncoltam volna, ha az ehhez szükséges szerszámokat nem hagytam volna a hajón; a látvány különben oly utálatos volt, hogy a szó szoros értelmében felfordult a gyomrom.

A királyné különben készítettett számomra egy kisebb dobozt, tizenkét láb átmérőben és tiz magasságban, kényelmesebb utazás céljából. (Rendes, otthoni dobozomat ugyanis nem lehetett kényelmesen ölben hordani és nagyon rázott emellett.) Ugyanaz a kézműves csinálta: négy-szögű szoba volt, három falán három ablakkal, az ablakok előtt vasrácsok, hogy hosszabb utak esetén valami szerencsétlenség ne történjék. A negyedik falon kívül két kampó volt, ezen keresztül szíjjat lehetett huzni, amit aztán a dereka köré fűzött, aki szállított. Ez rendszerint valami megbízható és hű cseléd kötelessége volt, akit magam jelöltem meg, olyankor, mikor őfelségét kísértem uton, vagy a kertbe mentünk, vagy látogatásokat tettem magasrangu hivatalnokoknál, minisztereknél és Glumdalclitch nem jöhetett velem. Itt megjegyzem, hogy csakhamar

megszerettek és igen megbecsültek az államférfiak, amit úgy hiszem, inkább öfelsége pártfogásának, mint saját érdemeimnek köszönhettem. Ha uton voltunk és én kifáradtam már a rázástól, a lovas szolga rendszerint lecsatolt a derekáról és maga elé, egy vánkosra helyezte a dobozt, mire a három ablakon keresztül kényelmesen szemlélhettem a vidéket. Különben rugós matrác is volt kis szobámban, meg egy függőágy, meg két szék, egy asztal: mindez ügyesen a padlóhoz erősítve csavarokkal, így nem estek szét a butorok, mikor uton voltunk és rázott a ló, a rázáshoz különben hosszú tengeri utazásaim folyamán eléggé hozzászokhattam.

Mikor kedvet kaptam a várost megnézegetni, Glumdalclitch az ölébe vette ezt az utidobozt és úgy mentünk. Kis dajkám maga — honi szokás szerint — hordszékekben ült, amit négy ember vitt, mellettünk két livrés szolga haladt, kétoldalt. A nép, mely igen sokat hallott felőlem, rendesen odagyűlt a hordszék köré, ilyenkor kis dajkám megállította az embereket, kivett a dobozból, tenyerére tett és úgy mutogatt az embereknek.

Egyszer nagyon szerettem volna látni a nagy templomot és a hozzá tartozó tornyot: állítólag a birodalom legszebb épülete. Kis dajkám odavitt, de be kell vallanom, csalódtam várakozásomban, hiszen ennek a toronynak magassága, a földről egészen csucsáig, mindösszesen háromezer lábat tett ki. Ha a benszülöttek természetéhez arányitom a méreteket, ez a torony

nagyság dolgában messze mögötte marad a salisbury-i toronynak. De nem akarok lekicsinyelni oly nemzetet, melynek annyi hálával tartozom, hozzáteszem hát, hogy e híres torony szépsége és pompája teljesen egyensúlyozza magasságának esetleges fogyatékoságát: a falak száz lábnyi vastagságu nyers kőből építvék — egy-egy kőköcka álmérője negyven láb, — császárok és istenek pompás szobrai márványból: a mélyedésekben úgy merédeznek, mint megannyi kolósszus. Megmértem egy ilyen szobornak kisujját, mely letörött és leesett s az omladék között észrevétlenül hevert: teljes négy lábat tett ki a hossza, meg egy hüvelyket. Glimdalclitch különben felszedte, zsebkendőbe csavarta és hazavitte játékszerei közé, nagyon szerette a játékokat, mint a korabeli kisleányok általában.

A király konyhája, meg kell adni, előkelő egy épület. Boltos teteje hatszáz láb magasságban mered fejünk felett, legnagyobb kemencéje akkora, mint a londoni Szent-Pál templom: tíz lépés hujja csak, direkte ebből a célból, megmértem az utóbbit, mikor hazatértem. Alig találnék hitelre, ha elmondanám, mekkorák a takaréktüzhely, a lábasok és köcsögök, a koncok, amiket nyársra huznak, az üstök és más felszerelések. A szigorú kritikus bizonyosan azt mondaná, hogy éppen ugy nagyvölök, mint minden utleiró, pedig inkább attól tartanék, hogy a hitelenségtől való félelmemben a másik végletbe estem: és hogy, ha könyvem az ő nyelvükre valaki lefordítja és kezükbe kerül: Brobdingnag királya és népe méltán veti szememre, hogy

igaztalanul kisebbittem leírásomban az ő rengeteg arányaikat.

A király ritkán tart hatszáznál több lovat istállójában, ezek ötven-hatvan láb magasak: ha ünnepnapokon kilovagol a városba, rendszeren ötszáz lovas kíséri, pompa kedvéért. Szébb, ragyogóbb képet nem láttam soha, mint ez a felvonulás, csak később, egyszer, mikor csatarendbe állítva szemlélhettem a katonákat, amiről még beszélni fogok.

ÖTÖDIK FEJEZET.

(Szerző néhány kalandja. — Egy bűnöst kivégeznek. — Szerző a hajózás tudományában jeleskedik.)

Alapjában nagyon boldogan éltem volna, ha kicsinységem nem válik néhány nevetséges és borzasztó eset okozójává. Ezek közül néhányat bátor leszek elbeszélni. Glumdalclitch gyakran kivitt a várkertbe, kivitt a dobozból, tenyerébe fogott, vagy letett a földre, hogy járkálhassak. Egy napon a törpe (még mielőtt a királyné elajándékozta) kilopózott utánunk. Kis dajkám letett a földre és találkoztunk egy törpe almafa alatt, amit brobdingnag-i nyelven is így hívnak: és én nem állhattam meg, hogy goromba célzást ne tegyek, mely közte és a fa között bizonyos szójátékban kapcsolatot fejezett ki. A vásott fickó megvárta, míg a fa koronája alá kerülök és akkor megrázta: vagy egy tucát, hordónagyságu alma zuhogott le kétoldalt, ijedtemben lehajoltam, mire egy alma hátamra esett, úgy, hogy elterültem a földön — de nem sérültem meg és kérésemre megbocsá-

tottak a törpének, tekintve, hogy én kezdtem az ingerkedést.

Egy másik napon Glumdalclitch letett a puha pázsitra, míg ő és a nevelőnő kissé távolabb sétált. Egyszerre oly heves jégeső szakadt ránk, hogy levert a lábamról és amint így feküdtem, a jég úgy puffogott a hátamon, mintha kemény tennis-labdákkal hajigálnának. Nagy erőlködéssel, négykézláb menekültem és elbujtam egy tuja-fa ágai közé, de úgy tele voltam tetőtől-talpig daganatokkal és kék foltokkal, hogy három napig nem hagyhattam el a házat. Az olvasó ne csodálkozzék ezen: a természet Brobdingnagban mindent oly méretekben hoz létre, hogy ott egy jégszem tizszer akkora mint Európában; tapasztalásból állíthatom ezt, mert néhány jégszemet lemértem.

Ebben a kertben még egy igen veszélyes kalandon mentem keresztül, mikor egyszer kis dajkám, eléggé biztosnak látszó helyen letett a földre és magamra hagyott (gyakran kértem erre, hogy zavartalanul átengedhessem magam gondolataimnak). Ezuttal, kényelemből, nem hozta magával a dobozt, melyben laktam. Néhány hölgy társaságában a kert más részébe mentek sétálni. Mikor már olyan messze voltak, hogy nem is hallhatták kiáltásom, jött egy kis fürjész-kutya, melynek gazdája véletlenül erre járt, szájába vett, elszaladt velem, elvitt a gazdájához, szép óvatosan letett a földre és a farkát csóválta. Szerencsére olyan jól nevelt kis kutya volt, hogy fogai között nem sérültem meg, még csak a ruháimat se tépte el. Gazdája, egy szegény ker-

tész, aki igen jól ismert, mindig nagyon jól bánt velem; igen megrémült, felemelt a földről és megkérdezte, hogy vagyok? amire én nem tudtam válaszolni, mert egészen elállt lélegzetem az ijedtségtől. Mikor egy kicsit magamhoz tértem, elvitt kis dajkámhoz, aki közben visszament arra a helyre, ahol hagyott és halálos aggodalomban volt miattam, hogy nem talált és kiabálására nem válaszoltam. Összeszidta a kertészt, a kutyáját, az esetet különben elhallgatták és nem tudták meg az udvarnál, kis dajkám félt a királyné haragjától, a magam részéről pedig úgy vélekedtem, hogy ez a kaland, ha kiderül, semmiképpen nem öregbiti tekintélyemet.

Ez az eset óvatosabbá tette Glumdalclitch-t: ezentúl, ha házon kívül voltunk, soha nem tévesztett szem elől. Ez nekem kellemetlen volt és inkább sokszor elhallgattam, ha valami történt velem. Egyszer például kánya kóválygott a fejem fölött: le is csapott és meg akart ragadni a karmaival. Kardot rántottam és elzavartam. Máskor felmásztam egy vakondtúrásra és nyakig süppedtem a lyukba, melyből az állat kidobálta a földet. Holmi említésre sem érdemes hazugságot találtam ki, hogy ruháim mocskos állapotát megmagyarázzam. Egyszer esontomat törtem: egy csigaházban botlottam meg, mikor sétaközben lehorgasztott fejjel szegény hazámra gondoltam.

Már nem emlékszem rá, vajjon örültem-e neki, vagy boszantott, látván, hogy a kis madarak egyáltalában nem ijedtek meg tőlem,

ha utjaink keresztezték egymást: alig rőfnyire tőlem nyugodtan szedegették a magokat, gilisztákat, mintha senki se közeledne feléjük. Emlékszem, egy rigó egyszer odáig ment a szemtelenségben, hogy csőrével kikapta kezemből a kalácsomat, amit csak az imént kaptam Glumdalclitch-től reggelire. Ha meg akartam fogni egy ilyen madarat, vakmerően nekem jött, megcsipte a kezemet, úgy hogy örültem, ha eldughattam előle: aztán nyugodtan folytatta a keresgélést, egyet csipogott és nem törődött velem. Egyszer nagyon méregbe jöttem, fogtam egy erős dorongot és úgy hozzávágtam egy tengelicéhez, hogy menten felborult: két kézzel ragadtam meg és diadallal vittem kis dajkámhoz, hogy majd eldicsekszem neki. De utközben kiderült, hogy a madár csak elkábult; egyszerre magához tért és dacára, hogy óvatosan eltartottam magamtól és körmeit, csőrét nem használhatta: szárnyaival jobbról-balról oly hevesen kezdte csapkodni a fejemet, hogy huszszor is azon voltam: inkább eleresztem. Kinos helyzetemből egy szolga mentett ki, kitekerte a madár nyakát és másnap, a királyné parancsára, feltálalták nekem ebédre. A tengelice, ahoggy így magam elé képzelem, valamivel nagyobb volt, mint egy struc.

Az udvarhölgyek gyakran meghívták Glumdalclitch-et és megkérték, hozna magával, hogy láthassanak és foghassanak. Gyakran tetőtől-talpig levefköztettek és betettek a keblükbe, ami nagyon kellemetlen és ellenszenves érzés volt, mert, hogy őszinte legyek, a bőrük-

ből nagyon kellemetlen illatu párák áradtak. Ezt nem azért mondom, mintha pletykálni akarnék eme hölgyekről, kiket nagyon tiszteltem és becsültem, de gondoljuk meg, hogy szaglószerzem, kicsinységemhez képest, sokkal élesebb volt s hogy ezek az igen tisztelt hölgyek amellettt éppen olyan elragadóak lehettek a kedvesük szemében, mint hasonló rangu angol nők. És természetes szagukat még sokkal elviselhetőbbnek találtam, mint illatszereiket: ez utóbbiaktól gyakran elájultam. Emlékszem, egyszer Liliputban, mikor aznap sokat mozogtam, egyik barátom panaszkodott, hogy nem lehet elviselni a szagomat. Pedig ebben a tekintetben sokkal tisztább vagyok, mint a legtöbb angol férfi. Természetesen ennek a barátomnak szaglószerve az enyémhez képest annyival élesebb és finomabb volt, mint az enyém, a brobdingnag-beliekhez viszonyítva. E ponton meg kell jegyezmem, hogy kivétel csak királynőm és a kis Glumdalclitch képezett: ezeknek az illata igen kellemesen és jólesően hatott rám.

A legkellemetlenebb mégis az volt, mikor az udvarhölgyek közt tartózkodtam, hogy látnom kellett: ezek a nők ugy tekintettek, mintha nem volnék se férfi, se nő: néha meztelenre vetkőztek előttem, míg én ott álltam a toalett-asztalon, alig néhány lábnyira meztelen bőrüktől. Meztelenségük különben a legkevésbé sem hozott kísértésbe, vagy keltett más indulatot bennem, mint undort és ellenszenvet: bőrük oly durva, egyenetlen és tarka volt az én szememben, tányérnagyságu foltokkal, szeplőkkel,

szörszálakkal, melyek itt-ott madzagvastagságúak voltak, nem is beszélve testük egyéb részleteiről. Aztán meg minden további ceremónia nélkül szükségleteiket is elvégezték jelenlétben; háromtonnás edények szolgáltak erre a célra, melyek nagyon gyakran egyszerre teltek meg. Volt köztük egy nagyon csinos, vidám, tizenhatéves leány: ez néha szétterpesztett lábakkal ráültetett mellbimbóira és más, sajátágos tréfákat is kieszelt, olyanokat, hogy az olvasónak meg kell bocsátania, ha nem térek ki a részletekre. Annyira ellenszenves volt nekem ez az enyelgés, hogy megkértem Glumdalclitch-t, gondoljon ki valamit, hogy ne kelljen többet találkoznom ezzel a hölgygyel.

Egy napon eljött hozzánk a nevelőnő unokafivére és kért bennünket, kísérjük el őt, kivégzés lesz. Az elítélt ennek az urnak egyik legjobb barátját gyilkolta volt meg. Glumdalclitch, bár természettől gyöngédszivű leányka volt, ráhagyta magát venni, hogy velök tart; a magam részéről kíváncsiság fogott el, bár nem szeretem az effajta véres jeleneteket. Az elítéltet székre kötözték, mely a vérpadon állott: negyven láb hosszú pallossal egy csapásra szelték le a fejét. A vénákból és artériákból oly magasra szökkent fel a vér, hogy a versailles-i szökőkutakat nem is hasonlíthatom e vérsugárhoz és a fej olyan dübörgéssel esett a földre, hogy összerázkódtam, bár fél angol mérföldnyi távolságból néztem a kivégzést.

A királyné, aki szívesen hallgatta utazásaim történetét, s aki minden alkalmat felhasz-

nált, hogy felvidítson, ha szomorunak látott: egyszer megkérdezte, hogy tudok-e bánni evezővel és vitorlával és hogy nem lenne-e jót az egészségemnek effajta testgyakorlat? Mondtam, hogy értek hozzá, mert bár tulajdonképpen seborvos vagyok a hajón, veszélyes helyzetekben sokszor kellett úgy dolgoznom, mint egy közönséges matrónak. Azonban nem tudom elképzelni, hogy mutassam be ügyességem Brobdingnag-ban, ahol a legkisebb csolnak nagyobb, mint a mi hadihajóink, meg aztán akkora csolnak, mint amilyen nekem kell, aligha járhatna az ő folyóikon. Ófelsége erre kijelentette, hogy „ha megadom a méreteket, saját asztalosával csináltat nekem megfelelő csolnakot és gondoskodik vizről is, ahol vitorlázhatók“. Az asztalos igen ügyes ember volt és vezetésem alatt tizenegy nap folyamán csinált nekem egy pompás kis vitorlás csolnakot, teljes felszereléssel, amibe volt hely hat magamfajta embernek. A királyné ugy el volt ragadtatva, mikor meglátta a kis remekművet, hogy ölbe-kapta és bevitte a királyhoz, aki rögtön beletette egy vízzel telt ciszternába, beleültettek, de a víz oly sekély volt, hogy nem használhattam evezőimet. A királyné ekkor csináltatott fából egy tartályt, háromszáz láb hosszút, ötven láb széleset és nyolcvanegy láb mélyet, ezt jól beken-ték szurokkal, hogy ki ne folyjon a víz és egy külső szobának a fala mellé állították. A tartá-lyon oldalt volt egy csap, melyen keresztül le-vezethettük a vizet, ha megposhadt, két szolgál-tán kényelmesen megtöltötte újból. Ebben a

csolnakban evezgettem ezután a magam és a királyné meg az udvarhölgyek mulattatására: ügyességemmel és fürgeségemmel nagyon meg voltak elégedve. Néha meg felfeszítettem a vitorlát és kormányoztam. A hölgyek legyezőkkel hajtották felém a szelet, ha meg kifáradtak, két szolga fujt levegőt a vitorlák alá, így bizonyítottam be a vitorlák és kormány kezelésében való jártasságomat. Ha meguntuk a játékot, Glumdalclitch visszavitte csolnakomat szobájába és felfüggesztette egy szögre száradni.

Egy ilyen csolnak-kirándulás alkalmából oly kalandban volt részem, mely könnyen életembe került volna. Egyik hölgy, mikor jólelkűen felemelt, hogy beletegyen a csolnakba, véletlenül kiejtett a kezéből: negyven láb magasságból estem és feltétlenül ott pusztulok, ha szerencsére nem áll ki a derék asszony kebléből egy gombostű: ebben fennakadt a ruhám és a nadrágtartóm és így lógtam a levegőben, míg Glumdalclitch segítségemre nem sietett.

Máskor egy ügyetlen szolga, aki viztartályomat rendesen megtöltötte, a vederből gondatlanul beleöntött egy véletlenül odakerült nagy békát. A béka elrejtőzött a víz fenekén, de mikor evezni kezdtem, hirtelen feljött, felkapaszkodott a csolnakomra és súlyával annyira lenyomta annak egyik oldalát, hogy a másik oldalra nehezedeve alig tudtam fentartani az egyensúlyt. Aztán beugrott a csolnak közepére, átugrott a fejem fölött, undorító, ragadós nyálkával borítva el vállaim és arcom. Nagy fejével valami hihetlenül otromba és rut

szörnyeteg volt: mégis arra kértem Glumdalclitch-t, ne segítsen nekem, majd elbánok velem magam is. Egy evezővel addig ütöttem a fejét, míg megunt a és visszaugrott a vízbe.

Brobdingnag-i tartózkodásom alatt azonban legnagyobb veszélybe egy majom döntött, mely az egyik szakács tulajdona volt. Glumdalclitch bezárt a szobájába, valami dolga volt, vagy meglátogatott valakit. Nagy forróság volt, a szoba ablakát nyitva hagyták és nyitva volt annak a nagyobbik doboznak az ablaka is, melyben, kényelmi szempontból, tartózkodtam. Hát amint nyugodtan, gondolkodva üldögéltem az asztalom mellett, egyszerre hallom, hogy valami nagy zuhanással beugrik az ablakon és fel és alá ugrándozik a szobában. Bár igen megijedtem, mégis kinéztem az ablakomon és ekkor egy mókás, furcsa állatot pillantottam meg: mindenféle furcsa fintort vágott, odajött a dobozomhoz, kíváncsian nézegette, bekukkantott az ajtón és az ablakon. A doboz legszélső sarkába húzódtam vissza, de mikor a majom mind kíváncsiabban kezdett szimatolni, úgy megrémültem, hogy elvesztettem lélekjelenlétem. Hiszen legegyszerűbb lett volna, ha elbujok az ágy alá. A majom, miután egy ideig szimatolt és fintorgott, végre megszagolt engem: benyújtotta egyik kezét ablakomon, egészen úgy, ahogy a macskák játszanak egerekkel és minden húzódozkodásom dacára, megcsipett a kabátom szárnyánál. Kirántott, áttett a másik kezébe és a melléhez szoritott, mintha meg akarna szoptatni, vagy ahogy majmok kis macskákat szoktak maguk-

hoz szoritani. Mikor ellenálltam, oly erővel szoritott, hogy jobbnak láttam, ha átengedem magam enyelgéseinek. Az egyik kezével ugyanis gyöngéden simogatta az arcomat: alapos okom volt hinni, hogy kicsiny majomnak tart. Egyszerre megzörrent az ajtó, mintha valaki be akarna jönni, ekkor a majom felriadt, kiugrott az ablakon, fel a bádogcsatornán, három lábbal kapaszkodott, a negyedikbe fogott engem és felmászott a szomszéd ház tetejére. Hallottam, amint Glumdalclitch hangosan felkiált az ablakban: szegény leányka csaknem elvesztette az eszét, az egész kastély felriadt, szolgák jöttek, lajtorjákkal. Az udvarról százan meg százan nézték, hogy ül velem a majom a háztető legszélső csucsán, hogy szorit magához az egyik kezével és hogy etet a másikkal; pofazacskójából ugyanis mindenféle magokat szedett ki és beletömte erővel a szájamba, ha nem akartam elfogadni. Sokan nem állhatták meg, hogy ne nevéssenek, ezekre igazán nem lehet haragudni, mert ez a látvány valóban neveltséges volt minden szemlélő számára, kivéve engem. Egyesek kövekkel dobálták a majmot, hogy elereszsen, ezt az eljárást azonban gyorsan betiltották, mert könnyen engem érhetett volna egy kő.

Végre lajtorját támasztottak a házhoz és néhány szolga felmászott. Mikor a majom ezt látta, hirtelen eleresztett és ráejtett egy fedőcserépre — három lábbal ugyanis nem tudott elég gyorsan menekülni — és megugrott. Ott feküdtem most a cserepen és minden pillanatban azt vártam, hogy valami szél elkap és le-

sodor: ötszáz rőfnyire a föld felszínétől, vagy hogy elszédülök és fejest zuhanok a csatornán keresztül, de ekkor egy derék fiu, kis dajkám egyik szolgája, odaért, gyorsan belecsusztatott nadrágzsebébe és épségben leszállított a földre.

Majdnem megfulladtam volt attól az undorító kotyvaléktól, amit a majom a szájamba gyömöszölt: kis dajkám tüt szedett elő és ki-kotorta vele a szájamat, utána háyni kezdtem, ami nagymértékben megkönnyített, mindazonáltal oly gyöngé voltam és annyira tele kék foltokkal, az ostoba állat szorongatásai következtében, hogy tizennégy napig nem hagyhattam el az ágyat. A király, királyné és az egész udvar naponkint érdeklődött hogylétemről, a királyné többször személyesen meglátogatott betegségem alatt. A majmot leölették és szigorú rendeletet bocsátottak ki, hogy semmi effajta állatot nem szabad a palota közelébe hozni.

Mikor felépülésem után meglátogattam öfelségét, hogy érdeklődését és jóságát megköszönjem, kegyes volt kalandomon tréfálkozni. Megkérdezte: „milyen gondolataim és elmélkedéseim voltak, mikor a majom kezében feküdtem, izlett-e az étel, amivel etetett s hogy a háztetőn lengedező friss levegő hozzájárult-e étvágyam fokozásához?” Szerette volna tudni, „mit tettem volna hasonló körülmények között, ha otthon vagyok hazámban?” Azt feleltem öfelségének, hogy „Európában csak olyan majmokat ismerünk, melyeket látványossággként hoznak idegen földrészekből s hogy ezek oly kicsinyek,

hogy kényelmesen elbánnék egy tucattal, ha vakmerően meg mernének támadni“. Ami pedig ezt a borzalmas állatot illeti, melylyel legutóbb szerencsém volt összeköttetésbe kerülhetni (hiszen akkora volt, mint egy elefánt!), sajnos, ijedtemben megfélemedkeztem a kardomról (e szónál büszkén kiegyenesedtem, kifeszítettem a mellem és rácsaptam kardom markolatára), különben olyan sebet ejtettem vala a vakmerő támadó kezén, hogy sebesebben kapta volna vissza, mint ahogy kinyújtotta értem“. Mindezt annak az embernek határozott hangján jelentettem ki, aki nem óhajtaná, hogy bátorságát kétségbevonják. Szavaim azonban csak hangos hahotát keltettek; azok is alig tudták a nevetést elfojtani akiket őfelsége jelenléte tiszteletteljes hallgatásra kötelezett. Ekkor megfontoltam, hogy olyan emberekkel szemben, akik minden tekintetben annyira felette állanak az összehasonlításnak, mint ők, hiábavaló törekvés becsületünket védelmezni. S mégis, ezt a megfontolást gyakran idéznem kellett, a magam védelmére, mikor Európába visszatérve találtam olyan inaskákat, akik minden születési, szellemi és műveltségi alacsonyosságuk mellett fontoskodva egy vonalra helyezik magukat az ország legkiválóbb emberével, becsületbeli kérdésekben.

Naponta volt valami adoma, amit velem kapcsolatban szájról-szájra adtak az udvarnál: Glumdalclitch, bármennyire szeretett is engem, soha nem mulasztotta el, hogy a királynénak besugja, ha valami tréfás dolog történt velem;

a királynét ugyanis nagyon mulattatta az efféle. Egyszer a kislány nem jól érezte magát és nevelőnöje elvitte sétálni jó egy órányira a várostól, hogy friss levegőt szíjjon. Kiszállva a kocsi-
ból, egy kis ösvényre tértek, mely a mezőbe kanyargott. Glumdalclitch utazódobozomat letette a földre és én kiléptem, hogy egy kicsit sétáljak. Az uton egy halom tehéntrágya hevert és én nem állhattam meg, hogy ügyességemmel és fürgeségemmel a hölgyek előtt kérkedve, átugorni ne próbáljam. Nekiszaladtam, de túl rövidre vettem az iramot és pont a közepébe ugrottam bele, térdig. Nagynehezen kikecmeregtem a bajból, de egy szolgának, zsebkendővel, alaposan le kellett törölgetni, annyira tele voltam trágyával. Gyorsan bevittek a dobozba és hazavittek, a királyné azonban megtudta az esetet és a szolga is terjesztette, néhány napig aztán rajtam mulatott az egész udvar.

HATODIK FEJEZET.

(Szerző a király és királyné mulattatására mindenféle mókát eszel ki. — Ügyeskedik a zenében. — A királyt Anglia állapota érdekli, szerző felvilágosítja néhány pontban. — A király erre vonatkozó megjegyzései.)

Egyszer vagy kétszer résztvettem őfelsége reggeli fölkelésének szertartásában: gyakran láttam, hogy borotválkozik, ami első percben borzalmas hatással volt rám; tudnivaló, hogy a borotva kétszer akkora volt, mint egy közönséges kasza. Egyszer megkértem a borbélyt, adna nekem keveset abból a szappanhabból, amit leborotvált: kiszedegettem negyven vagy ötven szőrszálát, majd vettem egy darab fécskát, kifaragtam olyanra, mint a fésűk fogója és egy tüvel, amit Glumdalclitch-től kaptam, apró lukakat furtam bele: ezekbe a lukakba beleerősítettem az egyes szőrszálakat, végüket kis késem segítségével ferdén lefaragtam: és így tűrhető fésűt csináltam; ami éppen jól jött, mert az én fésűm fogai annyira letöredeztek volt már, hogy nem használhattam többé, másrészt nem ismer-

tem az országban olyan ügyes kézművest, aki megfelelőt csinálhatott volna nekem.

Erről eszembejut egy mulatság, melyben — szabad óráimban — sok öröömöm telt. Megkértem a királyné egyik szobalányát, gyűjtse össze nekem őfelsége fésűjéből a hulladék-hajat, amit naponta kifésülnek, össze is gyűjtötte és mikor egész halom volt már, az udvari kárpitost, aki apróbb butoraimat készítette, két karszék faragásával biztam meg; akkorák legyenek, mint a szobámban lévők és hogy furjon apró lukakat a szék ülődeszkájába. Ezekbe a lukakba aztán a legerősebb hajszálakat befontam és csináltam olyan szép, fonott széket, amilyent Európában lát az ember sokat; mikor kész volt, odaajándékoztam őfelségének, aki nagyon örült, apró csecsebecsei közé helyezte és mindenkinek megmutatta: igen megcsodálta, aki csak látta. A királyné felszólított, ülnék rá egyik karszékre, de én határozottan vonakodtam és megesküdtem, hogy inkább levágatom a nyakam, mintsem hogy testem becsstelenebb részével érintsem az ő pompás és felséges haját, mely felséges fejét díszítette azelőtt. Csináltam ebből a hajból (mindig nagy érzékem volt ilyen aprólékos munkához) egy öt láb széles erszényt is, aranybetűkkel behimezve őfelsége nevét és a királyné engedelmével Glumdalclitchnek ajándékoztam. Őszintén szólva, inkább szemnek való kis csecsebecse volt: nagyobb pénzdarabokat nem birt el, Glumdalclitch inkább játékszernek tartotta meg.

A király nagy barátja volt a zenének és

gyakran tartott hangversenyeket. Többnyire hivatalos voltam. A hangversenyterem asztalára tették a kis dobozom: a zenéből ugyan keveset vettem ki, az egész holmi fülsiketítő lárma benyomását tette rám, nem hinném, hogy a mi királyi hadseregünk minden trombitása és dobosa, ha a fülünkbe trombitálna és dobolna, ekkora zajt verne. Én hát kis szobámat a terem másik sarkába helyeztettem, lehetőleg messze a zenekartól, aztán becsuktam ajtót, ablakot, bevontam az ablaktáblákat: így elzárva, úgy találtam, hogy igen csinos zenéjük van és szép melódiáik.

Fiatal koromban értettem valamit a spinéthez. Glumdalclitch szobájában volt egy ilyen instrumentum: hetenkint kétszer jött a zene-tanár és oktatta. Spinétnek nevezem ezt a hangszert, mert sokban hasonlít ahhoz és éppen úgy játszanak rajta. Egyszer az az ötletem támadt, hogy a királyt és a királynét angol muzsikával mulattatom: persze, ez nagyon nehezen ment, mert a spinét hatvan láb hosszú volt, mindegyik billentyűje egy láb, úgy, hogy kinyújtott két karommal alig tudtam átfogni öt billentyűt; másrészt az öklömmel kellett rácsapni e billentyűkre, hogy lenyomjam, ez kilátástalan munka lett volna. Így hát új játékmódot eszeltem ki. Csináltattam két hosszú pálcát, egyik végén gömböccel; ezt bevontam patkánybőrrel, hogy ne rongálják a billentyűket és ne kopogjanak tulságosan. Most a billentyűk alatt mintegy négy lábnyira keskeny falécut vonattam, ezen a deszkán futkostam aztán, a két pálcával két kezemben,

amilyen gyorsan csak tudtam — ütögetve a megfelelő billentyűket — és így elpengettem egy angol keringőt, mindkét felség nagy örömére. Mondhatom, kemény torna volt és így is csak egy oktávon belül játszhattam, csak éppen a melódiát, a kíséretet, basszusban, már nem mellékelhettem, mintahogy szokás: ami nagyban lefokozta előadásom értékét.

A király, mint már említettem is, rendkívül eszes és értelmes férfiú volt. Gyakran hivatott maga elé és az asz'atra tett: kihozatta dobozomból egyik kis széket és íróasztala szélére ültetett le, három rőfnyire, úgy, hogy szembekerültem arcával. Gyakran beszélgettünk így. Egy napon bátorságot vettem magamnak és megjegyeztem, „hogy őfelsége kiváló szellemi képességeivel nem hangzik össze az a megvetés, melylyel Európára tekint, azok után, amiket tőlem hallott: hogy az értelem ereje nem függ a test nagyságtól, sőt ellenkezőleg, nálunk az a vélekedés járja, hogy túl magas termetű embereknek kevés az eszük, ami áll az állatokra is: például a hangyákról és a méhekről mindenki tudja, hogy sokkal értelmesebbek, mint például a bölények; és őfelsége bármily jelentéktelennek tart is engem, mégis remélem, hogy egyszer még jeles szolgálatokat tehetek birodalmának.“ A király figyelmesen hallgatott végig és kezdett jobban vélekedni felőlem. Kért, „beszelném el pontosan az angol kormányzás természetét, — mert bár az uralkodók mindig elfogultak kissé a maguk mesterségében (erre kell következtetnie abból, amit a mi uralkodó-

inkról mondtam) — a maga részéről nagyon örülne, ha olyasmit hallhatna, ami követésre érdemes.“

Most gondold fel, olvasóm, hányszor volt szükségem egy Ciceró vagy Demosthenes ékes-szóló nyelvére, hogy drága hazám dicsőségét oly szavakban ünnepelem, melyek összhang-ban állnak annak nagyságával és érdemeivel.

Azzal kezdtem, hogy a mi birodalmunk, leszámítva az amerikai gyarmatokat, egy ural-kodó kormányzata alatt két nagy államból tevő-dik össze. Hosszan beszéltem éghajlatunkról, földünk termékenységéről. Aztán kitértem az angol parlamentre. Elmondtam, hogy ez két házból áll: az egyik, a főrendiház, csupa olyan tagokból, akik nemesi vér származottjai és nagy birtokok urai. Leírtam, ezeket milyen gon-dosan nevelik, tudományokban és fegyverfor-gatásban, hogy valamikor tanácsadói lehessenek a királynak és az országnak, hogy törvé-nyeket alkothassanak és törvényszéket, melyet nem felebbezhet meg senki, s hogy bátorsággal és hűséggel, mint harcosok, hogy állanak készen mindig megvédeni királyt és hazát. Ezek a fér-fiak az ország ékességei: méltó utódai hires ősöknek, akik rangjukat nagy erényekkel érde-melték ki, s hogy ez erényeket az unokák eddig még nem csufolták meg. Ezek között néhány szent férfiú is van, akik a *püspöki* cím alatt tömörülnek, ezek öröködnék vallásra és tanítják a népet. Ezeket természetesen azon lelkészek közül válogatják a király hűséges tanácsadói, akik szent életükkel és nagy tudásukkal leg-

jobban kitűnnek. *) Ők az egyház és a nemzet lelki pásztora.

A parlament másik része, folytattam, a képviselőház; itt csupa művelt férfi foglal helyet, kiket a nép képességükre és nagy hazaszeretetükre való tekintettel szabadon választ, hogy képviseljék az egész ország bölcseségét. Ez a magasztoscélú gyülekezet a királylyal egyértelműen alkotja a törvényeket. Azután beszéltem törvényszékeinkről: a bölcs bírákról, akik tulajdonjogi és bűnügyi kérdésekben döntenek, valamint öröködnék a közbiztonság védelme felett is. Beszéltem pénzügyeinkről, bátor és fegyelmezett katonáinkról, hadi tengerészeinkről. Elmondtam, hogyan oszlanak meg a vallási felekezetek és a politikai pártok. Nem feledkeztem meg az angol sportról sem. Mindenről beszéltem, ami száz éven belül Angolországban foglalkoztatta az embereket.

Őt kihallgatás kellett hozzá, hogy mindezt előadjam; mindegyik több órát vett igénybe. A király nagy figyelemmel hallgatott végig; gyakran jegyezgetett, kérdéseket irt fel, melyekkel tisztázta a szóban forgó tárgyat.

Mikor hosszú beszédemet befejeztem, a hatodik kihallgatás végéfé, őfelsége átnézte jegyzeteit s némely kétes pontban újra kikérdezett. Az angol nevelésügy érdekelte, „hogyan nevelik főnemeseinket életüknek első, legfogé-

*) Tudnunk kell Swift szatirájának megértéséhez, hogy abban az időben Angolországban éppenny, mint egyebütt, pénzért lehetett nagy hivatalokat kapni.

konyabb korszakában? Hogyan egészítik ki a főrendiházat, ha valamelyik régi család kihal? Milyen tulajdonságok kellene ahhoz, hogy valakit *lord*-dá nevezzenek ki? Hogy nem játszik-e ilyenkor szerepet az uralkodó szeszélye, vagy egy megvesztegetett udvarhölgy, vagy az a szándék, hogy a kormánypártot megerősítsék? Ezek a lordok mennyire ismerik az ország törvényeit? Hogyan jutnak ezekhez az ismeretekhez? Hogy kapzsiságtól, pártoskodástól tiszták-e minden esetben, hogy vesztegetés, vagy még gonoszabb szándék soha célt nem ért közöttük? Hogy ama szent lordok, akikről beszéltem: a püspökök, mindig vallásos dolgokban való nagy jártasságuk vagy kegyeletes életmódjuk következtében választatnak-e, hogy sohasem alkalmazkodtak-e a korviszonyokhoz, mikor még alacsonyabb rangu lelkészek voltak? Hogy nem volt-e köztük soha, aki hízelt a főrendeknek, s azoknak parancsát rabszolgamódon teljesítette még akkor is, mikor már a parlament tagja volt?”

Azt is tudni óhajtotta, „hogyan választják azokat, akiket *képviseleőknek* neveztem? Hogy a pénzeszacskó nem játszik-e szerepet s nem hat-e az alacsony népre oly irányban, hogy inkább annak gazdáját választják meg, mint más valakit? Hogy lehet az, hogy vannak, akik szeretnének bejutni ebbe a gyülekezésbe, mely annyi fáradsággal és költséggel jár, sokszor családokat tesz tönkre, mert hiszen azt állítottam, hogy külön fizetést nem kapnak? Ez a hazaszeretetlenek és erénynek oly foka

volna, hogy kénytelen kételkedni benne, vajjon őszinte-e az ilyen hazaszeretet és erény, éppen azért nagyon szeretné tudni, hogy ezek a hazájukért ennyire lelkesülő urak nem abban a hitben választatják-e meg magukat, hogy egy romlott és titokban praktikázó minisztérium titkos szolgálata bőségesen kárpótolja majd őket?" Röviden: a király számos kérdést tett fel, alaposan kikérdezett, s volt néhány olyan megjegyzése, melyeket ismételni nem látom helyénvalónak.

Abban az irányban is bővebb felvilágosításokat kért, amit törvénykezéseinkről beszéltem neki. Hála istennek, e pontban ottthon voltam: néhány évvel ezelőtt volt hosszadalmas pöröm a bíróságnál, ami csaknem tönkretett anyagilag, nem mintha nem nyertem volna meg a perit: megnyertem, de nekem kellett fizetni a költségeket. A király érdeklődött, mennyi idő kell ahhoz, hogy pontosan megállapíttassék az igazság és igaztalanság és milyen költségekkel jár ez? Hogy szabad-e az ügyvédeknek oly gonosztevéket és védeni, akiknek bűne nyilvánvaló? Hogy felekezeti és politikai pártoskodás nem dobhat-e súlyokat az igazság serpenyőjébe? Hogy az ügyvédek általános jogfogalmakra, vagy hazai és vidéki szokásokra tanítják az egyetemen? Hogy az ügyvédek és a bírák részt vesznek-e ama törvények fogalmazásában, melyeket olyan szabadon alkalmaznak? Hogy minden szempontból kellőleg megbeszélnek-e a kérdéseket? Hogy szegény emberek-e és nem szoktak-e néha meggazdagodni? Hogy nem fogadnak-e el pénzbeli

jutalmat a védelemért, vagy csak a véleményükért is? Különösen azt a kérdést hangsúlyozta, vajjon a bírák és ügyvédek részt vesznek-e az alsóház működésében?“

Majd rátért pénzügyeinkre. Kijelentette, „hogy emlékezőtehetségem, úgy látszik, gyenge. Kiadásainkat ugyanis évi öt-hat millióra becsültem, mikor pedig a részletekre kitértem, úgy vette észre, kijött ennek az összegnek a duplája is. Jegyzeteiből kitűnik, hogy kiadásaink kétszer akkora összeget tesznek ki, mint bevételeink. Ó, a maga részéről remélte, hogy tanulhat tőlünk valamit, de számításaiból kitűnt, hogy nagy hibák vannak nálunk. Ha hisz a szavaimnak, akkor viszont nem érti, hogy egy állam, mely ebből a szempontból úgy tekintendő, mint akármelyik magánember, hogy adhat ki többet, mint amennyit bevett? Hogy kik a mi hitelezőink és miből fizetjük ki adósságainkat?“ Csodálkozását fejezte ki afelett, amiket költséges hadviselésünkről beszéltem, „kétségkívül“ — mondotta — „nagyon civakodó ország lehet az, vagy nagyon gonosz szomszédai lehetnek, vagy a generálisok rengeteg pénzt kell zsebre-vágjanak.“ Megkérdezte, „mi közünk nekünk más ország belső ügyeihez, ha csak nem sértik a mi érdekeinket?“ Főképen pedig azon csodálkozott, hogy „minek kell fizetett és költséges katonaság béke idején is?“ Hozzátette, „hogyanem érti: ha csupa olyan személy felügyelete és vezetése alatt állunk, akiket e célra magunk választottunk, hogy akkor kitől és mitől félünk, vagy mi ellen és ki ellen kell küzdenünk? Hogy

az ember házatáját ő maga, a cselédje és a gyermekei nem védhetik-e meg jobban, mint néhány tucát naplopó, akiket az uccán szedtek fel s néhány garassal fizetnek, s akik sokkal több pénzt szerezhetnének azzal, hogy átmet-szik a torkunkat?"

Hangosan nevetett azon a „furcsa aritmetikán“, ahogy ő nevezte, amivel a lakosságot „felekezeti és politikai pártok szerint beosztot-tam“. Nem értette, hogy lehet az, „hogy olyan férfiak, akik az államra nézve káros nézeteket táplálnak, kényszeríthetők legyenek e nézetek megváltoztatására, míg arra kényszeríthetők ne legyenek, hogy e nézeteket elhallgassák? Mert ha az első eset zsarnokságot jelent, a második viszont az állameszme gyengeségét. Az embereknek meg szokták engedni, hogy mérget tart-hassanak a szobájukban: azt soha, hogy ezt a mérget eladják.“

Megjegyezte még, hogy „játékokról is beszéltem, de nem tettem hozzá, mely korban vehetnek részt az emberek ilyenben és hogy a játékos kedv nem haladja-e meg néha a vagyont s hogy nem fordul-e elő néha, hogy alacsony, és éretlen emberek vagyonhoz jutnak ily módon, vagyonhoz és függetlenséghez, hogy aztán felsőbb osztályok tagjai közé keveredve, alacsony szokásokat plántáljanak át, azokat megrontsák s káros ügyességükre megtanítsák?“

Végtelenül csodálkozott azon, amit az utolsó század történetéről elmondtam. Hiszen az egész történelem, ugymond, tele van összeeskü-véssel, lázadással, gyilkossággal, felkeléssel,

száműzetéssel; csupa gonosz következmény, amit csak kapzsiság, pártoskodás, hüflenség, kegyetlenség, düh, bolondság, gyűlölet, irigység, bujaság, rosszakarat és gonosz becsvágy maga után vonhat.

Egy ezután következő kihallgatáson öfel-sége röviden összefoglalta mindazt, amit addig elbeszéltem neki. Összegegyeztette válaszaimat, aztán a tenyerébe tett, szeliden megsimogatott és a következő szavakat intézte hozzám (soha-sem fogom elfelejteni szavait és azt a hangot, melylyel beszélt!): „Kedves kicsi Grildrig barátom, maga igen tiszteletreméltó dicshimnuszot zengett a maga hazájáról. Én pedig azt tanultam a maga beszédéből, hogy tudatlanság, lustaság és bűn a legmegfelelőbb tulajdonok, melyek révén maguknál törvényhozóvá lehet valaki: hogy a törvényeket azok magvarázzák és alkal-mazzák, kiknek minden érdeke és ügyessége azokat elferdíteni, összezavarni, megtagadni. A maguk országában igenis lehettek olyan alap-intézmények, melyek eleinte a nép javát célozták, de ezek régen megfogyatkoztak már s ami maradt belőlük, megromlott. Abból, amit elő-adott nekem, kiderült, hogy valamely nagy hivatal betöltéséhez nem kellenek nagy erények. Az se igaz, hogy erények révén szereznek nemesi rangot egyesek, vagy hogy a papokat jámbor-ság és tudás; a katonákat bátorság és hűség; a birákat igazságosság; a szenátorokat hazaszeretet és a tanácsosokat bölcsesség révén vá-lasztják meg. Ami magát illeti, kedves kicsi Grildrig, maga az életének nagyobb részét uta-

zásokban töltötte el s azért remélem, nem ismeri hazájának bűneit. Mindabból, amit elbeszéltem nekem s amit kérdésekkel nagy nehezen és nagy erőlködve kicsikartam magából, azt kell következtetnem, hogy az embereknek az a fajtája, melyből származik, a legromlottabb és nyomorultabb mindazon férgesek között, melyeknek a természet valaha helyet adott e szép földgolyó felületén."

HETEDIK FEJEZET.

(Szerző hazaszeretete. — Ajánlatot tesz a királynak, melyet visszautasítanak. — A király politikában való tudatlansága. — A Brobdingnag-bellek tudatlansága és korlátoltsága. — Törvények, katonai állapotok, pártok.)

Csak az igazság szeretete kényszeríthetett, hogy történetemnek ezt a részét nem hallgattam el. Hiába lázadtam fel s haragudtam meg, csak kinevettek vele s türelmesen végig kellett hallgatnom, mily szégyenletes módon káromolják szeretett, drága hazámat. Hogy így történt, nekem épen úgy fájt, mint kétségkívül olvasóimnak fáj, de a király minden pontban oly kíváncsi volt és annyi kérdést tett fel, hogy a köteles tiszteletet és hálát tagadom meg, ha nem válaszolok mindenre bőven és kimerítően. A magam igazolására mégis felhozhatom, hogy sok kérdés elől ügyesen kitértem, másoknál viszont kissé szelidítettem a feleletet, s olyan dolgokat állítottam, amik szigorúan véve nem is felelnek meg a valóságnak: azzal a dicséretre méltó elfogultsággal drága hazámmal szemben,

melyet Halicarnassensis Dionysius helyesen követel meg a történelemirótól. Politikánk gyengeségeit és hibáit takargatva kedvező világításba helyeztem szépségeit és erényeit. Ez volt legnemesebb becsvágyam, de az eredmény, sajnos, balul ütött ki.

Csakhogy persze sokat meg kell bocsátani oly királynak, aki a világtól nagyrészből elzárva él s így egy idegen nemzet szokásait és erkölceit nem ismerheti: miáltal számos előítélet és hibás felfogás származik szemléletében, melyet a civilizált Európa szerencsésen kiküszöbölt magából. Nagyon szomorú volna, természetesen, ha egy ilyen egzotikus uralkodónak az erényről és bűnről alkotott fogalmai mértékül szolgálhatnának az emberi nemnek.

Hogy bebizonyíthassan ezt s hogy a hiányos nevelés szomorú következményeit nyilvánvalóvá tegyem, csak egy példát hozok fel, amit talán el se hisznek majd. Abban a reményben, hogy őfelsége nézetét mégis csak megváltoztatom ezzel, beszéltem neki „arról a nagy találmányról, amit három-négyszáz évvel ezelőtt ismert meg Európa: hogy tudniillik azóta csinálnak nálunk egy bizonyos port, melybe ha egy piciny szikra esik, abban a pillanatban meggyullad s levegőberöpül: oly dörrenéssel és erővel, mint a menydörögés. Ha ebből a porból megfelelő adagot beletesznek egy réz- vagy vascső végébe, a meggyújtott por a cső másik végébe helyezett vasgolyót vagy ólomgolyót oly erővel löki ki, hogy annak semmi nem állhat útjába. Az ilyen golyók közt lehetnek akkorák, melyek nemcsak hogy egész hadi csa-

patokat egyszerre megsemmisítenek, de nagy falakat is ledöntenek és egész hajókat pillanat alatt, emberestül, rakományostul, elsülyesztenek a tenger fenekére. Ha két ilyen golyót láncsal összekötünk: ezek ledöntik az árbócokat, szét-tépik az embereket és mindent felborítanak, ami utjukba esik. Gyakran megtöltünk ezzel a porral üres vasgolyókat; aztán ezt a golyót beledobjuk a város közepébe: mire a kövezet felszakad és a házak összedőlnek, vasforgácsok és kartácsok röpdösnek mindenfelé és beverik az embernek a fejét. Szerényen felhoztam (hogy őfelsége kegyét biztosítsam), miszerint ismerem ennek a pornak az alkatrészeit, hogy nagyon olcsón hozzáférhető anyagok ezek s hogy készíteni is tudok ilyet, vezetésem alatt a munkások készíthetnek olyan vascsöveket is, amelyekbe elhelyezhetjük a port, a brobdingnag-beliek termete arányában, ha őfelsége kegyesen megbiz ezzel. A leghosszabb cső elég, ha száz láb hosszú: husz-harminc ilyen cső, megfelelő mennyiségű löporral és golyóval felszerelve az ország legnagyobb városát néhány óra alatt rommá lövöldözi, vagy az egész fővárost szétrombolja, ha egyszer eszébe jut az embereknek őfelsége parancsának ellenszegülni. Engedje meg őfelsége, hogy hálám csekély jeléül adózzam neki ezzel, amiért kegyes pártfogásába vett és kitüntetett barátságával“.

De a király valósággal elborzadt ajánlatomon s ama szörnyüségessé szerkezetek leírásán. „Nagyon csodálkozik“ — ezek voltak saját szavai — „hogy egy ilyen tehetetlen és csuszómászó kukac, amilyen én vagyok, foglalkozhatik

efajta embertelen és borzalmas gondolatokkal s még hozzá olyan nyugodt hangon beszélek róluk s hogy egészen érzéketlenül képes vagyok leírni efajta szörnyüseséges vérontásokat és rombolásokat, mint ama kegyetlen gépek és szerkezetek természetes hatását, melyeket nyilván az emberi faj holmi gonosz szelleme vagy ellensége eszelt ki. Ami őt illeti, inkább elveszti egész birodalmát, semhogy e gépek titkát valaha megismerje: pedig épen ő az, akit leginkább megörvendeztet a tudománynak vagy művészetnek valami új találmánya, vagy felfedezése". Megparancsolta, „hogy soha többé ne beszéljek erről, ha az életem kedves".

Ime, a korlátolt elvek és fogalmak hatása! Lehessen uralkodó, felruházva minden jó tulajdonsággal, mely tiszteletet, szeretetet, becsülést gerjeszt, — nagyszerű és bölcs férfi, csudálatra méltó tehetség és tudás — uralkodó, akiért alattvalói imádásig rajonganak: s ki ime, mégis zavaros és szükségtelen aggályokat támaszt, amiket Európában nem is ismernek és elsza- laszt egy ilyen ragyogó alkalmat, mely őt alatt- valói élete, vagyona és szabadsága felett korlát- lan urrá tehetné! Ezzel a legkevésbé sem aka- rom ennek a kitünő uralkodónak számos éré- nyeit kétségbevonni, bármennyire kevésre kell, hogy becsülje őt az elmondottak után minden angol olvasó. Azt hiszem inkább, ez a fogyaté- kossága egyszerűen a brobdingnagbeliek tudat- lanságából származott: náluk a politikát még nem fejlesztették tudománnyá, mint minálunk, éleleszü államférfiak. Egyszer, emlékszem, be-

szélgetés közben azt mondtam őfelségének, „hogy a kormányzás művészetéről nálunk számos könyvet irtak már“. Ezzel éppen az ellenkezőjét értem el annak, amit akartam: őfelsége odanyilatkozott, hogy nagyon szomorú véleménye van az eszünktokjáról. „Hiszen semmi se megvetésreméltóbb és utálatosabb, mint mikor egy miniszter vagy uralkodó ravasz, ügyeskedő, ármánykodó. Ő ugyan nem is sejti, mit értek „államtitkok“ alatt, olyankor, mikor külső ellenség nem nyugtalanítja az országot. A kormányzás tudománya, szerinte, nagyon szűk korlátok között kell mozogjon: elég ahhoz egy kis egészséges emberi belátás, értelem, igazságérzés, szelidség: gyorsan elintézni tudni polgári és bűnügyeket s még néhány közönséges munkát, amit felsorolni se érdemes“. Véleménye szerint „az, aki meg tudja csinálni, hogy két szál buzakalász, vagy két sariu fü nőjön azon a rögöcskén, melyen eddig egy nőtt csak: nagyobb szolgálatot tesz az emberiségnek és hazájának, mint a politikusok minden pereputtya“.

Ez a nép, mint látjuk, igen keveset tanul és olvas: kizárólag erkölcstannal, történelemmel, költészettel és természettudományokkal foglalkoznak; hát, a mi igaz, igaz, ezekben aztán igen szép eredményeket ért el. Sajnos, mindezeket a tudományokat arra fordítják, hogy az életüket javítsák vele — technikai fejlesztésre, földművelésre — nálunk csekély jelentősége volna ennek a tudásnak. Transzcendens abstrakciókat, alapelveket, antitéziseket képtelen voltam megértetni velök.

Törvényeik szövegezése úgy történik, hogy egy-egy törvénycikkely nem állhat több szóból, mintahány betűje az ábécének; náluk ez huszonkettőt jelent, de még ilyen hosszú törvényük is kevés van. Világos, egyszerű szavakban írónak e törvények: és mindegyikhez külön magyarázat tartozik. Büntetőjoguk fejlettségével nem nagyon dicsekedhetnek: olyan kevés bűneset fordult elő, hogy ebben igen csekély ügyességre tehettek csak szert eddig.

Brobdingnag lakói, mint a kinaiak, emberemlékezett óta ismerik a könyvnyomtatás iparát; könyvtáraik nem terjedelmesek: a királyé, melyet a leggazdagabbnak tartanak, mindössze ezer könyvet tartalmaz — ezerkétszáz láb hosszú állványra helyezve — melyek közül kérésre gyakran kaptam kölesön. A királyné asztalosa készített egy famasinát, amit két huszonöt láb magas lajtorja kötött össze, két mozgatható lépcső képezte alapját, melyet tiz lábnyira a szoba falától helyeztek el. A könyvet, amit olvasni akartam, a falhoz támasztották; felszálltam a lépcsőre és a tetején, a sor hosszúsága szerint, nyolc-tiz lépést tettem balról-jobbra, úgy, hogy a betűk szememmel egy vonalba kerültek; a lépcsőn aztán mindig lejjebb szálltam, míg a lap végére értem. Aztán két kézzel átfordítottam a vastag és merev folio-lapokat.

Íróik stilusa tiszta, erőteljes és folyamatos, de képekben szegény: nem szeretik a szavak szükségtelen halmozását, vagy sokféle kifejezést alkalmazni. Több könyvet elolvastam, főleg történelmi és erkölcsstani műveket; nagyon mulat-

tatott különösen egy régi és kicsiny mű, mely Glumdalclitch szobájában volt állandóan, a nevelőnő olvasta ugyanis; öreg, komoly hölgy. Ez a könyv az emberi fajta gyengeségét tárgyalta és nem sokra becsülték, csak a nők és a nép. A magam részéről kíváncsi voltam, hogy egy brobdingnag-i író vajjon mit tud mondani erről a kérdéstről. Az író felhasználta mindazokat a közhelyeket, melyekkel az európai moralisták dolgoznak és kimutatta, milyen kicsi, tehetetlen és megvetett állat az ember: magárahagyatva nem viseli el az éghajlat változásait s a vadállatok dühe ellen sem tud védekezni — hogy mennyire felülmulja őt egyik állat gyorsaságban, másik erőben, harmadik ügyességben, negyedik szorgalomban. Hozzátette, „hogy a természet századunkban nagyon elfajzott s a régi időkhöz viszonyítva korcs és idéttlen lényeket képes csak létrehozni. Fel kell tennünk, hogy azelőtt nemcsak hogy nagyobbak voltak az emberek, de bizonyos, hogy voltak közöttük óriások is: amint történelem és hagyomány bizonyítja — s azok az ásatag embercsontok és koponyák, amiket az ország több vidékén találtak véletlenül — s melyeknek nagysága messze felülmulja a ma élő, elkorcsosult és összezsugorodott emberek arányait“. Szerző azon a nézetben volt, „hogy kell, hogy azelőtt nagyobbak, erősebbek lettek legyen az emberek, s nem voltak kitéve például annak, hogy egy a háztetőről leeső téglagyönűsse őket, vagy beleessenek valami lukba“. Könyve végén szerző a hagyományos és untig ismert erkölcsi tanulságokat

vonta le, melyek a közönséges életben hasznosak lehetnek, de ismételni nem érdemes azokat. A magam részéről nem tudtam elfojtani a gondolatot, hogy milyen elterjedt tehetség a morál-prédikációhoz való; vagy inkább milyen szépen kiveszekedheti magát némely mérges és kötekedő természetű ember, a természettel, mely nem válaszol. Ezt a gáncsokodást, amit az említett könyv tartalmazott, én legalább olyan alaptalannak kellett éreznem, mint az a nép, melyhez íródott.

Ami a brobdingnag-i katonai ügyeket illeti, a következő adatokat szedtem össze. A királyi hadsereg 176.000 gyalogosból és 32.000 lovasból áll. Nem tudom, nevezhetem-e hadseregnek ezt az intézményt, melynek szolgálóit különböző városok kereskedőiből és földművesekből állítják össze. Gyakorlott és fegyelmezett csapatok, de ez nem nagy érdem, ha meggondoljuk, hogy mindegyik parasztot a maga földesura vezényel, vagy a város valami tekintélyes polgára, akit titkos szavazással választanak, mint a velencei köztársaságban.

Gyakran láttam Lorbrulgrud katonaságát gyakorlatra kivonulni; e gyakorlatokat egy a város közelében fekvő husz négyzetmérföld nagyságú téren végezték. Egy hadtest 25.000 gyalogosból és 6000 lovasból állott, számukat nagyon nehezen állapíthattam csak meg. Egy-egy lovas magassága kitett kilencven lábat. Nincs képzelet, ami valami olyan nagyszerűt, meglepőt és csudálatost maga elé varázsolhatna, mint az a látvány, mikor egyetlen vezényszóra az egész

lovasság kardot rántott s megvillogtatta a levegőben, mintha százezer villám csapkodna a derült ég pereméről.

Kíváncsi voltam megtudni, mi célból tart katonaságot az az uralkodó, kinek országát természetes határok védik mindegyik oldaláról, s miért szoktatja hozzá népét katonai fegyelemhez. Csakhamar megkaptam a választ, részint beszélgetésekből, részint történelmi művek tanulmányozása közben. Sok emberöltőn keresztül e népet ugyanaz a csapás gyötörte, mely az egész emberi nem életét megkeseríti: a nemesség hatalomért küzdött, a nép szabadságért, a király korlátlan uralomért. Mindeme körülmények, melyeket az ország törvényei szerencsésen elsimítottak, néha úgy alakultak, hogy a három párt valamelyike megsértette a közjogot és polgárháborut idézett elő. A legutolsó ily polgárháboru alkalmával (melyet a jelenlegi uralkodó nagyatyja egyenlített ki szerencsésen) közmegegyezéssel létesítették a katonai intézményt, mely azóta is szigorú szolgálatban fennáll és örökösök.

NYOLCADIK FEJEZET.

(A király és királyné leutazik a határra. — Szerző el-
kíséri őket. — Részletes elbeszélése annak, hogyan
hagyja el szerző az országot. — Szerző visszatér Angol-
országba.)

Mindig élt bennem a remény, hogy egyszer csak visszanyerem szabadságomat, bár nem is álmodtam, mi módon történik ez majd s milyen terv alapján érem el célomat. Az a hajó, mely engem e partokra vetett, volt a legelső európai hajó Brobdingnag partjain — a király szigorú parancsot adott ki, „hogy ha újból meglátnak egy hasonló hajót, vontassák partra és legénységstül hozzák el, kosarakban, Lorbrulgrudba“. A király nagyon szerette volna, ha talál nekem egy megfelelő és hozzám mért feleléget, hogy fajtámat továbbplántáljuk. A magam részéről, azt hiszem, inkább meghaltam volna, semhogy szégyenletes módon oly utódokat hozzak létre, akiket aztán kalickában tartanak és mutogatnak mint a kanári madarakat, vagy idővel csecsebecsének adnak el valami

magasrangu személy multságára. Nem mondhatnám, hogy rossz sorom volt: kegyence voltam egy hatalmas uralkodópárnak és kényeztetett kedvence az egész udvarnak: de a viszony köztem és köztük valahogyan sértette emberi fajtám méltóságát; aztán meg nem tudtam elfeledni az én drága családomat, távol, Angliában. Jó lett volna már magamhoz hasonlók között élni; járni mezőkön és földeken, anélkül, hogy folytonosan remegjek valami békától, vagy kis kutyától, ami eltaposhat. Szabadulásom hamarabb bekövetkezett, mintsem reméltem s még hozzá egész sajátságos módon: az egész történetet részletesen és hűségesen elbeszélem.

Már két évet töltöttem Brobdingnagban; a harmadik év elején történt, hogy Glumdalclitch társaságában elkísértem a királyi párt egy az ország déli partjaira induló utazáson. Szokás szerinti utazó dobozomban szállítottak, mely, mint már említettem, nagyon kényelmes kis szoba volt, tizenkét láb körzetben. Belül, négy selyemszálon kis függőágy lógott, nehogy tulságosan érezzem a rázást, mikor kivánságomra valamelyik szolga lovon szállított: ebben a függőágyban szoktam aludni, ha uton voltunk. Függőágyam felett, kissé oldalt, szelelőluk volt a falban, hogy friss levegőhöz jussak; ezt a kis nyílást egy vályuban mozgó deszkával tetszés szerint elzárhattam.

Utunkat befejezve, őfelsége kedvet kapott, hogy néhány napot a tengertől mintegy kilenc órányira fekvő Flanflasnic palotájában töltsön. Glumdalclitch meg én nagyon fáradtak voltunk.

magam meg is hültem kevéssé, a szegény kis lány pedig nem hagyhatta el az ágyat. A tengert szerettem volna látni: szabadulásom egyetlen lehetőségét, mely a visszatérést jelentette nekem, ha sorsom is úgy akarja. Még betegebbnek tettem magam, mint amilyen valóban voltam és kértem, engedjék meg, hogy egy bizonyos szolga kíséretében (akit igen kedveltem s akire gyakran rábízta már) a tengerpartra juthassak friss tengeri levegőt élvezni. Sohase felejttem el, milyen nehezen és vonakodva bocsátott el Glumdalclitch, hogy kötötte lelkére a szolgának, vigyázzon, hogy tört ki könyvekben, mintha sejtette volna, mi történik majd. A szolga, a palotától mintegy félóránnyira levitte dobozomat a partra: ott letele a sziklák közé. Felhúztam ablakomat és vágyteljesen néztem a végtelen vizet. Nem jól éreztem magam és azért azt mondtam a szolgának: most aludni fogok egy kevéssé a függőágyban, ami bizonyára jót tesz majd nekem. Lefeküdtem, a fiu meg letolta kívülről az ablaktáblákat, hogy ne érjen a hideg levegő. Azonnal elaludtam. Ugy sejtem, közben a fiu mitől sem tartva, elsétált a sziklák között, talán tojásokat keresett: mintha láttam is volna néhányszor, az ablaknyíláson keresztül, hogy lehajol és felemel valamit. Elég az hozzá, hogy egyszerre csak arra riadtam fel, mintha valami erősen ráncigálná azt a kis fogót, ami dobozom külső falához volt erősítve s amibe, szállítás közben, szíjjat fűztek. Ugy éreztem, hogy a dobozt igen magasra emeli valami, aztán vízszintesen ragadja tovább: az első rántásra

majdnem kiestem függőágyamból, azután azonban simán és nyugodtan repültünk. Torkomszakadtából kiáltozni kezdtem, de eredménytelenül, kinéztem ablakomon: csak eget és felhőket láttam. Magasan fölöttem állandó zaj suhogott, mintha szárnyak csapkodnának: lassankint felismertem borzasztó helyzetemet. Egy saskeselyű ragadta meg fogójánál a dobozt, nyilván teknőcnek nézte, amit nagy magasságból sziklára szokott ejteni, hogy az összetört teknőből kiszedje az állat hulláját és elnyelje. Kitünő szaglása és látása révén ez az állat kisebb tárgyakat is észrevesz, mint az én dobozom volt.

Csakhamar éreztem, hogy a szárnycsapások fokozódtak: egyidejűleg dobozom hevesen libegni kezdett, mint szélben a lobogó; azt is hallottam, hogy a saskeselyű (majdnem bizonyos vagyok benne, hogy az volt) több lökést és ütést szenved, aztán egyszerre nyilegyenesen zuhanni kezdtem, csaknem egy egész percre, oly gyorsan, hogy a lélegzetem elfulladt. Végre borzalmas sustorgás és robaj következett, hangsúlyosabb és félelmesebb, mint a Niagara dübörgése, most jó egy percre teljes sötétség fogott körül, aztán megint emelkedni kezdtem, végre pedig ablakom felső részén világosság hatolt be. Tisztában voltam vele, hogy a tengerbe zuhantam. Dobozom négy lábnyira sülyedt a vízben: ennek oka részint a magam és berendezésem súlya, részint, hogy négy oldalt meg is volt vasalva, tartósság okából. Ugy sejtettem és még ma is azt hiszem, hogy a saskeselyűt, amelyik

elragadott, két vagy három társa megtámadta, el akarták venni tőle a zsákmányt és veszeke-
dés közben beejtettek a vízbe. A padlóra erősít-
ett vaslécek egyensúlyban tartották a dobozt s
összefogták, a víz így nem reccsenthette szét.
Nagyon erős alkotmány volt, deszkái egymásba
illesztve, ajtaja nem csapágyakon forgott, ha-
nem fel- és letolható volt a falban, mint az ab-
lakok. Így csak nagyon kevés víz hatolhatott
be a doboz belsejébe. Nagynehezen kilábaltam
a függőágyból, megembereltem magam és félre-
toltam a már említett rezeszt, a szelelőlyuk
elől, hogy friss levegő csapjon be; mert csak-
nem megfulladtam már.

Hogy szerettem volna akkor együtt lenni
az én kedves, jó Glumdalclitchemmel, kitől
egyetlen óra úgy elszakított! És mennyire saj-
náltam őt, hogy elszakadásom miatt, tekintve,
hogy az ő gondjaira bízta, elveszti kegyét a
királynak és királynőnek és füstbe mennek szép
és ragyogó pályafutásának minden esélyei!
Közben a magam sorsa is aggasztott. Nem
hiszem, hogy volt még valaha utas olyan insé-
ges helyzetben, mint akkor én voltam. Minden
percben azt vártam, hogy dobozom kettéreped
valami zátonyon, vagy a legelső szélroham, a
legelső hullám felborítja. Ha csak egyetlen üveg-
táblája ablakomnak eltörött volna, már kész
halott vagyok: hála istennek, azok az erős fém-
darabok, amiket rácsul akasztottam az abla-
kok elé, megvédték azoknak üvegjeit. Nehány-
szor azért éreztem, hogy a víz apró hasadéko-
kon keresztül beszivárog, ezeket aztán tőlem

telhetőleg betömtem. Szerettem volna fel-
emelni szobám tetejét, hogy kiülhessek a fe-
délre: de nem volt hozzá erőm. Helyzetem
reménytelen volt: hiszen, ha két, vagy három
napig az elemi vészek elkerülnek is, éhség és
hideg pusztít el nyomorultan. Négy órát töltöt-
tem ebben az állapotban, minden percet ugy
tekintve, hogy ez lesz az utolsó, már szinte
vágytam is rá, hogy szenvedéseim meg-
szűnjenek.

Már említettem az olvasónak, hogy dobo-
zom ablaktalan oldalán két vaskampó volt,
amin keresztül bőrszíjjal huzott az, aki szállí-
tott, a bőrszíjjat derekára erősítve. Sokszor ugy
rémlett nekem, hogy a dobozt bekapcsolták
valamibe; egy-egy lökést éreztem, mire a hul-
lámok ablakom pereméig csaptak fel és elsőtí-
tették a szobát. Mintha valami surlódott volna
dobozomhoz. Halvány remény pirkadt fel ben-
nem, hogy megmenekülök, bár nem is sejtettem,
hogy történhetnék ez. Nagynehezen lecsavartam
végre egyik széket a földről, ahová erősítve
volt, odaállítottam a szelelőlyuk alá: ráhajoltam
és nagy erővel, több európai nyelven, segítségért
kiáltoztam. Majd zsebkendőmet pálcára kötöz-
tem, kidugtam a nyíláson és többször len-
gettem a levegőben, hogy egy esetleg arra
járó hajó vagy dereglye matrózai észrevegyék
a dobozt s azt, hogy benne élő lény kiált segít-
ségért.

Mindez eredménytelenül mult el és mégis
ugy éreztem, mintha dobozomat valami von-
tatná maga után. Egy óra mulva az az oldal,

melyen a kampók voltak, nekiütközött valaminek. Attól tartottam, zátonynak mentem neki, mert a rázkódás egész heves volt. Ezután tisztán kivettem, hogy szobám tetején hajókötelet dobálnak, majd keresztülhúzzák a kampókon: erre négy lábnyi emelkedés következett. Megint kidugtam zsebkendő-lobogómat és segítségért kiáltottam, míg be nem rekedtem egészen. Háromszoros „hurrá” volt a válasz. Aki hasonló élményeken már keresztülment, csak az értheti meg, mit éreztem e percben. Fejem fölött lábdobogást hallottam és valaki hangosan, angolul bekiáltott a szelelőlyukon: „Ha van odalent valaki, szóljon!” Mire én szóltam is, „hogy angol vagyok, s hogy balsorsom milyen embertelen helyzetbe döntött, s hogy kérem őket, mindenre, ami szent, mentsenek ki ebből a borzasztó zugból.” A hang azt felelte, „hogy nyugodjam meg, uszó házamat hozzáerősítették hajójukhoz és hogy azonnal jön az ács és lyukat fur a tetőn, ami elég széles lesz, és kimászhatok rajta”. Azt feleltem, „hogy ez szükségtelen és különben is tulságos fáradságot okozna, hanem az egyik matróz dugja be az ujját a vaskampóba és emelje fel a dobozt a fedélzetre és vigye be a kapitány fülkéjébe.” E szavakat hallva, a matrózok azt hitték, megbolondultam. Voltak, akik hangosan felnevettek. Nekem csak később jutott eszembe, mit jelent az, hogy magamfajtáju és hozzám hasonló természetű emberek közt vagyok. Jött az ács, négy négyzetméternyi hasadékot fűrészelt a tetőn és létrát bocsátott le, amin felkapasz-

kodtam; innen, igen gyenge állapotban, a hajóra emeltek.

A tengerészek nagyon álmélkodtak külsőn és egy sereg kérdéssel rohantak meg, de nem volt se erőm, se kedvem válaszolni. Magam még jobban meg voltam lepetve, mint ők, hogy ime, ennyi apró törpét látok magam körül. Annak láttam őket, mert két éven át a szemem nagyon hozzászokott Brobdingnag rengeteg arányaihoz. A kapitány, Wilcocks Tamás ur, Shropshireből való derék, becsületes ember, behívott fölkéjébe, s látván, hogy közel vagyok az ájuláshoz, szeszt adott innom és saját ágyára fektetett, hogy kipihenjem magam. Mielőtt álomba merültem volna, figyelmeztettem a kapitányt, „hogy a dobozomban több értékes butor van, amikért nagy kár volna, ha elvesznének. Egy szép kis függőágy, két szék, egy asztal, egy almárium, hogy szobám mindegyik fala selyemmel és brokáttal van kibélelve, hogy küldjön a dobozért egy matrózt, hozassa be ide a szobába, akkor a szemem előtt kinyitom és mindent megmutogatok neki.“ A kapitány, hallván ezeket a balgaságokat, elvégezte magában, hogy hiányzik egy kerekem. Megnyugtatósamra mégis megígérte, hogy minden úgy lesz, ahogy kívánom. Ki is ment a fedélzetre és néhány matrózt küldött a szobámba, kik, mint később észrevettem, mindent kicipeltek onnan és a falak kárpitjait leszaggatták. A székek, az asztal és az almárium, tekintve, hogy le voltak erősítve csavarral a padlóhoz, igen megrongálódtak az ügyetlen matrózkok kezei között. E

tárgyakat ugyanis erővel rángatták ki; néhány deszkát is kihuztak a falból, amire, ugy gondolták, szükségük lehet. A fenmaradt roncsot eleresztették, a feltört hasadékokon behatolt a víz és dobozom maradványai elsülyedtek. Örülök, hogy nem voltam tanuja ennek a pusztításnak; nagyon elszomorított volna, hogy emlékezniem kell sok mindenre, amit jobb volt elfelejteni.

Aludtam néhány órát. Az elhagyott országról álmodtam folytonosan és a veszedelmekről, melyek felzaklatták egész lényemet. Felocsudva, sokkal jobban éreztem magam. Esti nyolc óra volt és a kapitány vacsorát hozatott, abban a fellevésben, hogy nyilván sokat bőjtöltem. Óvatosan és szeliden bánt velem és megnyugodott, látva, hogy nem forgatom vadul szemeimet s nem beszélek összefüggéstelen szavakat. Hogy magunkra maradtunk, kért, beszélnék valamit utamról és arról a véletlenről, mely e kopár partra kivetett. Elmondta, „hogy déli tizenkét óra felé távcsövével vett észre a nyílt tengeren és hogy először vitorlának nézte a dobozt; gondolta, arra tart (ugyse esett ki nagyon az utból) és felfrissíti kétszersült készletét, mely fogyóban van. Hogy közelebb értek, látta, hogy tévedett. A nagy csolnakot leszállította, néznék meg, mi az ott. Az emberek ijedten tértek vissza és bizonykodtak, hogy ház uszik a vizen. Nevetett ezen az ostobaságon, maga is beszállt a csolnakba, hozatott egy erős hajókötelet. Csendes idő volt, néhányszor körüleveztek az építményt s látták, hogy rácsok vannak az ablakok

előtt s az egyik falon két nagy kampó. Parancsot adott, erősítsék be a hajókötelet az egyik kampóba és vontassák a hajóig az egész alkotmányt. Hogy megérkeztek, egy másik kötelet erősített a tetőbe és csigákkal kiemelték a deszkaházat a vízből. Az egész legénység dolgozott, de csak három lányira sikerült. Aztán meglátták lobogómat és így tudták meg, hogy az épületben egy szerencsétlen menekülő tartózkodik.“ Megkérdeztem a kapitányt „nem látott-e ő, vagy valamelyik embere egy rengeteg nagyságu madarat a levegőben, mikor először felfedezték uszó szobámat a tengeren?“ Azt felelte, „hogy mig én aludtam, beszélt erről a matrózokkal s az egyik látott is három saskeselyüt észak felé repülni, ugyanakkor, mikor az uszó házat felfedezték, de azt nem mondta, hogy valami rendkívüli nagysága lett volna ezeknek a madaraknak.“ Ennek okát rögtön abban láttam, hogy a madarak végtelenül nagy távolságban voltak és hogy e kérdés jelentőségét a kapitány nem képes felfogni. Még megkérdeztem: „számítása szerint milyen messze lehetünk a szárazföldtől?“ „Legalább ötven órányira“ felelte ő. Biztosítottam, hogy „nagyon téved, mert én a partot, ahonnan jövök, legfeljebb két órával azelőtt hagytam el, hogy a tengerbe estem.“ Erre a kapitány megint azt hitte, megháborodtam; célzást is tett erre és ajánlotta, vonuljak vissza abba a füllkébe, amit részemre kijelöltek. Megnyugtattam, „hogy szíves vendéglátása és jóindulata folytán egészen jól érzem már magam és higyeje el, eszemnél vagyok

és semmi bajom sincs.“ Ekkor elkomolyodott és nyíltan megkérdezett, „vajjon nem zavarta meg érzelmemet valami büntény, melynek következtében nagy ládába zártak és kitétek a tengerre. Ő már hallott olyat, hogy némely országban a bűnösöket hibás és lyukas hajóra teszik és élelem, ital nélkül kihajtják a nyílt vízre. Ez esetben, bár sajnálja, hogy ilyen gonosz embert felvett a hajójára, mégis szavát adja nekem, hogy az első kikötőben, ahol partra értünk, kitesz a szárazra.“ Hozzátette, „hogy gyanuját nagyban növelték azok a balga dolgok, melyeket a matrózoknak mondtam a „doboz“-omról. Aztán a vacsora alatti furcsa pillantásaim és viselkedésem.“

Kértem, hallgatná meg történetemet figyelmesen: hűségesen elmondok mindent, ami ért, mióta utóljára elhagytam Angolországot, egészen a mai napig. Az igazság értelmes emberek fejébe mindig megtalálja az utat. Ez a derék kapitány, ki még hozzá nem is volt egészen iskolázatlan ember; hitelt adott szavaimnak és meg volt győződve őszinteségemről. Hogy szavaim valóságát bizonyítsam, megkértem, hozassa oda a szekrényt, melynek kulcsa zsebemben volt még, akkor már elmondotta volt nekem, mit műveltek a matrózok szobámmal. Jelenlétében kinyitottam a szekrényt és megmutogattam a ritkaságok kis gyűjteményét, melyet ama elhagyott országban halmoztam fel. Megmutattam kis fésűmet, amit a király szakáll-sörtéiből csináltam, egy másik fésűt, melynek fogója őfelsége hüvelykujjának

körméből készült. Volt ott egy sereg tü, rőfnyi hosszúak; volt négy darázsfulánk, egy szép aranygyűrű, amit a királyné igen kedvesen ajándékozott nekem; lehuzta ujjáról és mint valami övet, a nyakamba vetette. Kértem a kapitányt, fogadná el ezt a gyűrűt hálám jeléül, de határozottan visszautasította az ajándékot. Aztán mutattam neki egy tyukszemet, amit sajátkezűlg szeltem le az egyik udvarhölgy lábáról, ez akkora volt, mint egy jókora alma és megkeményedett, úgy, hogy mikor visszatértem Angliába, ezt a tyukszemet kivájjattam, ezüsttel kibéleltem és ivópohárnak használtam. Végre megkértem a kapitányt, szemlélné meg nadrágom szövetét, mely patkánybőrből készült volt.

Csak nagynehezen tudtam rávenni, hogy mégis elfogadjon egy fogat, valami lovásznak a foga volt, ez láthatóan nagyon tetszett neki, soká és kíváncsian nézegette; azután oly bőven és hálásan köszönte meg, hogy ez a csekélység igazán nem ért meg annyit. Ezt a fogat tévedésből huzta ki Glumdalclitch egyik szolgájának szájából valami ügyetlen orvos: egészséges fog volt, letisztítottam és eltettem, hossza lehetett egy láb, átmérője, alul, négy hüvelyk.

Kapitányom nagyon meg volt elégedve mindazzal, amit beszéltem és mutattam neki, odanyilatkozott „hogy az egész világot lekötölezem vele, ha Angliába visszatérve ezt az utamat leirom és kiadom nyomtatásba“. Válaszomban kifejtettem „hogy véleményem szerint a könyvpiacot máris elárasztották mindenféle utleirással: jelenleg csak azok a művek érnek el

sikert, melyek valamely rendkívüli esemény-nyel foglal koznak. Sok író éppen azért inkább saját érdekére és hiúságára, más meg a tudatlan olvasó mulattatására gondol, mintsem az igazságra. Az én történetem csak néhány szokatlan eseményt foglal magában s nincs felcicomázva szép leírásokkal: furcsa fákról, növényekről, madarokról, sem vad népek ama bárbar erkölceinek és bálványimádásának gazdag jellemzését nem nyújtja, mint amilyeneket tucat-számra lel az ember felkapott utleírásokban. Mindazonáltal köszönöm rólam való szép véleményét és majd még meggondolom a dolgot“.

Még hozzátette: „nagyon csodálkozik, hogy miért ordítok annyira, mikor véle beszélek, hiszen nem süket ő“. Megkérdezte, „vajjon a brobdingnagi király és királyné nagyothallók voltak-e?“ Mondtam, „hogy két éven át nagyon hozzászóltam ehez és én még inkább csodálkoztam azon, hogy ő meg a matrózai csak úgy suttognak; bár hiszen azért jól megértem őket. Képzeld el, hogyha Brobdingnagba valakivel az utcán beszélgettem, az olyan volt, mintha minálunk valaki a templomtoronnyal társalogna; kivéve persze, mikor az asztalra tettem, vagy felemeltek a tenyerükbe“. Azt is elmondtam, „hogy milyen furcsa volt az, mikor először hajójára léptem és a matrózok körülálltak engem: olyan apró, picinyke kis teremteseknek láttam őket, mintha még soha ilvent nem láttam volna. És hogy Brobdingnagba, mikor lassankint hozzászóltam ama rengeteg lények és tárgyak látványához, bizony nagyon

kerültem a tükröt, mert az összehasonlítás nagyon szomorú érzéseket gerjesztett önmagammal szemben.“ A kapitány még azt is megjegyezte, hogy „étkezésnél megfigyelte, mennyire csudálkozom mindenben amit elém raknak, néha meg alig tarthattam vissza a nevetést, amit nem tud megérteni s amit hajlandó volt meghibbant eszem rovására irni“. Azt feleltem, „ez igaz, magam is csudálom, hogy voltam képes a nevetést elfojtani, látván akkora tálat, mint egy garas; egy sertéscomb meg arra se volt elég, hogy beleharapjon az ember, aztán a poharuk, ami akkora, mint a mogyoróhéj; no és így tovább. Brobdingnag királynője ugyan teljes házi felszerelést csináltatott nekem: fogalmaim mégis hozzáalakultak környezetemhez és kicsinységemet úgy tekintetem, mintahogy mások önnön hibájukat felismerik. A derék kapitány belement a tréfába és komolyan válaszolt, a régi angol közmondás értelmében, „hogy a szemem nyilván nagyobb, mint a gyomrom, ez utóbbi nem valami híres, hiszen egy napi böjtölés után alig ettem valamit“. Folytatva az ingerkedést, kijelentette továbbá „hogy szívesen adna száz fontot érte, ha láthatott volna a saskeselyű csőréből lenyilazni a tengerbe, mindeztül; csudálatos valami lehetett, amit el ne mulasszak megörökíteni az utókor számára“. A Phaeton-nal való összehasonlítás oly kézenfekvő volt, hogy a kapitány nem is engedte volna el; én ugyan nem voltam elragadtatva az ötlettől.

Anglia felé vezető utunkban az északi szélesség 44°-án és a hosszúság 143°-án északkeleti

szél kapott bennünket. Két nap múlva azután, hogy behajóztam: heves passzát-szelet kaptunk, délfelé vitorláztunk, aztán Ujhollandia partjai hosszában, aztán dél-kelet-délfelé, míg el nem értük a Jóreménység fokát. Utunk kedvezően alakult; a részletek pontos leírásával nem akarom untatni az olvasót. Befutottunk némely kikötőbe, friss vizet és élelmiszereket szedtünk fel. Nem hagytam el a hajót egész 1706. júniusáig, kilenc hónappal megszabadulásom után, mikor a dűnéken kikötöttünk, felajánlottam a kapitánynak minden javamat, zálogul a díj fejében, de megesküdött, hogy egy fillért se fogad el tőlem. Igen barátságosan bucsuztunk el, megígértettem vele, hogy otthonomban, Redriffben, egyszer meglátogat; aztán lovat és vezetőt béreltem öt shillingért, amit a kapitánytól kaptam kölcsön.

Utközben, látván az apró lovakat és fákat, a pirinkó emberkéket és marhát, sokszor az az érzésem volt, hogy Liliputban vagyok. Mindig attól féltem, hogy széttaposom a szembejövőket, gyakran hangosan rájuk kiáltottam, térjenek ki gyorsan, elannyira, hogy párszor majdnem bevették a fejem ezért a szemtelen módorért.

Mikor végre beléptem házamba (meg kellett kérdeznem, hol van, úgy elfelejtettem) és a szolga ajtót nyitott: meggörnyedtem és lehúztam a fejem, mint a kácsa, nehogy a szemöldökfába beleüsssem. Feleségem elem jutott, hogy átöleljen, én azonban úgy lehajoltam, hogy a fejem a térdét verte; azt hittem, csak így éri

el a szájamat. Leányom letérdelt és kérte áldásom, de én nem vettem észre addig, míg fel nem állt; hozzá voltam szokva, hogy mindig fölfelé néztek, hatvan lábnyira, akkor aztán átfogtam a derekát, hogy felemeljem magamhoz. Még néhány éppen ott tartózkodó ismerőssel és a szolgálókkal oly furcsán bántam, mintha óriási volnék és ők törpék. A feleségemnek például szemrehányást tettem, hogy lehet olyan fősvény; hiszen egészen kiéhezetten látom viszont és szegény leányom is csontig aszott. Egy szóval: olyan furcsán viselkedtem, hogy első pillanatban mindnyájan a kapitányom nézetén voltak, eszemet illetőleg. Ezt példaképpen említem fel, a szokás és előítéletek nagy hatalmának bizonyítására.

Csakhamar beállt a jó egyetértés köztem és családom közt. Feleségem könyörgött és kényszerített, nehogy valaha eszembejusson meint tengerre szállani, sajnós, a sors úgy akarta, hogy nem volt módjában megakadályozni mindazt, amit az olvasó mihamar megtud. Boldogtalan utjaimnak második részét ezzel bezárom.